

การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ปริญญานิพนธ์
ของ
ไพโรจน์ แก้วเขียว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มีนาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

บทคัดย่อ
ของ
ไพโรจน์ แก้วเขียว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

มีนาคม 2544

= 19945

ไพโรจน์ แก้วเขียว. (2544). การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้านโดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.
ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ นงนวล พงษ์ไพบูลย์,
อาจารย์ ดร. อารีย์ ชื่นวัฒนา.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนเปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานที่อยู่ในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เปิดบริการตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. บรรณารักษ์ มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

2.1 วุฒิการศึกษา พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 1 ด้าน คือ บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 1 ส่วนบทบาทด้านอื่นๆ อีก 3 ด้าน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 1

2.2 ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และบทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 2 ทั้ง 2 ด้าน ส่วนบทบาทด้านอื่นๆ อีก 2 ด้าน พบว่า บรรณารักษ์มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 2

2.3 สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ บทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน บทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 3 ทั้ง 3 ด้าน ส่วนบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน พบว่า บรรณารักษ์มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 3

THE FOUR ASPECTS OF LIBRARY ACTIVITIES IMPLEMENTED
BY CHALERMRAJGUMARI PUBLIC LIBRARIES

AN ABSTRACT
BY
PHAIROT KAEWKEAW

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Arts degree in Library and Information Science
at Srinakharinwirot University
March 2001

Phairot Kaewkeaw. (2001). *The Four Aspects of Activities Implemented by Chalermrajumari Public Libraries*. Master thesis, M.A. (Library and Information Science). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Mrs. Nongnual Pongpaibool, Dr. Aree Cheunwattana.

The purpose of this thesis was to study the levels of implementation of the four aspects of activities by Chalermrajumari Public Libraries. These four aspects included being the center for community information, the center for community activities, the center for the promotion of community learning, and the center for the development of learning network in the community. This study also aimed at comparing the levels of implementation of such activities according to three variables: Librarian's educational degrees, length of their working experience, and geographical locations of the libraries.

The research population was 57 librarians who were working at Chalermrajumari Public Libraries which had provided services for at least three years. A set of questionnaire applying a five-level rating scale was used to collect data. Statistics used in analyzing data included percentage, means and standard deviation.

The study reported the following findings :

1. The four aspects of activities were implemented in all Chalermrajumari Public Libraries under study at moderate level.

2. The results of comparing the levels of implementation of such activities according to three variables were as follow :

- 2.1 Librarians with different educational degrees implemented activities at different levels in one aspect only : being the center for community activities. No significant differences were found in other three aspects of activities.

- 2.2 Librarians with different length of working experience implemented activities at different levels in two aspects : being the center for community activities, and the center for the development of learning network in the community. No significant differences were found in other two aspects of activities.

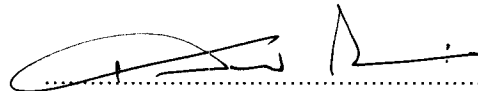
- 2.3 Librarians, working in the libraries located in different geographical areas, implemented activities at different levels in three aspects : being the center for the promotion of community learning, the center for the development of learning network in the community, and the center for community activities. No significant differences were found in the other aspect of activities : being the center of community information.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

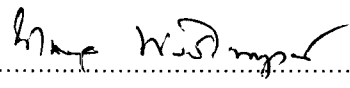
การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้านโดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

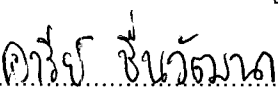
ของ
นายไพโรจน์ แก้วเขียว

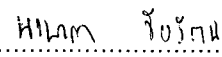
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

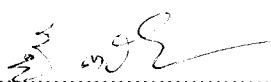
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ 8 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ นงนวล พงษ์ไพบูลย์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. อารีย์ ชื่นวัฒนา)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นงนารถ ชัยรัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชรี ตรีโลจน์วงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ อาจารย์นงนวล พงษ์ไพบูลย์ ประธานกรรมการ อาจารย์ ดร.อารีย์ ชื่นวัฒนา กรรมการ ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อคิดและแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ยิ่ง ตลอดจนดูแลเอาใจใส่และถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการจนสามารถ ทำให้ดำเนินการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงด้วยความเรียบร้อย ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ นงนารถ ชัยรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชรี ตรีโลจน์วงศ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาแก้ไข ปรับปรุง และให้คำแนะนำ เพิ่มเติม ช่วยให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ชะม้าย ทองสวัสดิ์ อาจารย์ กิติเกษม ใจชื่น และอาจารย์ อนงค์ ชูชัยมงคล ที่ได้อนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำ และให้เอกสารในการจัดทำแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน รวมทั้ง บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่ได้กรุณาช่วยเหลือประสานงานการรวบรวม ข้อมูล และตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณกิตติพร เพชรพราว และเพื่อนๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่กันเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว และให้กำลังใจ ในการจัดทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวนามในที่นี้ได้

ไพโรจน์ แก้วเขียว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่วิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมุติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความหมายและความสำคัญของห้องสมุดประชาชน	7
ความหมายของห้องสมุดประชาชน.....	7
ความสำคัญของห้องสมุดประชาชน	8
ความเป็นมาของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย.....	10
บทบาทและภารกิจของห้องสมุดประชาชน.....	11
กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน.....	13
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	15
ความหมายและความเป็นมาของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	15
วัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	17
บทบาทของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	18
การดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	18
กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	20
บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	26
งานวิจัยในประเทศ.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
การกำหนดประชากร.....	32
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ) การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สถานภาพส่วนตัวของกลุ่มประชากร.....	37
ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน	
“เฉลิมราชกุมารี”	39
เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน	
ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	44
ปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงาน	
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	71
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	75
สมมุติฐานในการวิจัย.....	75
วิธีดำเนินการวิจัย.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผลการวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะสำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	84
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก	91
ภาคผนวก ข	93
ภาคผนวก ค	105
ภาคผนวก ง	111
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	115

บัญชีตาราง

[illegible]

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคปัจจุบันที่เรียกว่า “สังคมสารสนเทศ” นั้น นักเรียน นักศึกษารวมทั้งประชาชนทั่วไป มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ของบ้านเมือง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสมดุลย์ ห้องสมุดประชาชน เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญแห่งหนึ่ง ที่ให้บริการความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศด้านต่างๆ ตลอดจนความสนใจแก่ประชาชนโดยทั่วไป ดังคำนิยามของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538 : 167) ที่กล่าวถึงบทบาทของห้องสมุดประชาชนไว้ว่า ห้องสมุดประชาชน คือ แหล่งวิทยาการในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการและการจัดการศึกษาในทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนความรู้รอบตัวและความรู้ทั่วไป เพื่อบริการแก่คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษา ที่สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้

ห้องสมุดประชาชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของประชาชนในท้องถิ่น มีบทบาทที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้ในทุกๆ ด้าน ช่วยวางรากฐานให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รักการเรียนรู้ และสนใจเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในปัจจุบันว่า ห้องสมุดประชาชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นสถานที่ให้บริการสารสนเทศด้านต่างๆ ที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนมากที่สุด เพราะมุ่งเน้นบริการแก่ประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งต่างไปจากห้องสมุดประเภทอื่นๆ ที่ประชาชนทั่วไปมักจะไม่มีโอกาสเข้าใช้บริการ เพราะติดขัดกับเงื่อนไข และนโยบายของห้องสมุดเหล่านั้น

ในประเทศไทย ห้องสมุดประชาชน ได้รับการพัฒนามาจากห้องอ่านหนังสือสำหรับประชาชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 จากนั้นก็ได้มีการพัฒนาห้องสมุดให้ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2492 ได้มีการออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยห้องสมุดประชาชนขึ้น และในปี พ.ศ. 2508 ได้มีการจัดทำกำหนดมาตรฐานห้องสมุดประชาชน เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้ได้มาตรฐาน จึงทำให้การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ขยายบริการออกไปเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (เรณู เปียชื่อ. 2538 : 5) หลังจากนั้นได้ออนห้องสมุดประชาชนไปสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินการกำหนดหน้าที่ของห้องสมุดประชาชนให้กว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้น จากการเป็นห้องอ่านหนังสือมาสู่บริการที่หลากหลาย ในปี พ.ศ. 2529 กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้ออกระเบียบว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2529 ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเน้นการให้บริการข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่ประชาชนในชุมชนมากที่สุด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการปรับปรุงระเบียบห้องสมุดประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในยุคนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยห้องสมุดประชาชน ปี พ.ศ. 2535 โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้ห้องสมุดประชาชนเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และเป็นศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่า รูปแบบของการให้บริการและกิจกรรมได้เน้นให้ห้องสมุดประชาชนเป็นศูนย์กลางความรู้ในชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด บทบาทของห้องสมุดประชาชนที่ได้รับการพัฒนาจากห้องอ่านหนังสือที่เป็นวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2495 ได้พัฒนาไปสู่

การเป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนตามลำดับ แต่ด้วยทรัพยากรที่จำกัด ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่จึงยังไม่สามารถจัดกิจกรรมและให้บริการตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ จนกระทั่ง กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ด้วยความร่วมมือของชุมชน ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นทั่วประเทศ ได้ดำเนินโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้นตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2534 เพื่อสนองพระราชปณิธาน และแนวทางพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการส่งเสริมการศึกษาของประชาชน ตลอดจนเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ 36 พรรษา ในปี พ.ศ. 2534 และพัฒนารูปแบบให้เป็นตัวอย่างของห้องสมุดในอนาคตที่จะเป็นแหล่งความรู้ และศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมบริการให้สมบูรณ์ ตามบทบาทที่ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ ในระเบียบว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538? : 2)

1. เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน หมายถึง เป็นห้องสมุดของประชาชน โดยจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน ด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนตามความรู้และความสนใจ ด้านครอบครัวสัมพันธ์และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ ตามความเหมาะสม
 2. เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมด้านแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียนและอื่นๆ จัดและให้บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตต่างๆ จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน
 3. เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ประชาคม โดยจัดให้บริการสถานที่ประชุม สัมมนา การแสดงผลนิทรรศน์ จัดกิจกรรมของเด็กและครอบครัว รวมถึงการจัดกิจกรรมมอบเนกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด ด้านส่งเสริมการจัดนันทนาการ จัดสวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น และกิจกรรมชุมชนอื่นๆ ตามความเหมาะสม
 4. เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยจัดและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ ในด้านพัฒนาการผลิต เผยแพร่ จัดและแลกเปลี่ยน หมอนเวียน และฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเหมาะสม
- การให้บริการตามบทบาทหน้าที่ทั้ง 4 ประการนี้ เป็นหน้าที่หลักของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เน้นการมีบทบาทหน้าที่เพื่อชุมชนเป็นหลัก โดยจัดให้เป็นศูนย์กลางสำหรับข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม ตลอดจนสนับสนุนการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ และเมื่อห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีบทบาทมากกว่าห้องสมุดประชาชนที่เคยมีมาในอดีต จึงมีหน้าที่จัดกิจกรรมที่หลากหลายยิ่งขึ้น (บุษยากร สมบูรณ์สิน. 2540? : 3) ด้วยการเน้นการเรียนรู้จากสื่อหลายๆ ประเภท ไม่เน้นเพียงสื่อสิ่งพิมพ์อย่างเดียว การนำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้ชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุด ห้องสมุดเป็นของชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของ และบริหารงานโดยชุมชน (ชะม้าย ทองสวัสดิ์. 2540 : 26)

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่ผ่านมาเป็นระยะเวลากว่า 6 ปี กรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยกองส่งเสริมปฏิบัติการ ได้ทำการสำรวจพบว่า การให้

บริการของห้องสมุดยังไม่ครอบคลุมถึงประชาชนทุกกลุ่มที่อยู่ในชุมชนอย่างแท้จริง ปัญหาด้านการจัดการห้องสมุดส่วนใหญ่ยังจัดบริการในเชิงตั้งรับ ขาดการประชาสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรและหน่วยงานในระดับพื้นที่ ขาดการนำอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานห้องสมุด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 30)

ในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนมีปัญหาหลายประการ บุญเรือน แสงทอง (2538 : 1) ได้สรุปปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนไว้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการจัดการ ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ยังจัดบริการในเชิงตั้งรับ ขาดการประชาสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรและหน่วยงานในระดับพื้นที่ ขาดการนำอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานห้องสมุด คณะกรรมการห้องสมุดยังไม่มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาห้องสมุดเท่าที่ควร บุคลากรมีการโอนย้าย และลาออกค่อนข้างสูง ทำให้งานห้องสมุดขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาและการจัดบริการไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย
2. ปัญหาด้านวิชาการ หนังสือและสื่อมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเก่าไม่ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การจัดระบบการค้นหาค้นหาความรู้ไม่ทันสมัย หนังสือและสื่อต่างๆ ไม่สนองต่อความต้องการของประชาชน ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการจัดบริการ

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ว่าห้องสมุดในแต่ละแห่ง บรรณารักษ์ได้จัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ได้มากน้อยเพียงใด และมีองค์ประกอบใดที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนได้ศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในแต่ละแห่งที่มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้าน โดยมุ่งหวังว่าผลการศึกษานี้ จะเป็นประโยชน์แก่กรรมการศึกษานอกโรงเรียนในการพิจารณาปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และห้องสมุดประชาชนอื่นๆ จัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัย จะทำให้ทราบถึงระดับการจัดกิจกรรมในแต่ละด้าน และปัญหาในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทหน้าที่ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของบรรณารักษ์ ผลการวิจัยดังกล่าว จะเป็นให้ข้อมูลที่ให้ประโยชน์แก่ผู้บริหารกิจการห้องสมุดประชาชน ในการปรับนโยบายและแผนงาน การบริหารงบประมาณและบุคลากร เพื่อให้ห้องสมุดประชาชนสามารถดำเนินกิจกรรมตามบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะช่วยให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมองเห็นภาพรวมของการปฏิบัติงาน และปัญหา ได้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการและการจัดกิจกรรมให้แก่ประชาชน ในชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการ และเป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาระดับการจัดกิจกรรม และปัญหาในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เปิดให้บริการแล้วตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 57 แห่ง ตามบทบาททั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน
2. ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
3. ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน
4. ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เปิดให้บริการตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และมีการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน จำนวน 57 คน (รายชื่อห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ปรากฏในภาคผนวก)

ตัวแปรที่วิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น
 - 1.1.1 มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์
 - 1.1.2 ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์
 - 1.2 ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด
 - 1.2.1 1 – 5 ปี
 - 1.2.2 6 – 10 ปี
 - 1.2.3 11 ปีขึ้นไป
 - 1.3 สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด
 - 1.3.1 ภาคเหนือ
 - 1.3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - 1.3.3 ภาคตะวันออก
 - 1.3.4 ภาคกลาง
 - 1.3.5 ภาคใต้
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” คือ
 - 2.1 ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน
 - 2.2 ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
 - 2.3 ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน
 - 2.4 ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หมายถึง ห้องสมุดประชาชนจังหวัดหรืออำเภอที่ได้รับมติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2534 ให้จัดสร้างเนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 36 พรรษา โดยมีเอกลักษณ์และรูปแบบตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด ทั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะห้องสมุดที่เปิดให้บริการตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป และมีการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน

2. ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หมายถึง ระดับกิจกรรมที่ระบุไว้ในแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน ตามระเบียบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 ดังนี้

2.1 เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน หมายถึง เป็นห้องสมุดของประชาชน โดยจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน ด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนตามความรู้และความสนใจ ด้านครอบครัวสัมพันธ์และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ ตามความเหมาะสม

2.2 เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมด้านการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน และอื่นๆ ด้านจัดและให้บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตต่างๆ จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน

2.3 เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ประชาคม โดยจัดให้บริการสถานที่จัดประชุม สัมมนา การแสดงผลิตภัณฑ์ กิจกรรมของเด็กและครอบครัว และกิจกรรมนอกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด ด้านส่งเสริมการจัดนันทนาการ สวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่นและกิจกรรมชุมชนอื่นๆ ที่เหมาะสม

2.4 เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยจัดและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ ในด้านพัฒนาการผลิต เผยแพร่ จัดและแลกเปลี่ยน หมุนเวียนและฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเหมาะสม

3. บรรณารักษ์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่รับผิดชอบในการบริหารงาน และการดำเนินงานห้องสมุดของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดให้บริการตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป และมีการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน

4. วุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง การได้รับการศึกษาอบรมอย่างเป็นทางการในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จนได้รับปริญญาในระดับต่างๆ แบ่งเป็น

4.1 มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง การมีความรู้ระดับอนุปริญญา หรือปริญญาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ หรือผ่านการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

4.2 ไม่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ หมายถึง การมีความรู้ หรือมีวุฒิการศึกษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่วุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์

5. ประสิทธิภาพในการทำงานห้องสมุด หมายถึง ระยะเวลาที่บรรณารักษ์ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งในการศึกษารั้ครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1 – 5 ปี 6 –10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป

6. สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด หมายถึง การแบ่งเขตความรับผิดชอบห้องสมุดประชาชนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ภาค คือ

6.1 ภาคเหนือ รับผิดชอบห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด 16 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง สุโขทัย และอุดรดิตถ์

6.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับผิดชอบห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ และเลย

6.3 ภาคตะวันออก รับผิดชอบห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด สระแก้ว ระยอง สมุทรปราการ ปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี และตราด

6.4 ภาคกลาง รับผิดชอบห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด กาญจนบุรี นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ลพบุรี ชัยนาท สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง อุทัยธานี และราชบุรี

6.5 ภาคใต้ รับผิดชอบห้องสมุดประชาชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัด 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สุราษฎร์ธานี และสตูล

สมมุติฐานในการวิจัย

1. บรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมในรายละเอียดแต่ละข้อตาม บทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แตกต่างกัน

2. บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดประชาชนต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรม ในรายละเอียดแต่ละข้อตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แตกต่างกัน

3. บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดประชาชน ที่มีที่ตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน มีระดับ การจัดกิจกรรมในรายละเอียดแต่ละข้อตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของห้องสมุดประชาชน
2. ความเป็นมาของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย
 - 2.1 บทบาทและภารกิจของห้องสมุดประชาชน
 - 2.2 กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน
3. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
 - 3.1 ความหมายและความเป็นมาของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
 - 3.3 บทบาทของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
 - 3.4 การดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
 - 3.5 กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
 - 3.6 บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

ความหมายและความสำคัญของห้องสมุดประชาชน

ความหมายของห้องสมุดประชาชน

คำว่า “ห้องสมุดประชาชน” มีความหมายชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า คือ ห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นแหล่งศึกษา แสวงหาความรู้ และความจรรโลงใจ ห้องสมุดประชาชนจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนประตูสู่ความรู้ ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดบริการพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของห้องสมุดประชาชนไว้หลายบุคคล และองค์กรด้วยกัน เช่น

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน ได้อธิบายว่า ห้องสมุดประชาชน คือ ห้องสมุดที่มีหน้าที่จัดบริการโดยไม่คิดมูลค่าแก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือเขตใดเขตหนึ่ง และมีลักษณะที่สำคัญสามประการ คือ รัฐเป็นเจ้าของหรือควบคุม ได้รับการอุดหนุนจากภาษีของประชาชน และให้บริการโดยทั่วไป (American Library Association. 1943 : 19)

เกิร์ตซอก และเบกเกอร์แมน (Gertzog & Beckerman. 1994 : 4) ได้อธิบายว่า ห้องสมุดประชาชน คือ แหล่งรวบรวมวัสดุความรู้ที่จัดอย่างเป็นระบบ ดำเนินการโดยบุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนทางวิชาชีพ เปิดให้บริการแก่ประชาชนโดยสมัครใจ และได้รับการอุดหนุนด้วยงบประมาณของรัฐ ห้องสมุดประชาชนต่างจากห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดโรงเรียน ตรงที่ไม่มีภารกิจจำกัดประเภทผู้ใช้

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของห้องสมุดประชาชนไว้ว่า ห้องสมุดประชาชน หมายถึง ห้องสมุดที่จัดให้บริการแก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพและทุกระดับการศึกษา จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นส่วนหนึ่งของบริการทางการศึกษา ซึ่งรัฐต้องมีหน้าที่ดำเนินการ ทั้งมิได้จำกัดสิทธิของเอกชนหรือองค์กรต่างๆ ที่มีศรัทธาจัดตั้งขึ้นเพื่อบริการสังคม (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. 2537 : 6)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบห้องสมุดประชาชนโดยตรง ได้ให้ความหมายของห้องสมุดประชาชนไว้ว่า ห้องสมุดประชาชนหมายถึง สถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ในบางแห่งอาจจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อทดลอง สื่อสาธิตและสื่ออื่นๆ ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในโครงการต่างๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 29)

ทองอยู่ แก้วไทรชะ (2536 : 23) กล่าวว่า โดยทั่วไปห้องสมุดประชาชน หมายถึง สถานที่ให้บริการทางด้านการศึกษา ค้นคว้า ความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อทางด้านความรู้และความบันเทิง มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้จัดระบบ และอำนวยความสะดวกในการให้บริการทางด้านความรู้แก่ประชาชน

สมหมาย วงศ์วิทยากุล (2537 : 78) ได้อธิบายว่า ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งบริการวิชาความรู้ ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการจัดบริการ เพื่อการอ่านออก เขียนได้ และเพื่อการเรียนรู้ของคนไทย ประชาชนที่รู้จักใช้ห้องสมุดจะได้รับข่าวสารข้อมูล ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยจัดบริการทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอทั่วประเทศ

เรณู เปี้ยเชื้อ (2538 : 11) กล่าวว่า ห้องสมุดประชาชน เป็นหน่วยงานที่จัดบริการความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร บริการการศึกษา ค้นคว้า เพื่อความเพลิดเพลิน ความจรรโลงใจและนันทนาการให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายอยู่ทั่วประเทศ โดยมีมุ่งให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รู้จักหาทางแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือจะเรียกได้ว่าเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” ประชาชนในชุมชนนั้นๆ สามารถมาศึกษาได้ตลอดชีวิต /

มนวิภา เจียจันทร์พงษ์ (2538 : 68) อธิบายว่า ห้องสมุดประชาชนหมายถึง ห้องสมุดที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการหนังสือและวัสดุความรู้อื่นๆ แก่ประชาชน โดยจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน แต่ละแห่ง ช่วยยกระดับชีวิตและสติปัญญา ทำให้ประชาชนเป็นพลเมืองดีมีความรับผิดชอบ

จากความหมายของบุคคลและองค์กรต่างๆ สรุปได้ว่า ห้องสมุดประชาชน หมายถึง ห้องสมุดที่ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากรัฐบาล และหรือประชาชนในการดำเนินงาน มีหน้าที่ให้บริการความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยไม่จำกัดเพศ วัย ผิวพรรณ เชื้อชาติ ศาสนา ทุกระดับความรู้ เป็นศูนย์รวมความรู้พื้นฐาน และทักษะอาชีพทุกประเภท ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และโสตทัศนวัสดุ มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้จัดระบบที่อำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดประชาชน เป็นสถานที่ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชุมชน ที่สามารถตอบสนองความต้องการในการศึกษาหาความรู้ของประชาชน ให้รู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมสื่อความรู้ที่มีค่ามากมายหลายชนิดที่เหมาะสม ไว้บริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย

ทุกระดับการศึกษา ได้ศึกษาหาความรู้ไปจนตลอดชีวิต (กิติเกษม ใจชื่น. 2536 : 25) เนื่องจากความรู้ทั้งหลายเกิดจากการศึกษาค้นคว้าและประสบการณ์ต่างๆ จากนั้นก็นำเอาความรู้เหล่านั้นมาบันทึกลงในสื่อความรู้ เช่น หนังสือ แถบวีดิทัศน์ แถบบันทึกเสียง ภาพนิ่ง ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งสำคัญที่ให้ผู้ใช้บริการได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต บุคคลสำคัญของโลกของประเทศต่างๆ และผู้ที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่จะเป็นนักอ่าน และใช้ห้องสมุดในการพัฒนาอัจฉริยภาพของเขา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2532 : 1) เช่นเดียวกันประเทศที่พัฒนาแล้ว จะให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดประชาชนเท่ากับสถาบันอื่นที่ให้บริการแก่ประชาชน เช่น โรงพยาบาล และหน่วยบริการสาธารณสุขภาค (อรพินธุ์ พูนนารถ. 2534 : 2)

ในประเทศญี่ปุ่น ใช้ศาลาประชาคม (Citizen's Public Hall) เป็นศูนย์ชุมชน ทำหน้าที่เสริมกิจกรรมทางการศึกษาและวัฒนธรรมในชุมชน โดยมีห้องสมุด ห้องเล่นกีฬา ห้องเรียน ฯลฯ เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ปาฐกถา อภิปราย บรรยาย สาธิต นิทรรศการ ภาพยนตร์ กีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้ห้องสมุด จัดทำรายการภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำระบบเครือข่ายห้องสมุด (Library Information Network System) จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการยืม การให้บริการของห้องสมุด การแลกเปลี่ยนข่าวสาร (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 4) ส่วนในประเทศเบลเยียม ศูนย์บริการชุมชนทุกศูนย์จะมีห้องสมุดสำหรับให้เด็กและผู้ใหญ่เข้ามาอ่านหนังสือ ค้นคว้าต่างๆ โดยบริการยืมหนังสือ เทปเพลง แถบวีดิทัศน์ ตลอดจนกิจกรรมเสริม เช่น การบรรยาย ปาฐกถา ห้องฝึกอาชีพ จะเห็นได้ว่า ห้องสมุดประชาชนมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมได้หลายๆ บทบาท เป็นทั้งแหล่งให้ความรู้ ให้ความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ การประกอบอาชีพ ตลอดจนกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

สำหรับห้องสมุดประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น วาฟเรค (Vavrek. 2000 : 61) ได้สำรวจความคิดเห็นของชาวอเมริกัน เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชน ผลกระทบของห้องสมุดประชาชนที่มีต่อชีวิตประจำวัน เขาพบว่า วัตถุประสงค์ในการมาใช้ห้องสมุดประชาชนที่สำคัญที่สุด คือ เพื่อขอยืมหนังสือ 50 % รองลงมาได้แก่ เพื่อนันทนาการ 42 % เพื่อศึกษาค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายจากการเรียนในห้องเรียน 28 % เพื่อแสวงหาสารสนเทศ 28 % เพื่อใช้บริการตอบคำถาม ข้อมูล 19 % เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับเด็ก 15 % เพื่อใช้ข้อมูลประกอบในการทำงานและติดตามความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 13 % และเพื่อเข้าร่วมการประชุมและกิจกรรมต่างๆ 10 % ในด้านผลกระทบของห้องสมุดประชาชน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น ดังนี้ ห้องสมุดช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิต 51 % ห้องสมุดมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เพราะเป็นบริการที่ให้เปล่า 48 % ห้องสมุดทำให้ชีวิตของบุคคลดีขึ้น 47 % ห้องสมุดสำคัญกว่าร้านหนังสือ เพราะให้บริการหนังสือเพื่อความสุขเพลิดเพลิน และงานอดิเรก 46 % ในกรณีที่ห้องสมุดประชาชน ช่วยส่งเสริมชีวิตให้ดีขึ้น กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผล ดังนี้ ห้องสมุดเป็นแหล่งส่งเสริมการศึกษา 98 % เป็นแหล่งให้ความบันเทิง 87 % เป็นแหล่งเพิ่มพูนวัฒนธรรม 84 % ช่วยพัฒนาการอ่าน 61 % ช่วยส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน 61 % ช่วยส่งเสริมการทำงาน 41% และช่วยให้สามารถเอาชนะความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว 36 %

จากการสำรวจครั้งนี้ วาฟเรค ได้สรุปว่า ห้องสมุดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชาวอเมริกัน เพราะห้องสมุดประชาชนได้ให้บริการที่หลากหลายและมีคุณค่า ยากที่จะหาสถาบันอื่นใดมาเทียบเคียง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2532 : 1) ได้อธิบายความสำคัญของห้องสมุดประชาชนไว้ดังนี้

1. เป็นแหล่งความรู้ทุกประเภท สนองตอบความอยากรู้อยากเห็นของประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ ศาสนา ทุกระดับความรู้ไปจนตลอดชีวิต สร้างความเพลิดเพลิน จรรโลงใจ รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

2. ทำหน้าที่รวบรวมและให้บริการความรู้ ข่าวคราวความเคลื่อนไหว เหตุการณ์สำคัญใหม่ๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของโลก

3. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามความสนใจในแต่ละสาขาวิชาการ ตามสภาพของแต่ละบุคคล

4. เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าได้ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดประชาชนได้นั้น มัวร์สัน (Murison, 1988 : 225-226) กล่าวว่า ห้องสมุดประชาชนต้องแสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายเงิน และทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อบริการสมาชิกในชุมชน ห้องสมุดประชาชนจึงควรปรึกษารื้อกับผู้ที่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะผู้ที่สนับสนุนด้านการเงิน เช่น ในเรื่องการค้าราคาค่าบริการต่างๆ ควรคำนึงถึงสถานะเศรษฐกิจ การบริการจะต้องมีการจัดลำดับตามความสำคัญและความต้องการของชุมชน รวมถึงการจัดทรัพยากรที่ดี เหมาะสมสามารถอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษาค้นคว้าสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ สิ่งที่สำคัญ ห้องสมุดประชาชน ต้องมีการศึกษาความต้องการของผู้อ่านและผู้ให้บริการห้องสมุดด้วย

ความเป็นมาของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย

ประเทศไทย มีการดำเนินการจัดตั้งห้องสมุดมาตั้งแต่สมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มหาราช พระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสในบรรพบุรุษพระพุทธานุสา โดยโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหอพระมณเฑียรธรรมกลางสระน้ำในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อเก็บพระไตรปิฎก เมื่อปีพุทธศักราช 2326 และในปีพุทธศักราช 2443 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งหอพระสมุดวชิรญาณ เพื่อรวบรวมสรรพตำราในสาขาวิชาต่างๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2537 : 2) ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเห็นความสำคัญของหอพระสมุด จึงได้พระราชทานตึกให้เป็นที่พักของหอพระสมุดสำหรับพระนคร เพื่อใช้เป็นที่รวบรวมหนังสือต่างๆ ไว้ในที่แห่งเดียวกัน ไม่ให้กระจัดกระจายไปตามแหล่งต่างๆ

ในปีพุทธศักราช 2459 กรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ ได้จัดตั้งห้องอ่านหนังสือสำหรับประชาชนขึ้น 3 แห่งคือ ที่โรงเรียนวัดสุทัศน์ โรงเรียนสามจีนใต้ จังหวัดพระนคร และที่โรงเรียนวัดประยูรวงศ์ จังหวัดธนบุรี เพื่อเป็นที่รวบรวมหนังสือต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อประชาชน และเปิดบริการสำหรับประชาชนทั่วไปได้เข้าใช้อ่านโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และให้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกห้องสมุด ในปีต่อมาได้เปิดขึ้นอีก 2 แห่ง คือ โรงเรียนมหาวชิราวุธสงขลา และในที่ว่าการอำเภอชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ต่อมาในปี พ.ศ. 2461 ได้เปิดห้องสมุดขึ้นอีก 4 แห่ง ในจังหวัดบุรีรัมย์

พ.ศ. 2483 คณะรัฐมนตรี มีมติให้จัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีนโยบายด้านการจัดการศึกษาให้กว้างขวางและเหมาะสมกับสถานการณ์ ในปี พ.ศ. 2492 กองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้มีการขยายรูปงานใหม่ขึ้น 4 ด้าน คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ การมัธยมศึกษา และการศึกษาสำหรับประชาชน ในด้านการศึกษาสำหรับประชาชน รัฐบาลได้วางนโยบายให้จังหวัดต่างๆ เริ่มจัดตั้งห้องสมุดประชาชนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2494 และได้โอนกองการศึกษาผู้ใหญ่มาสังกัดกรมประชาศึกษา

ในปี พ.ศ. 2495 กรมประชาศึกษาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมสามัญศึกษา งานห้องสมุดจึงมาสังกัดแผนกการศึกษาประชาชน กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา และในปีเดียวกัน คณะรัฐบาลได้มีมติให้จัดตั้งห้องสมุดประชาชนอำเภอขึ้นตามอำเภอต่างๆ อำเภอละ 1 แห่ง โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการและ

กระทรวงมหาดไทยร่วมกันดำเนินการ แต่มีอุปสรรคทำให้ไม่สามารถจัดตั้งห้องสมุดประชาชนได้ครบทุกอำเภอ

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการปรับปรุงระเบียบห้องสมุดประชาชน โดยจำแนกห้องสมุดประชาชนออกเป็น 3 ประเภท คือ ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชนอำเภอ และห้องสมุดเคลื่อนที่ ในปี พ.ศ. 2516 รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมห้องสมุดประชาชนที่ได้เป็นศูนย์กลางการให้การศึกษาของประชาชน จึงได้ประกาศให้ห้องสมุดประชาชนเป็นสถานศึกษา สังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา และในวันที่ 24 มีนาคม 2522 ได้มีการจัดตั้งกรมการศึกษานอกโรงเรียนขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมห้องสมุดประชาชน จึงได้โอนมาขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของงานอุปกรณ์การศึกษาและสื่อมวลชน กองปฏิบัติการ ส่วนห้องสมุดประชาชนในจังหวัดต่างๆ เป็นเพียงกิจกรรมหนึ่งของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด งานห้องสมุดประชาชน จึงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของฝ่ายส่งเสริมปฏิบัติการ กองส่งเสริมปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ในปี พ.ศ. 2535 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีการปรับปรุงบทบาทของห้องสมุดประชาชนประเภทต่างๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเน้นให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานห้องสมุดมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการให้บริการและการจัดกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดประชาชน และถือว่าห้องสมุดประชาชนเป็นสถาบันของชุมชน ในขณะเดียวกันกรมการศึกษานอกโรงเรียนก็ได้สร้างห้องสมุดประชาชนเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีห้องสมุดประชาชนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบทั่วประเทศเป็นจำนวนรวม 849 แห่ง เป็นห้องสมุดประชาชนจังหวัด จำนวน 73 แห่ง ห้องสมุดประชาชนอำเภอ จำนวน 664 แห่ง ห้องสมุดประชาชนตำบล จำนวน 35 แห่ง ห้องสมุดประชาชนรัชมังคลาภิเษก จำนวน 1 แห่ง และห้องสมุดประชาชน"เฉลิมราชกุมารี" จำนวน 76 แห่ง

บทบาทและภารกิจของห้องสมุดประชาชน

โดยทั่วไปห้องสมุดประชาชน หมายถึง สถานที่ที่ให้บริการทางด้านการค้นคว้าความรู้ ข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อความรู้และความบันเทิง มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้จัดระบบและอำนวยความสะดวกในการให้บริการ

ห้องสมุดประชาชนในอดีต จัดตั้งขึ้นมา โดยการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลและบางส่วนได้รับจากประชาชน เพื่อทำหน้าที่ดังนี้ (กุลธร เลิศสุริยะกุล, 2542 : 19-20)

1. สนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนทั่วไป
2. ส่งเสริมประชาชนให้มีนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้า
3. ให้บริการทางข่าวสาร และความรู้ต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเป็นคนทันเหตุการณ์
4. ส่งเสริมและแนะนำให้ประชาชนได้มีความรู้ มีทัศนคติและสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี

ตามระบอบระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

5. ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม
6. ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ในปัจจุบัน ห้องสมุดประชาชนได้ปรับบทบาทให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2538 กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้พัฒนากิจการของห้องสมุดประชาชน เพื่อให้เป็นห้องสมุดประชาชนแนวใหม่ สนองรับกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน และสอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยกำหนดภารกิจของห้องสมุดประชาชน

เป็นศูนย์การเรียนรู้ (Learning center) โดยจัดให้มีการบริการใน 3 ลักษณะ คือ (กุลธร เลิศสุริยะกุล. 2542 : 22)

1. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal education)

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้จากบุคคล ประสบการณ์ในการทำงาน สังคม สภาพแวดล้อม สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนแหล่งความรู้ในตามความสะดวกและเหมาะสมตลอดชีวิต สามารถนำความรู้มาเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ การจัดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นการให้การศึกษาตามอัธยาศัยรูปแบบหนึ่งที่เน้นให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งห้องสมุดสามารถจัดให้บริการในรูปแบบ ดังนี้

1.1 การให้บริการหนังสือและสื่อความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการเกิดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ หรือเสริมการเรียนรู้สำหรับหลักสูตรการศึกษาประเภทต่างๆ มีวิธีการให้บริการ พอสรุปได้คือ

- บริการเรียนรู้ด้วยตนเองจากหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ
- ให้บริการสื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน วิทยุการศึกษาและโทรทัศน์การศึกษา
- การเรียนรู้จากชุดวิชา บทเรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยจัดให้มีการประเมินผล

การเรียนรู้ด้วย

- กลุ่มการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง
- การเรียนรู้ด้วยเครือข่าย อินเทอร์เน็ต และระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์
- การให้บริการเชิงธุรกิจ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร และการสำเนาเอกสาร ฯลฯ

1.2 การจัดนิทรรศการ เป็นการให้การศึกษาอย่างหนึ่งที่แสดงกระบวนการของเรื่องนั้นๆ เพราะการจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงผลงานทางด้านการศึกษา การค้า ผลิตภัณฑ์ การดำเนินงานของหน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อประชาสัมพันธ์หรือสำรวจความถูกต้อง และปัญหาในการดำเนินงาน บรรณารักษ์จึงควรจัดนิทรรศการในโอกาสต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจจัดในอาคารหรือนอกอาคารก็ได้ ซึ่งประกอบด้วยของจริง สิ่งจำลอง ภาพถ่าย แผนภูมิ เทป วิดิทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัสจับต้องเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยห้องสมุดสามารถจัดบริการได้ดังนี้

- จัดให้ความรู้เรื่องวันสำคัญต่างๆ
- จัดเผยแพร่วิชาการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน
- จัดหัวข้อนิทรรศการตามความต้องการของชุมชน ผู้ใช้บริการและกลุ่มเป้าหมาย

2. การจัดการศึกษานอกโรงเรียน (Non- formal education)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าการศึกษานั้นจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น เพื่อมุ่งรู้จักแก้ปัญหาในอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการ และความสนใจของประชาชน ห้องสมุดสามารถจัดการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งในระดับและประเภทต่างๆ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม รวมทั้งผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาทุกระดับ โดยใช้สื่อประเภทต่างๆ ซึ่งสามารถ จัดในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ได้ ดังนี้

- 2.1 เป็นศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
- 2.2 เป็นศูนย์กลางการแนะแนวทางการศึกษา และอาชีพชุมชน
- 2.3 เป็นศูนย์กลางการพบกลุ่ม ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน
- 2.4 เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม

3. ศูนย์ข้อมูลชุมชน (Local information center)

ศูนย์ข้อมูลชุมชนหมายถึง กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆ ในชุมชนทุกรูปแบบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาอาชีพและการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างเครือข่าย และผู้สนใจที่มีความประสงค์ในการใช้ข้อมูล

การจัดศูนย์ข้อมูลในห้องสมุดประชาชน เป็นการจัดระบบและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็น และเป็นประโยชน์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับจังหวัด โดยเน้นการจัดเก็บข้อมูลของชุมชน ในระดับที่ห้องสมุดประชาชนตั้งอยู่ เพื่อสามารถให้บริการข้อมูลรูปแบบต่างๆ แก่ผู้ใช้บริการเฉพาะกลุ่ม ประชาชนทั่วไป ส่วนราชการและเอกชน การจัดให้บริการข้อมูลและสารสนเทศ อาจจัดบริการได้หลายลักษณะด้วยกัน เช่น

- 3.1 จัดแฟ้มข้อมูลในรูปเอกสารและภาพแยกเป็นรายตำบล หรือแบ่งตามประเภทของข้อมูล เช่น ข้อมูลประชากร อาชีพท้องถิ่น และสถานประกอบการ
- 3.2 จัดนิทรรศการนำเสนอข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม
- 3.3 นำเสนอผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ ซีดี-รอม

กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน

กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน คือ งานที่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนจัด หรือส่งเสริมสนับสนุน และร่วมมือกันทำให้เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ให้สารสนเทศที่มีประโยชน์ และให้ความจริงใจ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 98) ให้ความหมายของคำว่า กิจกรรม หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ เรณู เปียชื่อ (2538 : 136) กล่าวว่า สำหรับกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนนั้นควรจะหมายถึง งานที่มีผู้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายประการใดประการหนึ่ง ส่วนใหญ่จะจัดเพื่อส่งเสริมความรู้ ส่งเสริมการอ่าน บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะต้องถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญและจำเป็นจะต้องวางแผนจัดให้มีขึ้นเป็นประจำตลอดปี ทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด อาจเป็นชุมชนใดชุมชนหนึ่งในท้องถิ่นใกล้เคียงที่ต้งห้องสมุดประชาชน ผู้จัดกิจกรรมอาจเป็น บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด หรือผู้ใช้บริการที่สนใจการบริการของห้องสมุดก็ได้ แต่กิจกรรมเหล่านั้นต้องเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ห้องสมุดประชาชน ท่องอยู่ แก้วไทรยะ และสมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2535 : 181-184) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชนใหม่ว่า ห้องสมุดประชาชนใหม่ ควรได้มีการเพิ่มบทบาท รูปแบบกิจกรรมและบริการให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยจุดเน้นของโฉมหน้าใหม่ของห้องสมุดประชาชน คือ

1. ห้องสมุดประชาชนจะต้องเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน
2. การดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน จะต้องเน้นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
3. กิจกรรมและบริการของห้องสมุดประชาชนจะต้องหลากหลาย โดยคำนึงถึงความต้องการ ความแตกต่าง ความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย
4. ห้องสมุดประชาชน จะต้องเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

สำหรับกิจกรรมและบริการของห้องสมุดประชาชนนั้น จะประกอบไปด้วยกิจกรรมด้านต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. บริการและกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการอ่านและการศึกษาค้นคว้า สำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นการบริการและกิจกรรมพื้นฐานของห้องสมุด ประกอบด้วยบริการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนวัสดุ บริการตอบคำถาม บริการยืม-คืนหนังสือ เป็นต้น

2. บริการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าสำหรับเด็ก ซึ่งจะเป็นจุดเน้นที่สำคัญ โดยการเพิ่มจำนวนและบริการที่ดึงดูดความสนใจของเด็กให้สนใจการอ่านและการศึกษาค้นคว้า เช่น การจัดมุมเด็ก บริการหนังสือสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสพิเศษสำหรับเด็ก การจัดศูนย์เด็กเล็ก เพื่อเป็นสถานที่ที่มีของเด็กเล่นที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3. บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดประชาชนจะทำหน้าที่ให้บริการความรู้สำหรับประชาชนทั่วไปที่ไม่มีโอกาสเข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุด เพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้ และวิทยาการที่ทันสมัย โดยมีรูปแบบการจัดบริการเคลื่อนที่ในลักษณะต่างๆ เช่น หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ

4. บริการและจัดกิจกรรมในลักษณะของศูนย์ประชาคม โดยห้องสมุดจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อการจัดกิจกรรมของชุมชน หรือจัดกิจกรรมร่วมกันของบุคคลบางกลุ่ม บางคณะ เช่น เป็นสถานที่สำหรับการประชุม เป็นสถานที่สำหรับการพบปะสังสรรค์ จัดงานประเพณีต่างๆ หรือเป็นสถานที่จัดงานฉลอง การแสดงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชน

5. การจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นของชุมชน ห้องสมุดประชาชน จะเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่ช่วยธำรงและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและประเทศชาติ โดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยให้การปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้ให้กับเด็กและเยาวชน

6. การจัดสวนสาธารณะ สวนรุกขชาติ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และการศึกษาค้นคว้าเรื่องธรรมชาติ สำหรับประชาชน โดยห้องสมุดที่มีสถานที่เพียงพอ จะมีใช้เป็นเพียงอาคารเก็บหนังสือ แต่บริเวณรอบๆ ห้องสมุดยังทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและนันทนาการ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกอยากเข้ามาใช้บริการห้องสมุด เพราะมีบรรยากาศสบาย ร่มรื่นและสะอาด

7. การจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ในอนาคตห้องสมุดประชาชนจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ที่มีการเชื่อมโยงระบบการบริการข่าวสารข้อมูลของแหล่งความรู้อื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจะมีกิจกรรมและบริการที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน อันจะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งบริการข่าวสารข้อมูลอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง หน้าที่ที่สำคัญของห้องสมุดประชาชนในระบบเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนคือ การสนับสนุนและแลกเปลี่ยนสื่อ การเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาบุคลากร

8. การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่ ห้องสมุดต้องทำหน้าที่ศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้จัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อให้ประชาชนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา ทุกอาชีพได้รับการศึกษานอกโรงเรียนจากการจัดบริการและกิจกรรมห้องสมุด เพื่อใช้ในการปรับปรุงอาชีพ ความเป็นอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในระบบและนอกระบบอีกส่วนหนึ่งด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 37-38)

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ความหมายและความเป็นมาของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หมายถึง ห้องสมุดประชาชนจังหวัด หรือห้องสมุดประชาชนอำเภอ ที่กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับมติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2534 ให้จัดสร้างเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 36 พรรษา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 35)

ในปีพุทธศักราช 2534 กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้ดำเนินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและสนองแนวพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชน ได้ทรงแสดงแก่องค์กรหรือหน่วยงานในโอกาสต่างๆ โดยเฉพาะในโอกาสที่ทรงเสด็จเป็นองค์ประธานการประชุมสมัชชาสากล ว่าด้วยการศึกษา ผู้ใหญ่ เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2533 ได้พระราชทานลายพระหัตถ์เชิญชวนไว้ว่า “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงห่วงใยประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และเพื่อเป็นการสนองพระราชปณิธาน ในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนอ่านออก เขียนได้ มีแหล่งความรู้ที่พร้อมสมบูรณ์ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่านเรื่อง “ฉันชอบอ่านหนังสือ” ตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน...ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ เป็นครูของประชาชน” กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระราชานุญาตจากพระองค์ ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระราชานุญาต และได้พระราชทานนามห้องสมุดโครงการนี้ว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” (อัญชลี กล้าเพชร. 2537 : 1) โดยเริ่มก่อสร้างห้องสมุดรุ่นแรก จำนวน 37 แห่ง เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่พระชนมายุ 36 พรรษา ในปี พ.ศ.2534 และได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะดำเนินการจัดตั้งห้องสมุดดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนครบทุกอำเภอภายในระยะเวลา 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2534-2543 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นทศวรรษแห่งการส่งเสริมการรู้หนังสือ

อย่างไรก็ตาม กรมการศึกษานอกโรงเรียน ยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ขณะนี้จึงมีห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำนวน 76 แห่ง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2543? : 1-3) แต่ละแห่งจะสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี น้อมใจน้อมเกล้าถวายเพื่อสนองพระราชปณิธานให้ชุมชนมีแหล่งความรู้ที่พร้อมพร้อมสมบูรณ์ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการพัฒนาห้องสมุดสืบไป โดยมีลักษณะอาคาร การจัดส่วนบริการและกิจกรรม ดังนี้

ลักษณะอาคารของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นอาคาร 2 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 300 ตารางเมตร รูปทรงด้านหน้าอาคารได้จัดให้สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นตามภูมิภาคนั้น โดยมีส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญและมีลักษณะเดียวกัน คือ

1. พื้นที่หน้าจั่ว อาคารห้องสมุด ประกอบด้วยป้ายสี่เหลี่ยม ขนาด 5 ตารางเมตร ภายในมีพระนามาภิไธยย่อ และข้อความดังนี้

พระนามาภิไธยย่อ
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
เฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. ป้ายชื่อห้องสมุดอาจตั้งอยู่ภายนอกอาคาร หรือติดตัวอาคาร มีพระนามาภิไธยย่อและข้อความ ดังนี้

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอ.....จังหวัด.....

3. แทนประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งติดตั้งไว้ในห้องโถงชั้นล่างของอาคาร ประกอบด้วย

3.1 ด้านหน้า ติดตั้งพระบรมฉายาลักษณ์และมีแผ่นป้ายด้านล่าง มีข้อความจากลายพระหัตถ์ว่า

ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้
“ Let's Join in Making a Literate World ”

3.2 ด้านหน้าติดตั้งแผ่นศิลาฤกษ์และรายนามผู้บริจาคสมทบทุนสร้างห้องสมุด ส่วนตัวอาคารห้องสมุดเป็นอาคาร 2 ชั้น แบ่งพื้นที่เป็นชั้นล่างและพื้นที่ชั้นบน และบริเวณภายนอกห้องสมุด

1. พื้นที่ชั้นล่าง ประกอบด้วย

1. ห้องอ่านหนังสือทั่วไป เป็นห้องที่มีเนื้อที่ประมาณ 75 ตารางเมตร ประกอบด้วย หนังสือวารสาร และหนังสือพิมพ์

2. มุมเด็ก จัดเป็นมุมอ่านหนังสือสำหรับเด็ก จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้งทางด้านการอ่าน ความคิดสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์กับครอบครัว มีการจัดประเภทหนังสือเด็ก ด้วยการแบ่งหมวดหมู่อย่างง่าย ๆ คือ (พรประภา จุลฟูปลาสน. 2536 : 5)

2.1 หมวดหนังสืออ้างอิงสำหรับเด็ก

2.2 หนังสือที่มีภาพสวยงามและน่าสนใจ กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น

- 2.3 หนังสือแบบเรียนระดับต่างๆ ตั้งแต่อนุบาลถึงระดับประถมศึกษา
- 2.4 หนังสือบันเทิงคดี เนื้อหามุ่งให้ความบันเทิงใจ ให้ข้อคิด คติสอนใจ
- 2.5 หนังสือสารคดี ให้ความรู้ในวิชาต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ชีวประวัติ

บุคคล เป็นต้น

3. เคนเตอร์ยิม – คินหนังสือ และห้องทำงานของบรรณารักษ์

พื้นที่ชั้นบน ประกอบด้วย

1. ห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายในมีหนังสือพระราชนิพนธ์ของพระองค์และหนังสือที่ผู้อื่นเขียนเกี่ยวกับพระองค์ หนังสือเกี่ยวกับราชวงศ์จักรี มีสื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น ภาพนิ่ง คอมพิวเตอร์ แดปวีดิทัศน์ ที่เกี่ยวกับประวัติและพระราชกรณียกิจ พร้อมนิทรรศการของพระองค์

2. ห้องอเนกประสงค์ เป็นห้องที่จัดนิทรรศการชั่วคราวและถาวร จัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การประชุม การอบรมและสาธิตต่างๆ

3. ห้องโสตทัศนวัสดุ เป็นห้องสำหรับให้บริการโสตทัศนวัสดุประเภทต่างๆ เช่น วิดีโอโทรทัศน์ ภาพนิ่ง เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้เป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล และจัดเป็นบริการโสตทัศนวัสดุเคลื่อนที่

บริเวณภายนอกห้องสมุด

บริเวณภายนอกห้องสมุด ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของประชาชน ให้เข้ามาใช้บริการของห้องสมุด จึงควรจัดบริเวณให้สวยงาม สะอาดร่มรื่น ด้วยพรรณไม้ต่างๆ ทั้งไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ยืนต้น และอาจมีป้ายบอกชื่อของต้นไม้บริเวณนั้น พร้อมทั้งประโยชน์และคุณสมบัติ เพื่อให้เป็นความรู้แก่ประชาชน มีมุมอ่านหนังสือภายนอกหรือมีศาลาสำหรับนั่งพักผ่อน มีสนามเด็กเล่น รวมทั้งสวนสาธิตทางด้านวิทยาศาสตร์ ฯลฯ (กฤษณา สินไชย. 2537 : 13)

วัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน มุ่งที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชาชนในชนบท ด้วยการจัดตั้งและพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอ ให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย เป็นศูนย์กลางสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ไปสู่ที่อ่านหนังสือในระดับหมู่บ้าน ทั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะในการดำเนินการไว้ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 36)

1. พัฒนารูปแบบของห้องสมุดประจำอำเภอ เพื่อสนองตามแนวทางพระราชดำริ เพื่อให้เป็นตัวอย่างของห้องสมุดประชาชนในอนาคต ที่จะเป็แหล่งความรู้และศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน

2. จัดตั้งห้องสมุดประชาชนให้ครบทุกอำเภอ โดยคัดเลือกอำเภอที่มีความพร้อม หรือมีความจำเป็นเร่งด่วน ดำเนินการจัดตั้งเป็นรุ่นแรก จำนวน 37 แห่ง ในช่วงปี 2534 – 2535 เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และทยอยการจัดตั้งในอำเภออื่นจนครบทั่วประเทศ ในช่วงปี 2536 – 2543

3. พัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอที่จัดตั้งอยู่เดิมแล้วให้มีคุณภาพ และความพร้อมที่จะให้บริการตามบทบาทและภารกิจของห้องสมุดในอนาคต

4. ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน หนุนเสริมส่งเสริมการอ่าน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เน้นความสำคัญของการอ่าน และการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนเพื่อจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ และใช้ประโยชน์จากห้องสมุดที่จะจัดตั้งขึ้น

บทบาทของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ในปัจจุบัน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ต้องการที่จะปรับห้องสมุดประชาชนให้เป็นสถานศึกษาเพื่อจัดและส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาในระบบโรงเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของท้องถิ่น และสนองความต้องการของชุมชน โดยที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เกิดจากชุมชนที่ร่วมใจกันก่อสร้าง ร่วมใจกันจัดกิจกรรม ห้องสมุดจึงเป็นของชุมชน โดยชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ห้องสมุดจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเขา ห้องสมุดที่เกิดจากความต้องการของชุมชน ร่วมบริหารโดยชุมชน ซึ่งต่างกับในอดีต ที่รัฐเป็นฝ่ายกำหนดและดำเนินการแต่ฝ่ายเดียว บทบาทใหม่ของห้องสมุดประชาชนจะยึดชุมชนเป็นหลัก ตั้งแต่เริ่มการก่อสร้าง การดูแลรักษา การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การให้บริการและการจัดกิจกรรม เช่น การให้คำแนะนำ การเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน โดยมีรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุน

บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของห้องสมุดประชาชน มีดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 30-31)

1. ศึกษา สำรวจ และจัดหาสื่อต่างๆ สำหรับจัดกิจกรรมทางการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษานอกโรงเรียน ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. จัดทำแผนการเรียนการสอน กำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน บริการข้อมูลและสนับสนุนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
3. จัดทำโครงการให้บริการและจัดกิจกรรมตามแผน
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมห้องสมุดรูปแบบต่างๆ โดยการจัดดำเนินการเอง และประสานงานส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานอื่นจัด
5. พัฒนา และส่งเสริมรูปแบบ วิธีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยใช้เทคนิคใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์การสื่อสารจากดาวเทียม
6. สนับสนุนให้มีการสรรหาคัดเลือกที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรวิชาชีพ กลุ่มสนใจ และอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ มาช่วยดำเนินงานห้องสมุด
7. จัดและให้บริการสถานที่ประชุม สัมมนา การแสดงผลตึกภัณฑ์ กิจกรรมของเด็กและครอบครัว กิจกรรมนอกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด เช่น การบริการถ่ายเอกสาร การจำหน่ายของที่ระลึกของพื้นบ้าน ด้านการส่งเสริมการจัดนิทรรศการ สวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น และกิจกรรมชุมชนอื่นๆ ที่เหมาะสม
8. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสร้างและใช้ประโยชน์ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่รับผิดชอบ
9. ประเมินผลการจัดกิจกรรม
10. ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดกิจกรรมต่อไปอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดที่จัดให้บริการแก่ประชาชนในภูมิภาค จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริการทางการศึกษาซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการ ทั้งนี้ มิได้จำกัดสิทธิของภาคเอกชน หรือองค์กรต่างๆ ที่มีศรัทธาจัดขึ้นเพื่อบริการสังคม ห้องสมุดประชาชนมีหน้าที่เก็บรวบรวมวัสดุสารสนเทศต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ ฐานข้อมูล ตลอดจนสารสนเทศในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ใกล้ห้องสมุดในเขตจังหวัดอำเภอ และท้องถิ่นที่ห้องสมุดประชาชนนั้นๆ ตั้งอยู่ ห้องสมุดประชาชนจึงควรจะเป็นแหล่งความรู้และ

ข่าวสารที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของสังคม ที่ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ได้อย่างเท่าเทียมกัน ตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชนและประเทศ นอกจากนี้ ยังมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้า รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สร้างนิสัย ให้มีความรับผิดชอบต่อไป จึงจำเป็นที่ห้องสมุดประชาชนจักต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้านจากรัฐบาล หรือ องค์การ เพื่อให้การดำเนินงานและการจัดบริการได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. 2537 : 6) การดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคสารสนเทศ กรมการศึกษา นอกโรงเรียนได้เน้นให้ห้องสมุดมีบทบาทเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ และต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของ ประชาชนและท้องถิ่นที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ อาจมีเครือข่ายห้องสมุดซึ่งเอื้อให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ใช้ยุทธวิธีและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดบริการ และจัดกิจกรรมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (เรณู เปียชื่อ. 2538 : 54) การดำเนินงานของห้องสมุด ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และห้องสมุดประชาชนทั่วไปในระดับอำเภอ จังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบการ ดำเนินงานโดยทั่วไป 3 ด้าน ดังนี้

1. งานบริหาร

การบริหารงานห้องสมุดประชาชน ต้องอาศัยความรู้ในด้านบริหาร และอาศัยเทคนิคต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ งานด้าน บริหาร ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน ประชาสัมพันธ์ การเงิน พัสดุ ข้อมูลสถิติ การประสานงาน รวมทั้งการปรับปรุงดูแลอาคารสถานที่

2. งานเทคนิค

งานเทคนิคห้องสมุด เป็นงานที่บุคลากรห้องสมุดต้องจัดทำเกี่ยวกับสื่อความรู้ต่างๆ ทั้งสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนวัสดุ สื่อสาริต สื่อทดลอง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน สำหรับให้บริการ ได้แก่ การเลือกและจัดหาสื่อความรู้เข้าห้องสมุด การลงทะเบียน การจัดหมวดหมู่และทำรายการ การจัดสื่อ ความรู้เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริการ การระงับรักษาและซ่อมแซม การถ่ายสำเนาหนังสือ วารสาร จุลสาร และโสตทัศนวัสดุ การสำรวจและจำหน่ายหนังสือและสื่อความรู้

3. งานบริการ

งานบริการของห้องสมุดประชาชนถือว่า เป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งของการดำเนินงานห้องสมุด ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ห้องสมุดเฉพาะ รวมทั้งห้องสมุด ประชาชน เรณู เปียชื่อ (2538 : 109) กล่าวว่า งานบริการเป็นหัวใจของห้องสมุด บรรณารักษ์ต้องจัดบริการ ให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ซึ่งจะเป็นผลให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการ มาใช้ห้องสมุด ห้องสมุดใดที่ไม่มีการจัดบริการ หรือจัดบริการห้องสมุดไม่มีประสิทธิภาพ ห้องสมุดแห่งนั้น ก็จะกลายเป็นห้องเก็บหนังสือทันที

การบริการของห้องสมุดหมายถึง การจัดการและกิจกรรมโดยวิธีการต่างๆ เพื่อสนองความ ต้องการของผู้ใช้บริการ การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นกับผู้ใช้บริการ การช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ให้ได้สื่อความรู้ทุกชนิด ทุกประเภทที่มีอยู่หรือรวบรวมไว้ เพื่อใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่และมากที่สุด ตลอดจนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ผู้ใช้ห้องสมุดตามบทบาททั้ง 4 ด้าน การบริการของห้องสมุด จึงเริ่มตั้งแต่ การจัดสถานที่ภายในและภายนอก ให้ผู้ใช้เกิดความสะดวกสบาย การตกแต่งภายในให้สวยงามเป็นระเบียบ เรียบร้อย การคัดเลือกสื่อความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและมีประโยชน์ การจัดสื่อความรู้ให้สะดวก

ต่อการเข้าใช้ การจัดครุภัณฑ์ที่เหมาะสมเพียงพอ การจัดบริการเคลื่อนที่ให้ครอบคลุมในท้องถิ่นที่ห่างไกล โดยใช้เครือข่ายของห้องสมุดประชาชน หรือวิธีการอื่นๆ (กิตติเกษม ใจชื่น. 2536 : 114-115)

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่และนโยบายในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนแล้ว จะพบว่า ห้องสมุดประชาชนควรจัดงานบริการของห้องสมุดเป็น 2 ประเภท คือ (จุมพจน์ วณิชกุล. 2528 : 199 – 242)

1. งานบริการทั่วไปในฐานะห้องสมุดประชาชน ได้แก่ งานบริการพื้นฐานของห้องสมุด เช่น บริการยืม – คืนหนังสือ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการจองหนังสือ บริการตรวจหนี้ วารสารและ กฤตภาค

2. งานบริการในฐานะที่เป็นสถานศึกษาสนองนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยจัดบริการรูปแบบต่างๆ เพื่อสนับสนุนงานการศึกษานอกโรงเรียน เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ บริการ จัดทัวร์อาชีพ บริการหอกระจายข่าว เป็นต้น

การจัดบริการของห้องสมุดประชาชน ต้องมีการเลือกสรร และจัดหาหนังสือ สื่อความรู้ในรูปแบบอื่นๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บริการผู้ใช้ได้ตรงกับความต้องการ พร้อมทั้งต้องจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมหลายๆ ประเภทควบคู่กับการให้บริการไปด้วย เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจและเกิดความสนใจอยากเข้าใช้ห้องสมุด

กิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

การจัดกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด นอกจากจะเป็นการเชิญชวนหรือชักจูงใจให้ผู้คนมาใช้บริการของห้องสมุดมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้น ระหว่างผู้ใช้บริการกับห้องสมุดอีกด้วย ห้องสมุดอาจจัดกิจกรรมได้หลายๆ ชนิด ตามความเหมาะสมและประเภทของห้องสมุด วัตถุประสงค์และระดับของผู้มาใช้บริการว่าควรจัดกิจกรรมประเภทไหน มากน้อยเพียงใด ตามเวลาและโอกาสที่บรรณารักษ์จะพิจารณาเห็นสมควร (ชาติศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. 2528 : 20) สำหรับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ซึ่งเป็นห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติที่ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนและภาคเอกชนทางด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเต็มที่ จึงทำให้มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณและอาคารสถานที่ มากกว่าห้องสมุดประชาชนในรูปแบบดั้งเดิม กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงมีนโยบายให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ดำเนินการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากกว่าห้องสมุดประชาชนโดยทั่วไป ประเภทของกิจกรรมที่ควรจัดแบ่งได้ตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 2)

1. การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน

ศูนย์ข้อมูลชุมชนหมายถึง กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลประเภทต่างๆ ในชุมชนทุกรูปแบบ และประเภทข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน การพัฒนาอาชีพ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ ระหว่างเครือข่ายและผู้สนใจตามความประสงค์ในการใช้ข้อมูล การจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนในห้องสมุดประชาชน เป็นการจัดระบบและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านถึงระดับจังหวัด โดยเป็นการจัดเก็บข้อมูลของชุมชนระดับที่ห้องสมุด ประชาชนตั้งอยู่ เพื่อสามารถให้บันทึกข้อมูลรูปแบบต่างๆ แก่ผู้ใช้บริการเฉพาะกลุ่ม ประชาชนทั่วไป ส่วนราชการและเอกชน

ลักษณะและกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน ในฐานะเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน การจัดกิจกรรมเน้นด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน ด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้และความสนใจ ด้านครอบครัวสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ ตามความเหมาะสม

การดำเนินงานกิจกรรมศูนย์ข้อมูลชุมชน มีแนวทางการดำเนินงาน 2 แนวทาง คือ

1. แนวทางการจัดเก็บข้อมูล 2. แนวทางการให้บริการข้อมูล

แนวทางการจัดเก็บข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลในศูนย์ข้อมูลชุมชน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูลตามประเภทของข้อมูล 9 ประเภท คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : ภาคผนวก 48-80)

1. ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชน ประกอบด้วย

- 1.1 ลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ อาณาเขต ที่ตั้ง ขนาดและพื้นที่
- 1.2 ลักษณะภูมิอากาศ ได้แก่ อุณหภูมิเฉลี่ย ปริมาณน้ำฝน
- 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ แร่ธาตุ แหล่งน้ำ ภูเขา
- 1.4 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว ระยะทาง ค่าขวัญ
- 1.5 การคมนาคม ได้แก่ การคมนาคมทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ

2. ข้อมูลทางสังคมของชุมชน ประกอบด้วย

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน
- 2.2 ประชากร ได้แก่ จำนวนประชากรในอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน
- 2.3 ศาสนา ได้แก่ ประวัติศาสนาในท้องถิ่น จำนวนศาสนา และศาสนสถาน ศาสนาที่คน

ส่วนใหญ่นับถือ

2.4 สาธารณสุข ได้แก่ จำนวนสถานที่ตั้งของสถานอนามัย โรงพยาบาล คลินิก จำนวนแพทย์ พยาบาล สาธารณสุข ประเภทของโรคที่เกิดในท้องถิ่น

2.5 สถานที่ราชการ ได้แก่ ชื่อและสถานที่ตั้งของหน่วยราชการในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

2.6 แหล่งบริการ ได้แก่ จำนวนและสถานที่ตั้งของโรงแรม ร้านอาหารและสถานบริการต่างๆ

2.7 อาหารที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่น

2.8 ประวัติบุคคลสำคัญ – ตีเด่นในท้องถิ่น ได้แก่ ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ ตีเด่นในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งที่มีชีวิต และที่เสียชีวิตแล้ว

3. ข้อมูลการเมืองการปกครองของท้องถิ่น ประกอบด้วย

3.1 ส่วนราชการ ได้แก่ จำนวนเทศบาล สุขาภิบาล ตำบล หมู่บ้าน

3.2 หัวหน้าส่วนราชการ ได้แก่ ชื่อ จำนวนหัวหน้าส่วนราชการ สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด กำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอ จังหวัด

3.3 ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ชื่อคณะกรรมการสภาตำบล หมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร

3.4 กฎข้อบังคับในท้องถิ่น เช่น ระเบียบ เลิกอบายมุข

3.5 องค์กรในท้องถิ่น ได้แก่ จำนวนสหกรณ์ กองทุน ธนาคารข้าว ธนาคารยาในท้องถิ่นและอื่นๆ

4. ข้อมูลทางการศึกษาของท้องถิ่น ประกอบด้วย

4.1 จำนวนสถาบันทางการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน

4.2 จำนวนและประเภทของแหล่งวิทยาการ

4.3 อัตราการรู้หนังสือ

4.4 จำนวนเด็กในวัยเรียนทุกระดับ

4.5 อัตราการเรียนต่อ

4.6 วิทยาการพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ จำนวน ตลอดจนข้อมูล

ทางด้านความสามารถและความชำนาญของแต่ละบุคคล

5. ข้อมูลทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ประกอบด้วย

5.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี

5.2 สุภาษิตคำพังเพย

5.3 ความเชื่อด้านไสยศาสตร์

5.4 ภาษา เชื้อชาติ

5.5 การแสดง การละเล่น

5.6 วรรณกรรม ตำนาน นิทานพื้นบ้าน

5.7 โบราณสถาน โบราณวัตถุ

5.8 พิพิธภัณฑ

5.9 สถาปัตยกรรม

5.10 ศิลปกรรม

5.11 ประติมากรรม จิตรกรรม

5.12 ดนตรี เพลง

6. ข้อมูลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของท้องถิ่น ประกอบด้วย

6.1 พืชของท้องถิ่น

6.2 สัตว์ของท้องถิ่น

6.3 แร่ธาตุ

6.4 เทคโนโลยีชาวบ้าน

7. ข้อมูลทางการเกษตรของท้องถิ่น

7.1 พืชไร่ พืชสวน ผลผลิต

7.2 การประมง ผลผลิต

7.3 การแปรรูปผลิตภัณฑ์

8. ข้อมูลอุตสาหกรรมในท้องถิ่น

8.1 สถานประกอบการ ได้แก่ จำนวน ประเภท และสถานที่ตั้ง

8.2 ลักษณะการประกอบการ

9. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจในท้องถิ่น

9.1 อาชีพ ได้แก่ จำนวน ประเภท ลักษณะของอาชีพ

9.2 รายได้ ได้แก่ รายได้สูงสุด ต่ำสุด รายได้โดยเฉลี่ย

9.3 อัตราการว่างงาน

9.4 องค์กรธุรกิจ ได้แก่ จำนวน ที่ตั้ง ธนาคาร หอการค้า

การจัดเก็บข้อมูลของศูนย์ข้อมูลชุมชน

บรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินการเอง โดยดำเนินการดังนี้

1. สํารวจสภาพข้อมูลจากแหล่งข้อมูลตํางๆ เช่น ที่ว่าการอํเภอ เทศบาล สํานักงานเกษตรประจําอํเภอ สํานักงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น
 2. วางแผนการจัดเก็บข้อมูลประเภทใด ควรจัดเก็บด้วยวิธีใด ใครเป็นผู้ดําเนินงาน ข้อมูลนั้นควรมีในแหล่งใดบ้าง แล้วจึงดําเนินการตามตาราง เวลา ในการจัดเก็บตลอดจนแบบฟอร์มที่ใช้
 3. ประสานงานกับแหล่งข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
 4. ดําเนินการจัดเก็บข้อมูลตามแบบฟอร์มที่ได้กําหนดไว้
- การจัดเก็บโดยเครือข่าย ดําเนินการดังนี้
1. สํารวจสภาพข้อมูล เพื่อจําแนกชนิดของข้อมูล
 2. จัดทำแบบฟอร์มการเก็บข้อมูลจําแนกตามฐานข้อมูล
 3. ประสานงานกับเครือข่ายของห้องสมุด เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดโรงเรียน วัด ฯลฯ เพื่อวางแผนและดําเนินการจัดเก็บข้อมูล
 4. เครือข่ายตํางๆ ดําเนินการจัดเก็บข้อมูลตามแผนที่กําหนด และรวบรวมส่งเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

แนวทางการจัดให้บริการข้อมูล

การให้บริการข้อมูลของศูนย์ข้อมูลชุมชน อาจดําเนินการได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของห้องสมุดแต่ละแห่ง เช่น

1. บริการอ้างอิง โดยจัดเป็นมุมเอกสารอ้างอิงในห้องสมุดประชาชน
2. บริการโดยนําเสนอในรูปนิทรรศการเป็นเรื่อง ๆ ตามประเภทของฐานข้อมูล
3. บริการทางสื่อสํานักศึกษา โดยจัดนําเสนอข้อมูลในรูปของวีดิทัศน์ แถบบันทึกเสียง ภาพนิ่ง ซึ่งบรรณารักษ์อาจจัดทำตารางให้บริการเป็นเรื่อง ๆ หรือให้ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง
4. บริการทางคอมพิวเตอร์ เช่น การสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (CAI = Computer Aided Instruction) การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ต การใช้โปรแกรมตํางๆ เป็นต้น
5. บริการในรูปของกิจกรรม โดยจัดบริการในรูปแบบของกลุ่มสนใจ ศึกษาข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือจัดกิจกรรมโดยการนําข้อมูลในศูนย์ข้อมูลชุมชนมานําเสนอเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในรูปของละคร กลุ่มสนทนา หรือจัดทัศนารแหล่งข้อมูลตํางๆ

2. การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง การเป็นแหล่งส่งเสริม สนับสนุนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมด้านการแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียนและอื่นๆ จัดและให้บริการชุดทดลองชุดสํานักตํางๆ จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษาออกโรงเรียน เป็นสถานที่ที่มีองค์ประกอบแหล่งความรู้ในสาขาวิชาตํางๆ ที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และพัฒนาอาชีพของประชาชนทัวๆ ไป สามารถนํามาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้อื่นๆ อย่างเป็นระบบ แหล่งความรู้มีอยู่มากมาย และหลากหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน ตั้งแต่สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสํานักสํานักวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสํานัก สื่อทดลอง สื่อบุคคล และภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้ที่ศึกษาจะเกิดการเรียนรู้ที่จะนํามาพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ห้องสมุดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนหรือเป็นครูของประชาชนที่สามารถเรียนรู้ได้จากสื่อที่หลากหลาย โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยสื่อที่มีอยู่ในห้องสมุดทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนถึงเครือข่าย ซึ่งการเรียนรู้ไม่เน้นการอ่าน

เพียงอย่างเดียว การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการดู การฟัง การสัมผัส การทดลอง การค้นคว้า การสนทนา การสาธิต ฯลฯ

การจัดกิจกรรมตามบทบาทของศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน มีลักษณะดังนี้ (กิติเกษม ใจชื่น. 2536 : 126)

2.1 กิจกรรมด้านแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน เช่น การจัดแนะแนวการศึกษาและอาชีพ การจัดทำเนียบตลาดนัดแรงงาน แหล่งทรัพยากร จัดป้ายนิเทศ ตลาดนัดหนังสือ ทวีร์อาชีพ ศึกษาฐาน เป็นต้น

2.2 การจัดและบริการชุดสาธิต ชุดทดลองต่างๆ เช่น สาธิตการทดลองหัตถกรรมใหม่ๆ ได้แก่ เครื่องดักยุง ระบบน้ำหยด การทดสอบความชื้นของข้าว การทดสอบความเป็นกรดเป็นด่างของดิน เป็นต้น

2.3 ด้านจัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันต่างๆ เช่น จัดมุมทางไกล มุม มสธ. มุมมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน

ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ประชาคม โดยจัดให้บริการสถานที่จัดประชุม สัมมนา การแสดง ผลิตภัณฑ์ กิจกรรมของเด็กและครอบครัว และกิจกรรมนอกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด ด้านส่งเสริมการจัดนันทนาการ สวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่นและกิจกรรมชุมชนอื่นๆ ที่เหมาะสม ในการดำเนินงานห้องสมุดให้เป็นศูนย์ประชาคม จะต้องเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ห้องสมุดประชาชนจะเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เป็นศูนย์กลางที่ประชาชนได้มาพบปะสังสรรค์ และส่งเสริมให้ประชาชนเกิดกลุ่ม หรือชมรมที่มาพบปะให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการของห้องสมุดในด้านต่างๆ คือ (ชะม้าย ทองสวัสดิ์. 2540 : 235)

3.1 การส่งเสริมให้กลุ่มและชมรมมาพบปะแล้วใช้ประโยชน์และบริการจากห้องสมุด โดยจัดตั้งกลุ่มเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ห้องสมุดจะอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด ทั้งนี้ ควรเป็นกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ และกิจกรรมที่สอดคล้องไม่กระทบกระเทือนภารกิจหลักของห้องสมุด เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมหนอนหนังสือ ชมรมพระเครื่อง ชมรมแม่บ้านและสมาคมต่างๆ

3.2 การจัดนิทรรศการหรือพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่ประมวลความเป็นมา สภาพปัจจุบันทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนมาใช้บริการ อาคารสถานที่ของห้องสมุดในด้านการจัดกิจกรรม เสริมการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมที่ไม่กระทบกระเทือนต่อกิจกรรมอื่นๆ ของห้องสมุด

3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน การให้คนในท้องถิ่นร่วมเป็นกรรมการดำเนินงาน อาสาสมัคร ช่วยงานเป็นผู้อุปถัมภ์ห้องสมุดในรูปแบบต่างๆ คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการกิตติมศักดิ์ คณะอนุกรรมการ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมตามบทบาทของศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน มีลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมด้านสังคม ห้องสมุดอาจจัดได้โดย

1.1 เขียนป้ายข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมของชุมชน โดยเป็นศูนย์รวมข่าว เช่น ข่าวการบวช การแต่งงาน การเลื่อนตำแหน่ง การโยกย้ายเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ของชุมชน ฯลฯ

1.2 การจัดห้องประชุม บริการให้แก่กลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน มาใช้ประชุมสัมมนา

1.3 จัดแสดงกิจกรรมของชุมชนและสมาคม

1.4 จัดกิจกรรมวันสำคัญ เช่น วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันบุคคลสำคัญของท้องถิ่น

1.5 จัดเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมนักร้อง

2. กิจกรรมด้านการศึกษา

การจัดกิจกรรมด้านการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่หลักของห้องสมุดประชาชน โดยเป็นแหล่งข้อมูลทางการศึกษา และค้นคว้าของนักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ นอกจากนี้แล้ว ห้องสมุดประชาชนยังสามารถจัดกิจกรรมย่อยลงไปได้อีก เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะเรื่อง และเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ในรอบปี เช่น จัดมุมแข่งขันตอบปัญหาต่างๆ จัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน จัดเยี่ยมชมสถานที่สำคัญภายในจังหวัด หรือจัดเยี่ยมชมสถานที่ประกอบการ ด้านอาชีพตามโรงงานต่างๆ ในชุมชนหรือโรงงานใกล้เคียง

3. กิจกรรมด้านวัฒนธรรม

เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักว่าชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ควรได้อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีของชุมชนไว้ และส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป ดังนั้นจึงจำเป็นที่บรรณารักษ์จะต้องหยิบยกมาจัดเป็นกิจกรรม เพื่อเป็นการเชื่อมโยงและสร้างความเข้าใจที่ดีในวัฒนธรรม และประเพณี กิจกรรมที่บรรณารักษ์ควรจัดได้แก่ จัดนิทรรศการความเป็นมาของชุมชนที่ห้องสมุดตั้งอยู่ การนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน การแข่งขันตอบปัญหาประวัติความเป็นมาของชุมชน จัดประกวดคำขวัญของตำบล หรืออำเภอที่ห้องสมุดตั้งอยู่ จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน สินค้าพื้นเมือง ตลอดจนการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนได้ระลึกถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีของชุมชนอยู่เสมอ

4. การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

เครือข่ายการเรียนรู้หมายถึง การจัดให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดโยงความรู้ในตัวเอง และส่งเสริมหรือจัดให้แหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน มีการถ่ายทอด ถ่ายโยงความรู้จนเกิดเป็นเครือข่ายที่ให้เกิดการเรียนรู้ โดยให้ห้องสมุดประชาชนทำหน้าที่เป็นแม่ข่าย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2535 : 111) จัดและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภาครัฐและเอกชนในด้าน ข้อมูลข่าวสารและสื่อ ในด้านการพัฒนาการผลิต เผยแพร่ จัดหา แลกเปลี่ยน หมุนเวียน และฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเหมาะสม

เครือข่ายห้องสมุดประชาชน เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารแหล่งความรู้ในชุมชน เพื่อการใช้ทรัพยากรและการให้บริการร่วมกันของห้องสมุดประชาชนกับหน่วยงาน หรือบุคคลที่เป็นเครือข่าย การจัดกิจกรรมห้องสมุดตามบทบาทเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน มีลักษณะดังนี้ (กิติเกษม ใจชื่น. 2536 : 127)

4.1 ด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ เช่น การหมุนเวียนสื่อสารสนเทศไปยังห้องสมุดโรงเรียน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งความรู้ในชุมชนใกล้เคียง

4.2 ด้านการพัฒนา การผลิต การเผยแพร่และฝึกอบรม เช่น การผลิตเอกสาร แผ่นปลิว จัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อที่จะให้การเผยแพร่สื่อสารสนเทศสู่เครือข่าย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

เมื่อมีการปรับบทบาทและวัตถุประสงค์ของห้องสมุดประชาชน บรรณารักษ์ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมและบริการของห้องสมุด จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาท ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเพียงแต่งงาน

บริการ งานบริหารและงานเทคนิค ซึ่งเป็นงานในหน้าที่หลักของบรรณารักษ์ทั่วไปเท่านั้น แต่จะต้องมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ตามรูปแบบการจัดห้องสมุดแนวใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. จัดตั้งกลุ่มอาสาพัฒนาห้องสมุดเพื่อการจัดบริการตามบทบาทภารกิจใหม่ของห้องสมุดคือ อาสาสมัครจัดบริการการศึกษาตามอัธยาศัย อาสาสมัครจัดบริการการศึกษานอกโรงเรียน และอาสาสมัคร จัดการบริการศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ
2. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การเตรียมข้อมูล หลักสูตร สื่อการเรียน การสอน ผู้เสนอแนะหรือผู้ช่วยเหลือผู้มาใช้บริการที่ต้องการข้อมูล และการศึกษาค้นคว้า
3. จัดบริการให้ข้อมูลข่าวสาร บริการสื่อการเรียนการสอน และหนังสือต่างๆ บริการแนะแนวชี้แจงการเรียน บริการข้อมูลของชุมชน
4. ประสานงานเพื่อให้เกิดเครือข่าย และกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องสมุดหรือเครือข่าย
5. ร่วมวางแผนการจัดนิทรรศการกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น วางแผนการจัดกิจกรรมประจำเดือน และประจำปี จัดกลุ่มผู้เรียนที่จะมาใช้บริการ
6. ดำเนินการหมุนเวียน และกระจายสื่อข่าวสารข้อมูล ทำหน้าที่หมุนเวียนหนังสือและสื่อไปยังเครือข่าย หรือสมาชิก
7. ดำเนินการสำรวจข้อมูลของชุมชน โดยเน้นสำรวจความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมและบริการได้อย่างเหมาะสม

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” นั้น มีบทบาทในการปฏิบัติงานที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากภารกิจหลักที่เป็นหน้าที่ที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโดยทั่วไปจะต้องปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว ฉะนั้นบรรณารักษ์จำเป็นต้องพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองให้ทันสมัย เหมาะสมและสนองกับนโยบายการพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มิติใหม่เพื่อสามารถที่จะปฏิบัติงานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่แก่ประชาชนให้มากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อบริการแก่ประชาชนผู้ใช้บริการในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หารูปแบบและแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

แคสเปอร์ (Kasper. 1985 : 10 A) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เปรียบเทียบการให้บริการแก่เด็กในห้องสมุดประชาชนของรัฐอินเดียนา ระหว่างปี ค.ศ.1970 โดยศึกษากับผู้อำนวยการห้องสมุดประชาชนทั้งหมดที่อยู่ในรัฐอินเดียนาและมีการจัดให้บริการสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ในแผนกเด็กของห้องสมุดประชาชนในรัฐอินเดียนาได้จ้างบรรณารักษ์วิชาชีพมาจัดบริการ และจากข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า ระดับการให้บริการสำหรับเด็กอยู่ในเกณฑ์สูง เช่นเดียวกับระดับการให้บริการสำหรับผู้ใหญ่ และจากการตรวจสอบสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากรศึกษา รายได้ และการจ้างงานพบว่า การจัดการบริการในแผนกเด็กนี้มีนัยสำคัญขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและรายได้ซึ่งพบว่า การให้บริการแก่เด็กนี้คล้ายคลึงกับการจัดให้บริการ

ในรัฐอิสราเอล โอไฮโอและอิลลินอยส์ ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้บรรณารักษ์วิชาชีพในการดำเนินงานและจัดบริการ

คอนเนล (Connell. 1996 : 1724) ได้ศึกษากรณีการจัดแสดงนิทรรศการ สภาพปัจจุบันของนิทรรศการในห้องสมุดประชาชน ได้ศึกษาพบว่า โปรแกรมการจัดนิทรรศการของห้องสมุดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะว่า เป็นส่วนหนึ่งของการให้การสนับสนุนที่สำคัญจากกองทุนแห่งชาติ เพื่อมวลมนุษย และการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังสือที่ใช้หัวข้อบนพื้นฐานของนิทรรศการการศึกษาที่หลากหลายในขอบเขต รูปแบบและการนำเสนอ งานวิจัยได้สำรวจการให้คำจำกัดความของนิทรรศการห้องสมุดประชาชน ความขัดแย้งของนิทรรศการในปัจจุบันและบทสรุป ความสำคัญและนโยบายของนิทรรศการ แก่มุมที่ถูกรวบรวมของนโยบายการจัดนิทรรศการ การเปรียบเทียบงานวิจัย และนิทรรศการห้องสมุดมหาวิทยาลัย ไปจนถึงการจัดนิทรรศการห้องสมุดประชาชน ผลของงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า เพื่อที่จะเผชิญกับโปรแกรมการจัดนิทรรศการห้องสมุดประชาชนที่ทำลายในอนาคต จำเป็นต้องมีการชี้แจง และระบุขั้นตอน พร้อมรายละเอียดตลอดจนกลไกการทำงาน เพื่อแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

วอนเบค (Von Beck. 1998 : 3998) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของห้องสมุดประชาชนในแอฟริกาใต้ ต่อการสนับสนุนการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ผิวดำในเขตเมือง การศึกษาครั้งนี้ เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของการรู้หนังสือและการตอบสนองความต้องการห้องสมุดประชาชนในประเทศที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว เมื่อประมาณ 150 ปี โดยเน้นเป็นพิเศษในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ อิทธิพลของสิ่งที่ปรากฏให้เห็นครั้งนี้ มีผลต่อผู้ใหญ่ผิวดำในเขตเมือง ในสังคมที่พวกเขาใช้ชีวิตอยู่และเศรษฐกิจของประเทศ ข้อขัดแย้งที่สำคัญคือ ห้องสมุดประชาชนมีการพัฒนาประวัติศาสตร์ต่อการให้บริการ เพื่อให้บรรลุถึงความท้าทายของสังคมยุคใหม่ และการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ผิวดำในแอฟริกาใต้ ทำให้เกิดความท้าทายนี้ขึ้นมา เพื่อให้หน้าตาของการขยายการศึกษาแบบดั้งเดิม ห้องสมุดประชาชนจึงเริ่มที่จะหาทางบรรลุถึงความท้าทายในบทบาทของการสนับสนุนการรู้หนังสือ ได้มีการสนทนากันถึงเรื่องประวัติศาสตร์ของอัตราส่วนการรู้หนังสือที่เพิ่มขึ้นในบรรดาพวกผู้ใหญ่ผิวดำในเมือง มีการดำเนินการขยายวงการศึกษาการรู้หนังสือให้กว้างออกไป โดยใช้ข้อมูลระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีการนำเอกสารของสถาบันวิจัยต่างประเทศ เอกสารวิชาการ และที่ปรึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการสัมภาษณ์เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่า การพัฒนาในปัจจุบันนี้ ส่วนมากเกี่ยวกับปัญหาการรู้หนังสือที่มีผลจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่กำหนดเอาไว้อย่างเด่นชัด มีการให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดผลต่อห้องสมุดในแอฟริกาใต้ ที่ควรจะต้องตรวจสอบกันใหม่ แปลความหมายใหม่ และขยายหน้าที่ทางการศึกษาให้กว้างขึ้นจนถึง การรวมเอาความท้าทายในการสนับสนุนการรู้หนังสือด้วย และยังให้คำแนะนำต่อไปอีกว่าการบริการของห้องสมุดในระดับจังหวัดในแอฟริกาใต้ ควรใช้ความพยายามหลายๆ รูปแบบและการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาใช้ห้องสมุด เป็นการรักษาสถาบันทางสังคมที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของประชาชนในแอฟริกาใต้ โดยเฉพาะบทบาทในเรื่องการสนับสนุนการรู้หนังสืออย่างจริงจัง จำเป็นต้องหาผู้มารับบริการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมขององค์กรสำหรับห้องสมุดประชาชนที่เป็นความท้าทายใหม่ในเรื่องการสนับสนุนการรู้หนังสือได้ถูกกำหนดออกมาอย่างชัดเจน ตลอดจนสาขาที่จะต้องมีการทำวิจัยต่อไป

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยภายในประเทศ พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน ดังนี้

อุดม พักผล (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาระงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนในงานหลัก 3 ด้านคือ งานบริหารห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด และงานบริการห้องสมุด เพื่อเปรียบเทียบภาระงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ระดับห้องสมุด สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของห้องสมุด และเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด โดยศึกษากับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนจังหวัดและอำเภอทั่วประเทศ ผลการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ปฏิบัติงานด้านงานบริหารห้องสมุด และงานเทคนิคห้องสมุดปฏิบัติในระดับมาก ส่วนงานบริการห้องสมุด ปฏิบัติในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ปฏิบัติงานด้านบริหารงานห้องสมุดและด้านงานบริการห้องสมุด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ปฏิบัติงานเทคนิคห้องสมุดมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ สำหรับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่อยู่ในห้องสมุดระดับจังหวัด ปฏิบัติงานด้านงานเทคนิคห้องสมุดและงานบริการห้องสมุด มากกว่ากลุ่มที่อยู่ในห้องสมุดระดับอำเภอ สำหรับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่อยู่ในห้องสมุดระดับอำเภอ ปฏิบัติงานด้านงานบริหารห้องสมุด มากกว่ากลุ่มที่อยู่ในห้องสมุดระดับจังหวัด สำหรับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาค ตะวันออก ปฏิบัติงานด้านงานบริหารห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุดและงานบริการห้องสมุด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

มงคล เทพกำเหนิด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชนในเขตภาคกลางใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและด้านเป็นศูนย์ข้อมูลชุมชน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกห้องสมุดประชาชนอำเภอในเขตภาคกลาง โดยจำแนกตามเพศ อายุ และสถานภาพการศึกษา ผลการศึกษา พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชนอำเภอโดยรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก สมาชิกเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชนอำเภอโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นความคิดเห็นด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่แตกต่างกัน และสมาชิกที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชนอำเภอโดยรวมและด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยแตกต่างกัน ส่วนอีก 2 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สมาชิกที่เป็นนักเรียน นักศึกษาและสมาชิกที่ไม่ได้กำลังศึกษา มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชนอำเภอโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

สมชาย จูติรัตนอัคร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี พ.ศ. 2538 โดยศึกษาในภารกิจ 3 ลักษณะ คือ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ประสบการณ์ในการทำงาน ประเภทของห้องสมุดประชาชน และสภาพที่ตั้งทาง

ภูมิศาสตร์ของห้องสมุด และเพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ตามนโยบาย พัฒนาห้องสมุดประชาชนในภารกิจทั้ง 3 ลักษณะ โดยศึกษากับเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ที่ปฏิบัติงาน ในห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และห้องสมุดประชาชนอำเภอทั่วประเทศ ในจังหวัดต่างๆ ที่สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี พ.ศ. 2538 จำนวน 257 คน จากการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน คาดว่าจะปฏิบัติงานตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชนในภารกิจ ด้านการ จัดการศึกษาตามอรรถาัยได้ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และด้านการ จัดศูนย์ข้อมูลชุมชนในระดับมาก เจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์และไม่มีวุฒิทางด้าน บรรณารักษศาสตร์ และที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดประชาชนไม่เกิน 5 ปี และนานกว่า 5 ปี คาดว่า จะปฏิบัติงานตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชนในภารกิจด้านการจัดการศึกษาตามอรรถาัย ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนได้แตกต่างกัน สำหรับเจ้าหน้าที่ ห้องสมุดที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชนจังหวัด ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” และห้องสมุด ประชาชนอำเภอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่อยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ คาดว่า จะปฏิบัติงานตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชนในภารกิจด้านการจัดการศึกษาตาม อรรถาัย ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนได้แตกต่างกันเช่นกัน

ธิดารัตน์ ปิ่นแก้ว (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยมีจุดหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน รวมถึงการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงาน ห้องสมุดประชาชนของบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน และปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดย ศึกษา กับบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราช กุมารี” จำแนกตามตัวแปรตามระยะเวลาที่เปิดบริการและสถานที่ตั้ง ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงาน ตามแนวทางการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการจัดทำป้าย อธิบายวิธีการใช้ห้องสมุดอย่างชัดเจนสูงสุด และจัดทำป้ายบอกทิศทางสถานที่ตั้งของห้องสมุดตามจุดต่างๆ ในชุมชนต่ำสุด ด้านการจัดบริการ ได้จัดกิจกรรมและให้บริการสูงสุด 4 ลำดับแรกคือ จัดห้องหนังสือและมุม ของเล่นสำหรับเด็ก จัดเวลาเปิดปิดบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ แนะนำวิธีการใช้ห้องสมุด แก่สมาชิกใหม่และบริการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ส่วนกิจกรรมที่จัดให้บริการต่ำสุดคือ บริการให้ยืมและ รับส่งหนังสือคืนทางไปรษณีย์ ด้านการจัดกิจกรรม กิจกรรมที่จัดให้บริการสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การจัด กิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ตามประเพณีและวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จัดกิจกรรมแนะนำ อาชีพที่น่าสนใจ และจัดนิทรรศการให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น ด้านกฎหมายที่ควรรู้ ข่าวสารด้านการเกษตร การจัดกิจกรรมออกร้านแสดงและจำหน่ายหนังสือราคาถูกและน่าสนใจ เป็นกิจกรรม ที่จัดต่ำสุด ด้านงานเทคนิค กิจกรรมที่ปฏิบัติสูงสุด 4 ลำดับแรก คือ การกำหนดเลขหมู่ตามระบบทศนิยม ดิวอี้และกำหนดหัวเรื่อง ลงทะเบียนวารสารและสิ่งพิมพ์ จัดเตรียมหนังสือและวารสารเพื่อนำออกบริการ อย่างถูกหลักวิชา และรับบริจาคหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่วนกิจกรรมที่จัดต่ำสุด คือ การจัดทำดัชนี หนังสือพิมพ์

อารีย์ ชื่นวัฒนา (Aree Cheunwattana. 1998 : 12) ได้ศึกษาเรื่อง สารนิเทศสำหรับการ พัฒนาชนบท : กรณีศึกษาเกี่ยวกับบริการห้องสมุดและสารนิเทศในชุมชนชนบทของประเทศไทยโดยทำเป็น กรณีศึกษาเชิงคุณภาพ 5 กรณีคือ ห้องสมุดประชาชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 3 กรณี ห้องสมุดเคลื่อนที่ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 1 กรณี และห้องสมุดผสมระหว่างโรงเรียนและห้องสมุดชุมชน สังกัดกระทรวง

ศึกษาธิการ 1 กรณี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชนบทมีความต้องการสารสนเทศหลากหลายในชีวิตประจำวัน แต่บริการห้องสมุดและสารสนเทศยังขาดแคลนอยู่มาก รูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมสำหรับชุมชนชนบท ได้แก่ ห้องสมุดเคลื่อนที่ และห้องสมุดผสม สำหรับบริการของห้องสมุดประชาชนนั้น ในขณะที่มีแนวโน้มนโยบายที่ดีหลายประการ กลับมีปัญหาด้านการจัดและบริหารองค์กร บุคลากร งบประมาณ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม ความจำกัดเหล่านี้ เมื่อผนวกกับความอ่อนแอทางโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศของประเทศ การไม่เห็นความสำคัญของสารสนเทศ และการขาดนิสัยรักการอ่านของประชาชน ทำให้ห้องสมุดประชาชน ซึ่งเป็นองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริการสารสนเทศ ยังไม่สามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพได้เพียงพอ และยังไม่สามารถที่จะแสดงศักยภาพของห้องสมุดในการพัฒนาสังคมชนบทได้ชัดเจน ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางปรับปรุงไว้หลายประการ เช่น การปรับโครงสร้างองค์กรห้องสมุดประชาชน การใช้นโยบายความร่วมมือระหว่างองค์กรในทุกกระดับ การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง การปรับนโยบายสารสนเทศแห่งชาติ การพัฒนาบุคลากร การเลือกสรรสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม การใช้นวัตกรรมในการเสนอบริการของห้องสมุดและสารสนเทศ การสร้างความตระหนักในความสำคัญของสารสนเทศ และการประเมินบริการของห้องสมุดอย่างเป็นระบบ

อุมาพร บางภูมิ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกห้องสมุดต่องิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาสภาพทั่วไปของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เกี่ยวกับด้านสถานที่ และบรรยากาศ ด้านการให้บริการและด้านบุคลากร และเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนใน 3 ด้านคือ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกห้องสมุด โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของผู้ใช้บริการห้องสมุด และอาชีพ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดทั้ง 3 ด้าน โดยศึกษากับสมาชิกห้องสมุด และคณะกรรมการห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกห้องสมุดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง ด้านสถานที่และบรรยากาศ อยู่ในเกณฑ์เหมาะสม ด้านการให้บริการและด้านบุคลากรอยู่ในเกณฑ์ดี สมาชิกห้องสมุดที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่องิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง ในด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนแตกต่างกัน โดยเพศชายมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมากกว่าเพศหญิง ส่วนสมาชิกห้องสมุดที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่องิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง ในด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชน แตกต่างกัน โดยสมาชิกที่มีกลุ่มอายุน้อยกว่า 25 ปี มีความเห็นต่องิจกรรมการให้บริการในด้านหนังสือ และสื่อประเภทสอนเสริมและสร้างเสริมประสบการณ์เพิ่มเติม ส่วนกลุ่มอายุ 25-35 ปี จะเห็นที่หนังสือเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น กฎหมาย และกลุ่มที่มีอายุ 36 ปี ขึ้นไป จะเห็นที่หนังสือเกี่ยวกับครอบครัว สุขภาพ และการทำอาหาร สมาชิกห้องสมุดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่องิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง ในด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนแตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความต้องการบริการที่ผู้ให้บริการดูแลเอาใจใส่ ชี้แนะ หรืออ่านคู่มือการใช้ห้องสมุดก็สามารถค้นคว้าได้ ในขณะที่สมาชิกห้องสมุดที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้องการบริการที่ต้องดูแลเอาใจใส่ในระดับดีเช่น แนะนำ แนะนำ หรือสอนวิธีการใช้บริการของห้องสมุดที่ถูกต้อง สมาชิกห้องสมุดที่มีสถานภาพผู้ใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

กิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง ในด้านการจัดการศึกษา ตามอรรถาธิบาย ด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนแตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกที่เป็นนักศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน มาใช้บริการเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมหลังจากที่เรียนจากโรงเรียน การยืมและอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนมากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ส่วนสมาชิกที่เป็นประชาชนทั่วไป มุ่งใช้บริการการอ่านและยืมหนังสือประเภทนิยายหรือจรรโลงใจมากกว่าหนังสือวิชาการ ส่วนสมาชิกห้องสมุดที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง ในด้านการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย ด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชน ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยในต่างประเทศ จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้บริการ และจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่เน้นบริการแก่ผู้ใช้ โดยให้ความสำคัญถึงบทบาทของบรรณารักษ์ที่จะต้องมีความรู้ทางวิชาชีพ ส่วนงานวิจัยในประเทศ จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานของห้องสมุดด้านต่างๆ โดยศึกษากับบรรณารักษ์ สมาชิกห้องสมุดและคณะกรรมการห้องสมุด เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดบริการและกิจกรรมให้แก่ประชาชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเป็นลำดับตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากร
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บรรณารักษ์ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เปิดบริการตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 57 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดและสถานที่ทำงานในปัจจุบัน เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการจัดกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริงตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำแนกเนื้อหาออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ ด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ รวม 43 ข้อ โดยใช้รูปแบบคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด/ไม่ได้ปฏิบัติ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยจำแนกเป็นรายด้านคือด้านการบริหาร ด้านงานเทคนิค ด้านการบริการ ด้านการดำเนินงานตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ด้านละ 1 ข้อ จำนวน 5 ข้อ

การสร้างแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาจากคู่มือ และเอกสารต่างๆ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมห้องสมุดตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” รวมถึงเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน และบทบาทของบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน ดังนี้

- 1.1 กรรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2532). *คู่มือการจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชน*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- 1.2 ----- . (2537?). *“เฉลิมราชกุมารี” แนวทางใหม่ในการจัดห้องสมุดประชาชน*.
กรุงเทพฯ : กรม. อัดสำเนา.
- 1.3 ----- . (2538). *แนวคิดการพัฒนาห้องสมุดประชาชน : มิติใหม่ “ศูนย์การเรียนรู้”*.
กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- 1.4 ชะม้าย ทองสวัสดิ์. (2540). *คู่มือการนิเทศ แนวคิดแนวปฏิบัติ ทิศทางใหม่
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรมการ
ศึกษานอกโรงเรียน.
- 1.5 บุญยากร สมบูรณ์สิน. (2540?). *ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”*. (เอกสาร
ประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย
กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ถ่ายเอกสาร.
- 1.6 มงคล เทพกำเหนิด. (2539). *ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกิจกรรมการให้
บริการของห้องสมุดประชาชนในเขตภาคกลาง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- 1.7 อนงค์ ชูชัยมงคล. (2542). *คู่มือพัฒนาห้องสมุดและจัดการเรียนการสอน การปฏิรูป
กิจกรรมการเรียนรู้ห้องสมุดประชาชน : มิติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ราชบุรี :
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง.
- 1.8 อุมพร บางภูมิ. (2542). *การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกห้องสมุดต่อ
กิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอ
ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

2. ผู้วิจัยรวบรวมกิจกรรมห้องสมุดประชาชน ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า นำไปให้ศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 3 คน คือ อาจารย์ชะม้าย ทองสวัสดิ์ อาจารย์กิติเกษม ใจชื่น และอาจารย์อนงค์ ชูชัยมงคล ผู้นำท้องถิ่นในชุมชนจำนวน 3 คนคือ นายอุดม ผู้พัฒน์ นายประทีป สีนวลสกุลณี นายสม ล้มจันทร์ และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เปิดให้บริการมาแล้วจนถึงปัจจุบัน โดยวิธีการสุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แบบเฉพาะเจาะจงในแต่ละภาคทั้ง 5 ภาค จำนวน 5 คน คือ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสนักแก่ง จังหวัดเชียงใหม่ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยจัดทำเป็นแบบรวบรวมการจัดกิจกรรมในแต่ละท่านได้ตอบและเสนอแนะรูปแบบการจัดกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ที่ห้องสมุดประชาชนได้จัดกิจกรรมเพื่อนำคำตอบเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการจัดสร้างแบบสอบถามฉบับจริง

3. นำแบบรวบรวมกิจกรรมห้องสมุดประชาชน ที่ได้จากบุคคลต่างๆ ในข้อ 2 มาปรับปรุง และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ได้ แบบสอบถามจำนวน 35 ข้อ คือ

1. ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ
2. ด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ
3. ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ
4. ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

รวม 35 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นไปให้ศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน ครบคลุมกิจกรรมห้องสมุดประชาชนทั้ง 4 ด้าน โดยศึกษานิเทศก์กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้แก้ไข ปรับปรุงข้อคำถามและสำนวนภาษา และได้มอบเอกสารคำชี้แจงระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียนว่าด้วยระเบียบห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 เพื่อให้ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษา และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ข้อคำถามเพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ได้ข้อคำถามเพิ่มจำนวน 7 ข้อ รวมเป็น 14 ข้อ
2. ด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ได้ข้อคำถามเพิ่มจำนวน 3 ข้อ รวมเป็น 10 ข้อ
3. ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน ได้ข้อคำถามเพิ่มจำนวน 2 ข้อ รวมเป็น

11 ข้อ

ส่วนด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ไม่ได้ข้อคำถามเพิ่มเติม คงเป็นจำนวน 8 ข้อ เท่าเดิม รวมทั้งหมด จำนวน 43 ข้อ

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอต่อประธานและกรรมการที่ควบคุมปฏิญาณนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขความครบถ้วนของเนื้อหา และการใช้ภาษา

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของประธานและกรรมการที่ควบคุมปฏิญาณนิพนธ์ เพื่อให้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2543 เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและจดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมสอตของเปล่าติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย โดยขอความอนุเคราะห์ให้ส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ ภายในวันที่ 10 ธันวาคม 2543 ถึงบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 56 แห่ง ทางไปรษณีย์เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2543 สำหรับที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอท่าเรือ ผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่กลับคืนมา ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2543 จำนวน 44 ฉบับ ซึ่งยังไม่ครบตามจำนวน จึงโทรศัพท์ทวงถาม และได้ส่งแบบสอบถามเพิ่มเติมในส่วนของอำเภอ ที่ยังไม่ได้รับคืนอีกครั้งหนึ่ง จำนวน 12 ฉบับ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2543 และได้รับกลับคืนมาครบ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2543 จำนวน 57 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นแบบสอบถาม

ถามที่สมบูรณ์ บรรณารักษ์ตอบครบทุกข้อทั้ง 57 ฉบับ ยกเว้นแบบสอบถามปลายเปิด ที่มีบรรณารักษ์เขียนตอบจำนวน 52 ฉบับ ไม่ตอบจำนวน 5 ฉบับ

ตาราง 1 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

ภาค	จำนวนที่ส่งไป	จำนวนที่ได้รับคืน	รวม	ร้อยละ
เหนือ	13	13	13	100
ตะวันออกเฉียงเหนือ	12	12	12	100
ตะวันออก	7	7	7	100
กลาง	16	16	16	100
ใต้	9	9	9	100
รวม	57	57	57	100

จากตาราง 1 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตอบ แยกเป็นภาคตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด รวม 5 ภาค รวมแบบสอบถามที่ส่งไป จำนวน 57 ฉบับ ได้รับคืนทั้งหมด 57 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer plus) ในการประมวลผล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มาแจกแจงความถี่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา แล้วเสนอผลเป็นค่าร้อยละ
- นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท ทั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มาแจกแจงความถี่ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนของคำตอบ ดังนี้

มากที่สุด	กำหนดให้	5 คะแนน
ชองมาก	กำหนดให้	4 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้	3 คะแนน
น้อย	กำหนดให้	2 คะแนน
น้อยที่สุด/ไม่ได้ปฏิบัติ	กำหนดให้	1 คะแนน

- นำข้อมูลมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับใด แล้วแปลผลระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายความว่า ปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.50	หมายความว่า ปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 – 3.50	หมายความว่า ปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 – 2.50	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.50	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อยที่สุด/ไม่ได้ปฏิบัติ

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน ของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด โดยใช้ค่าเฉลี่ย

5. นำแบบสอบถามตอนที่ 3 มาหาความถี่ แล้วเสนอผลเรียงตามลำดับความสำคัญของปัญหาตามความถี่ที่ได้

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1. สถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

6.1.1 ค่าร้อยละ

6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของกลุ่มประชากร
2. ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
3. เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด
4. สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานภาพส่วนตัวของกลุ่มประชากร ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 สถานภาพส่วนตัวของประชากร

สถานภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของห้องสมุด	มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์										ไม่มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์									
	มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์					ไม่มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์					มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์					ไม่มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์				
	ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด					ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด					ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด					ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด				
	1-5 ปี	6-10 ปี	11 ปีขึ้นไป	รวม	ร้อยละ	1-5 ปี	6-10 ปี	11 ปีขึ้นไป	รวม	ร้อยละ	1-5 ปี	6-10 ปี	11 ปีขึ้นไป	รวม	ร้อยละ	1-5 ปี	6-10 ปี	11 ปีขึ้นไป	รวม	ร้อยละ
ภาคเหนือ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3 5.26	4 7.02	1 1.75	8 14.03	2 3.51	1 1.75	0 0.00	3 5.26	6 10.53	1 1.75	0 0.00	1 1.75	0 0.00	2 3.51	5 8.77	13 22.81				
ภาคตะวันออก	2 3.51	1 1.75	3 5.26	6 10.53	1 1.75	0 0.00	3 5.26	6 10.53	1 1.75	0 0.00	1 1.75	0 0.00	3 5.26	6 10.53	12 21.05					
ภาคตะวันออก	2 3.51	1 1.75	0 0.00	3 5.26	1 1.75	0 0.00	3 5.26	1 1.75	0 0.00	0 0.00	1 1.75	0 0.00	3 5.26	4 7.02	7 12.28					
ภาคกลาง	4 7.02	4 7.02	3 5.26	11 19.30	0 0.00	2 3.51	3 5.26	11 19.30	0 0.00	2 3.51	3 5.26	5 8.77	16 28.07							
ภาคใต้	4 7.02	0 0.00	0 0.00	4 7.02	0 0.00	4 7.02	0 0.00	4 7.02	1 1.75	5 8.77	9 15.79									
รวม	15 26.32	10 17.55	7 12.27	32 56.14	4 7.02	7 12.28	14 24.56	25 43.86	57 100.00											

จากตาราง 2 แสดงว่า บรรณารักษ์ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์จำนวน 32 คน (ร้อยละ 56.14) ส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด 1-5 ปี จำนวน 15 คน (ร้อยละ 26.32) และอยู่ในเขตภาคกลาง จำนวน 11 คน (ร้อยละ 19.30) ส่วนบรรณารักษ์ที่ไม่มีผู้มีการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ จำนวน 25 คน (ร้อยละ 43.86) ส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป จำนวน 14 คน (ร้อยละ 24.56) และอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 10.53)

2. ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3 - 6

ตาราง 3 ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภท ไว้บริการประชาชน	3.47	0.78	ปานกลาง
2. จัดให้บริการสื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ	3.63	0.79	มาก
3. จัดให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วย ซีดี-รอม และโปรแกรม คอมพิวเตอร์	2.32	1.24	น้อย
4. จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต	1.61	1.03	น้อย
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น ประกวดคำขวัญ เล่านิทาน แข่งขันตอบปัญหา เล่าเรื่องในหนังสือ ฯลฯ	3.11	0.77	ปานกลาง
6. จัดห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชนรูปแบบต่าง ๆ เช่น รถเคลื่อนที่ หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ	3.18	1.07	ปานกลาง
7. จัดหนังสือไปให้บริการตามจุดหรือหน่วยงานสำคัญ เช่น เรือนจำ โรงงาน โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา ฯลฯ	2.72	1.10	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมเพื่อแนะนำบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น	2.82	1.02	ปานกลาง
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ข้อมูลท้องถิ่น เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิทยากรบรรยายหรือสาธิต	2.74	1.08	ปานกลาง
10. จัดอบรม แนะนำบรรยายหรือปฐมนิเทศการใช้ ห้องสมุดประชาชน	3.51	0.87	มาก
11. จัดส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ	3.37	0.99	ปานกลาง
12. จัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของชมรมต่างๆ เช่น ชมรม นักอ่าน ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมห้องสมุด ฯลฯ	2.47	0.98	น้อย

ตาราง 3 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
13. จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและครอบครัว ฯลฯ	3.96	1.00	มาก
14. จัดกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว ฯลฯ	4.18	0.83	มาก
รวม	3.07	0.56	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงว่า ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.07$)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว สูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและครอบครัว อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 3.96$) กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุด คือ จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.61$)

ตาราง 4 ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชน ในชุมชน	2.63	0.86	ปานกลาง
2. จัดมุมวิทยาศาสตร์ บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตทางด้าน วิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องตักยุง เครื่องตรวจสภาพ ความเป็นกรด-ด่างของดิน ฯลฯ	2.56	1.27	ปานกลาง
3. จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม	4.18	0.76	มาก
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร กศน.	4.18	0.93	มาก
5. จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือให้สอดคล้องกับเนื้อหา ในหลักสูตร กศน.	3.37	1.03	ปานกลาง
6. จัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการพบกลุ่ม ทางไกลสายสามัญ	4.05	0.91	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
7. จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษา นอกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ เช่น จัดมุม มร. มุม มสธ. ฯลฯ	3.07	1.44	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน	3.75	0.97	มาก
9. จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เช่น จัดนิทรรศการ จัดทำเนียบ โรงงานและบริษัทต่างๆ จัดตลาดนัดแรงงาน ฯลฯ	3.23	1.07	ปานกลาง
10. จัดทัศนศึกษาดูงานสถานประกอบการหรือโรงงานใน อำเภอหรือสถานที่ใกล้เคียง	1.91	0.97	น้อย
รวม	3.29	0.57	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่า ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.29$)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมจัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการพบกลุ่มทางไกลสายสามัญ อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 4.05$) กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุด คือ จัดทัศนศึกษาดูงานสถานประกอบการหรือโรงงานในอำเภอหรือสถานที่ใกล้เคียง อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.91$)

ตาราง 5 ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม ของชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักผ่อนของคณะกรรมการในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมพระเครื่อง ฯลฯ	2.82	1.07	ปานกลาง
2. จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ของดีในชุมชน	2.32	1.33	น้อย
3. จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ	1.81	1.01	น้อย
4. จัดอำนวยความสะดวกในกิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิธีการแต่งงาน ฯลฯ	1.93	1.02	น้อย

ตาราง 5 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม ของชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
5. จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์และนัดพบกัน	2.75	1.06	ปานกลาง
6. จัดทำป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคม ในชุมชน เช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ	3.04	1.12	ปานกลาง
7. จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญโดยร่วมกับ สถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน	3.04	1.05	ปานกลาง
8. จัดนำเที่ยวสถานที่สำคัญภายในจังหวัด หรือจังหวัด ใกล้เคียง	1.95	1.11	น้อย
9. จัดประกวดคำขวัญของตำบลหรืออำเภอที่ห้องสมุดตั้งอยู่	2.23	1.05	น้อย
10. จัดนิทรรศการแสดงผลงานและพัฒนากิจการของชุมชน	3.04	1.18	ปานกลาง
11. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชน	3.05	1.11	ปานกลาง
รวม	2.54	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่า ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.54$)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชน สูงที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.05$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมจัดทำป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมในชุมชน เช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ การจัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญโดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน และการจัดนิทรรศการแสดงผลงานและพัฒนากิจการของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.04$) กิจกรรมที่จัดในน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.81$)

ตาราง 6 ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการพัฒนา
เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักผ่อน/ดูงานของนักศึกษาและประชาชน	3.68	1.09	มาก
2. จัดบริการข่าวสารข้อมูลในรูปเอกสาร แผ่นพับ แผ่นพับจดหมายข่าว ฯลฯ	3.88	0.96	มาก
3. จัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือและสื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ	4.12	0.85	มาก
4. ประสานงานกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาในเรื่องการใช้ห้องสมุด	4.04	0.91	มาก
5. แนะนำ ชักชวน ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ มาจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในห้องสมุด เช่น นิทรรศการ	3.47	1.14	ปานกลาง
6. จัดบริการยืมหนังสือและสื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุดและเครือข่าย	3.42	1.03	ปานกลาง
7. จัดรายการสารคดีทางวิทยุกระจายเสียง เสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว	2.40	1.05	น้อย
8. สมัครเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมของชมรม และสมาคมต่างๆ ของอำเภอ/จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ	2.26	1.16	น้อย
รวม	3.41	0.66	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงว่า ระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.41$)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือและสื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมประสานงานกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาในเรื่องการใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$) กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุด คือ การสมัครเป็นสมาชิก และร่วมในกิจกรรมของชมรมและสมาคมต่างๆ ของอำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.26$)

3. เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

3.1 วุฒิการศึกษา

3.2 ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด

3.3 สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด

3.1 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาททั้ง 4 ด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 – 10

ตาราง 7 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	วุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภท ไว้บริการประชาชน	3.47	ปานกลาง	3.48	ปานกลาง
2. จัดให้บริการสื่อทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ	3.50	ปานกลาง	3.80	มาก
3. จัดให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วย ซีดี-รอม และโปรแกรมคอมพิวเตอร์	2.16	น้อย	2.52	ปานกลาง
4. จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต	1.63	น้อย	1.60	น้อย
5. จัดกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น ประกวดคำขวัญ เล่านิทาน แข่งขันตอบปัญหา เล่าเรื่องในหนังสือ ฯลฯ	3.19	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง
6. จัดห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชนรูปแบบต่างๆ เช่น รถเคลื่อนที่ หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ	3.22	ปานกลาง	3.12	ปานกลาง
7. จัดหนังสือไปให้บริการตามจุดหรือหน่วยงานสำคัญ เช่น เรือนจำ โรงงาน โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา ฯลฯ	2.66	ปานกลาง	2.80	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ข้อมูล ข่าวสารของชุมชน	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
8. จัดกิจกรรมเพื่อแนะนำบุคคลที่สำคัญ ในท้องถิ่น	2.84	ปานกลาง	2.80	ปานกลาง
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ข้อมูลท้องถิ่น เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิทยากร บรรยายหรือสาธิต	2.59	ปานกลาง	2.92	ปานกลาง
10. จัดอบรม แนะนำบรรยายหรือปฐมนิเทศ การใช้ห้องสมุดประชาชน	3.41	ปานกลาง	3.64	มาก
11. จัดส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตาม ความรู้ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ	3.22	ปานกลาง	3.56	มาก
12. จัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของชมรมต่างๆ เช่น ชมรมนักร้อง ชมรมอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมห้องสมุด ฯลฯ	2.22	น้อย	2.80	ปานกลาง
13. จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็ก และครอบครัว ฯลฯ	4.03	มาก	3.88	มาก
14. จัดกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับครอบครัว เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว	4.25	มาก	4.08	มาก
รวม	3.03	ปานกลาง	3.14	ปานกลาง

จากตาราง 7 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท
ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 1

บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้

การจัดให้บริการสื่อทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วัสดุทัศน ภาพนิ่ง (สไลด์)
ภาพยนตร์ ฯลฯ จัดให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วย ซีดี-รอม และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จัดอบรม แนะนำ
บรรยายหรือปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดประชาชน และจัดส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้
ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ การจัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของชมรมต่างๆ เช่น
ชมรมนักร้อง ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมห้องสมุด ฯลฯ ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน
ข้อที่ 1 จำนวน 5 ข้อ และไม่ตรงตามสมมุติฐาน จำนวน 9 ข้อ

ตาราง 8 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้าน
การเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริม การเรียนรู้ของชุมชน	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน	2.50	น้อย	2.80	ปานกลาง
2. จัดมหาวิทยาลัย บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องดักยุง เครื่องตรวจสภาพ ความเป็นกรด-ด่างของดิน ฯลฯ	2.47	น้อย	2.68	ปานกลาง
3. จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม	4.31	มาก	4.00	มาก
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร กศน.	4.34	มาก	3.96	มาก
5. จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือให้สอดคล้องกับ เนื้อหาในหลักสูตร กศน.	3.44	ปานกลาง	3.28	ปานกลาง
6. จัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุน การพบกลุ่มทางไกลสายสามัญ	4.06	มาก	4.04	มาก
7. จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ เช่น จัดมุม มร. มุม มสธ. ฯลฯ	3.22	ปานกลาง	2.88	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาทั้งในและ นอกระบบโรงเรียน	3.84	มาก	3.64	มาก
9. จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เช่น จัดนิทรรศการ จัดทำเนียบโรงงานและ บริษัทต่างๆ จัดตลาดนัดแรงงาน ฯลฯ	3.25	ปานกลาง	3.20	ปานกลาง
10. จัดทัศนศึกษาดูงานสถานประกอบการ หรือโรงงานในอำเภอหรือสถานที่ ใกล้เคียง	1.69	น้อย	2.20	น้อย
รวม	3.11	ปานกลาง	3.27	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท
ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1
บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้
การจัดสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน จัดมหาวิทยาลัย

บริการชุดทดลอง ชุดสาริตทางด้านวิทยาศาสตร์เช่น เครื่องดักยุง เครื่องตรวจสภาพความเป็นกรด-ด่าง
ของดิน ฯลฯ ซึ่งตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 1 จำนวน 2 ข้อ และไม่ตรงตามสมมุติฐาน จำนวน 8 ข้อ

ตาราง 9 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้าน
การเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมของชุมชน	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักผ่อนของ คณะกรรมการในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมพระเครื่อง ฯลฯ	2.69	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง
2. จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน	2.16	น้อย	2.52	ปานกลาง
3. จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ	1.72	น้อย	1.92	น้อย
4. จัดอำนวยความสะดวกในกิจกรรม ทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิธีการแต่งงาน ฯลฯ	1.88	น้อย	2.00	น้อย
5. จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์และ นันทนาการ	2.81	ปานกลาง	2.68	ปานกลาง
6. จัดทำป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับ สถานการณ์ทางสังคมในชุมชน เช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ	2.88	ปานกลาง	3.24	ปานกลาง
7. จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญ โดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน	2.84	ปานกลาง	3.28	ปานกลาง
8. จัดนำเที่ยวสถานที่สำคัญภายในจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียง	1.84	น้อย	2.08	น้อย
9. จัดประกวดคำขวัญของตำบลหรืออำเภอ ที่ห้องสมุดตั้งอยู่	1.91	น้อย	2.64	ปานกลาง

ตาราง 9 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมของชุมชน	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
10. จัดนิทรรศการแสดงประวัติและพัฒนาการ ของชุมชน	2.88	ปานกลาง	3.24	ปานกลาง
11. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของ ชุมชน	3.19	ปานกลาง	2.88	ปานกลาง
รวม	2.43	น้อย	2.68	ปานกลาง

จากตาราง 9 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท
ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1

บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้

จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึกผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน จัดประกวดคำขวัญ
ของตำบลหรืออำเภอที่ห้องสมุดตั้งอยู่ ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1 จำนวน 2 ข้อ และไม่ตรงตาม
สมมุติฐาน จำนวน 9 ข้อ

ตาราง 10 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้าน
การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่าย การเรียนรู้ในชุมชน	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักงาน/ดูงาน ของนักศึกษาและประชาชน	3.44	ปานกลาง	4.00	มาก
2. จัดบริการข่าวสารข้อมูลในรูปเอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ จดหมายข่าว ฯลฯ	3.78	มาก	4.00	มาก
3. จัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือและ สื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่อ่านหนังสือประจำ หมู่บ้าน ฯลฯ	4.09	มาก	4.16	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาเครือข่าย การเรียนรู้ในชุมชน	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์		ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
4. ประสานงานกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาในเรื่อง การใช้ห้องสมุด	4.09	มาก	3.96	มาก
5. แนะนำ ชักชวน ส่งเสริมให้หน่วยงาน ต่างๆ มาจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ใน ห้องสมุด เช่น นิทรรศการ	3.38	ปานกลาง	3.60	มาก
6. จัดบริการยืมหนังสือและสื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุดและเครือข่าย	3.47	ปานกลาง	3.36	ปานกลาง
7. จัดรายการสารคดีทางวิทยุกระจายเสียง เสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว	2.34	น้อย	2.48	น้อย
8. สมัครเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรม ของชมรม และสมาคมต่างๆ ของ อำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ	2.19	น้อย	2.36	น้อย
รวม	3.35	ปานกลาง	3.49	ปานกลาง

จากตาราง 10 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท
ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1

บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้

การจัดห้องสมุดให้เป็นที่พักงาน/ดูงานของนักศึกษาและประชาชน การแนะนำ ชักชวน ส่งเสริม
ให้หน่วยงานต่างๆ มาจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในห้องสมุดเช่น นิทรรศการ ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1
จำนวน 2 ข้อ และไม่ตรงตามสมมุติฐาน จำนวน 6 ข้อ

3.2 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาททั้ง 4
ด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 11 - 14

ตาราง 11 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้าน
การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด

การจัดกิจกรรมด้านการเป็น ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ
1. จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภท ให้บริการประชาชน	3.26	ปานกลาง	3.59	มาก	3.57	มาก
2. จัดให้บริการสื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ	3.68	มาก	3.47	ปานกลาง	3.71	มาก
3. จัดให้บริการสืบค้นข้อมูล ด้วยซีดี-รอม และโปรแกรม คอมพิวเตอร์	2.05	น้อย	2.53	ปานกลาง	2.38	น้อย
4. จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วย ระบบอินเทอร์เน็ต	1.58	น้อย	1.59	น้อย	1.67	น้อย
5. จัดกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น ประกวดคำขวัญ เล่านิทาน แข่งขันตอบ ปัญหา เล่าเรื่องในหนังสือ	2.79	ปานกลาง	3.12	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง
6. จัดห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน รูปแบบต่างๆ เช่น รถเคลื่อนที่ หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ	2.95	ปานกลาง	3.35	ปานกลาง	3.24	ปานกลาง
7. จัดหนังสือไปให้บริการตาม จุดหรือหน่วยงานสำคัญ เช่น เรือนจำ โรงงาน โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา ฯลฯ	2.47	น้อย	2.88	ปานกลาง	2.81	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมเพื่อแนะนำบุคคล ที่สำคัญในท้องถิ่น	2.74	ปานกลาง	2.94	ปานกลาง	2.81	ปานกลาง
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ ข้อมูลท้องถิ่น เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น วิทยากรบรรยายหรือสาธิต	2.47	น้อย	2.65	ปานกลาง	3.05	ปานกลาง

ตาราง 11 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็น ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ
10. จัดอบรม แนะนำบรรยายหรือ ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด ประชาชน	3.32	ปานกลาง	3.82	มาก	3.43	ปานกลาง
11. จัดส่งเสริมการรวมกลุ่ม ประชาชนตามความรู้ ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ	3.32	ปานกลาง	3.41	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง
12. จัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของ ชมรมต่างๆ เช่น ชมรมนักอ่าน ชมรมอนักรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมห้องสมุด ฯลฯ	2.42	น้อย	2.82	ปานกลาง	2.24	น้อย
13. จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและครอบครัว ฯลฯ	3.95	มาก	4.41	มาก	3.62	มาก
14. จัดกิจกรรมตามวันสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว ฯลฯ	4.21	มาก	4.47	มาก	3.90	มาก
รวม	2.94	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง	3.09	ปานกลาง

จากตาราง 11 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 2

บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายชื่อดังนี้
จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภทไว้บริการประชาชน จัดให้บริการสื่อ
โสตทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ จัดอบรม แนะนำบรรยาย
หรือปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดประชาชน ซึ่งตรงตามสมมติฐาน ข้อที่ 2 จำนวน 7 ข้อ และไม่ตรงตาม
สมมติฐาน จำนวน 7 ข้อ

ตาราง 12 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้าน
การเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด

การจัดกิจกรรมด้านการเป็น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ การปฏิบัติ
1. จัดสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นของประชาชน ในชุมชน	2.53	ปานกลาง	2.94	ปานกลาง	3.09	ปานกลาง
2. จัดมุมวิทยาศาสตร์ บริการ ชุดทดลอง ชุดสาธิตทางด้าน วิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องดักยุง เครื่องตรวจสอบสภาพความเป็น กรด-ด่างของดิน ฯลฯ	2.32	น้อย	2.82	ปานกลาง	2.57	ปานกลาง
3. จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกล ไทยคม	4.21	มาก	4.41	มาก	3.95	มาก
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม หลักสูตร กศน.	4.26	มาก	4.41	มาก	3.90	มาก
5. จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาใน หลักสูตร กศน.	3.26	ปานกลาง	3.29	ปานกลาง	3.52	มาก
6. จัดสื่อการเรียนรู้การสอนเพื่อ สนับสนุนการพบกลุ่ม ทางไกลสายสามัญ	3.79	มาก	4.53	มากที่สุด	3.90	มาก
7. จัดพื้นที่สำหรับบริการตาม หลักสูตรการศึกษานอก โรงเรียนของสถาบัน อื่นๆ เช่น จัดมุม มร.มูม มสธ. ฯลฯ	3.32	ปานกลาง	2.53	ปานกลาง	3.29	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมแนะแนวการ ศึกษาทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน	3.89	มาก	4.06	มาก	3.38	ปานกลาง
9. จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เช่น จัดนิทรรศการ ทำเนียบ โรงงานและบริษัทต่างๆ จัดตลาดนัดแรงงาน ฯลฯ	3.26	ปานกลาง	3.29	ปานกลาง	3.14	ปานกลาง

ตาราง 12 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
	การปฏิบัติ		การปฏิบัติ		การปฏิบัติ	
10. จัดทัศนศึกษาดูงานสถาน ประกอบหรือโรงงานใน อำเภอหรือสถานที่ใกล้เคียง	1.89	น้อย	1.71	น้อย	2.10	น้อย
รวม	3.27	ปานกลาง	3.40	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง

จากตาราง 12 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานข้อ 2

บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้
การจัดกิจกรรมจัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการพบกลุ่มทางไกลสายสามัญ
จัดมุมวิทยาศาสตร์ บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องดักยุง เครื่องตรวจสอบสภาพ
ความเป็นกรด-ด่างของดิน ฯลฯ ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน ข้อที่ 2 จำนวน 4 ข้อ และไม่ตรงตามสมมุติฐาน
จำนวน 6 ข้อ

ตาราง 13 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักผ่อนของคณะกรรมการในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมพระเครื่อง ฯลฯ	2.63	ปานกลาง	3.40	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง
2. จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน	2.53	ปานกลาง	2.06	น้อย	2.33	น้อย
3. จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ	1.74	น้อย	1.59	น้อย	2.05	น้อย
4. จัดอำนวยความสะดวกในกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิธีการแต่งงาน ฯลฯ	1.89	น้อย	2.00	น้อย	1.90	น้อย
5. จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์และนัดพบกัน	2.74	ปานกลาง	2.88	ปานกลาง	2.67	ปานกลาง
6. จัดทำป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมในชุมชน เช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ	3.00	ปานกลาง	3.06	ปานกลาง	3.05	ปานกลาง
7. จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญ โดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน	2.89	ปานกลาง	3.35	ปานกลาง	2.90	ปานกลาง
8. จัดนำเที่ยวสถานที่สำคัญภายในจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียง	1.74	น้อย	2.06	น้อย	2.05	น้อย
9. จัดประกวดคำขวัญของตำบลหรืออำเภอที่ห้องสมุดตั้งอยู่	2.11	น้อย	2.29	น้อย	2.29	น้อย
10. จัดนิทรรศการแสดงประวัติและพัฒนาการของชุมชน	3.11	ปานกลาง	3.24	ปานกลาง	2.81	ปานกลาง

ตาราง 13 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์ กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
	การปฏิบัติ		การปฏิบัติ		การปฏิบัติ	
11. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้านของชุมชน	3.32	ปานกลาง	3.34	ปานกลาง	2.67	ปานกลาง
รวม	2.52	ปานกลาง	2.62	ปานกลาง	2.50	น้อย

จากตาราง 13 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อ 2

บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้ จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อที่ 2 จำนวน 1 ข้อ และไม่ตรงตามสมมติฐาน จำนวน 10 ข้อ

ตาราง 14 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด

การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนา เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
	การปฏิบัติ		การปฏิบัติ		การปฏิบัติ	
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักผ่อน ดูงานของนักศึกษาและ ประชาชน	3.26	ปานกลาง	4.00	มาก	3.81	มาก
2. จัดบริการข่าวสารข้อมูลในรูป เอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ จดหมายข่าว ฯลฯ	3.74	มาก	4.24	มาก	3.71	มาก
3. จัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือ และสื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่อ่าน- หนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ	4.00	มาก	4.35	มาก	4.05	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนา เครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน	1-5 ปี		6-10 ปี		ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
	การปฏิบัติ		การปฏิบัติ		การปฏิบัติ	
4. ประสานงานกับครูศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนเพื่อสนับสนุน ประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ภูมิทัศน์นักศึกษา ในเรื่อง การใช้ห้องสมุด	4.16	มาก	4.29	มาก	3.71	มาก
5. แนะนำ ชักชวน ส่งเสริม ให้หน่วยงานต่างๆ มาจัด กิจกรรมส่งเสริมความรู้ใน ห้องสมุด เช่น นิทรรศการ	3.37	ปานกลาง	3.76	มาก	3.33	ปานกลาง
6. จัดบริการยืมหนังสือและสื่อ ต่างๆ ระหว่างห้องสมุด และเครือข่าย	3.32	ปานกลาง	3.82	มาก	3.19	ปานกลาง
7. จัดรายการสารคดีทางวิทยุ กระจายเสียง เสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว	2.47	น้อย	2.12	น้อย	2.57	ปานกลาง
8. สมัครเป็นสมาชิกและร่วมใน กิจกรรมของชมรม และ สมาคมต่างๆ ของอำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ	2.63	ปานกลาง	1.88	น้อย	2.24	น้อย
รวม	3.37	ปานกลาง	3.56	มาก	3.33	ปานกลาง

จากตาราง 14 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมุติฐานข้อ 2

บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้
จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักงาน/ดูงานของนักศึกษาและประชาชน แนะนำ ชักชวน ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ มาจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในห้องสมุด เช่น นิทรรศการ จัดบริการยืมหนังสือและสื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุดและเครือข่าย จัดรายการสารคดีทางวิทยุกระจายเสียง เสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว

สมัครเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมของชมรมและสมาคมต่างๆ ของอำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน จำนวน 5 ข้อ และไม่ตรงตามสมมุติฐาน จำนวน 3 ข้อ

3.3 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตาม บทบาททั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 15 – 18

ตาราง 15 เปรียบเทียบประสิทธิภาพของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน จำแนกตามสภาพที่ตั้งของห้องสมุด

บทบาทด้านการเป็นศูนย์ ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภท ให้บริการ ประชาชน	3.62	มาก	3.58	มาก	3.43	ปานกลาง	3.13	ปานกลาง	3.78	มาก
2. จัดให้บริการสื่อสื่อดิจิทัล วัสดุ เช่น แอปพลิเคชันเสียง วิดิทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ	3.62	มาก	4.00	มาก	3.80	มาก	3.19	ปานกลาง	3.78	มาก
3. จัดให้บริการสืบค้นข้อมูล ด้วยซีดี-รอม และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์	2.92	ปานกลาง	2.58	ปานกลาง	1.86	น้อย	1.75	น้อย	2.44	น้อย
4. จัดสืบค้นข้อมูลด้วยระบบ อินเทอร์เน็ต	1.92	น้อย	1.83	น้อย	1.14	น้อยที่สุด	1.38	น้อยที่สุด	1.67	น้อย
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการ อ่าน เช่น ประกวดคำขวัญ เล่านิทาน แข่งขันตอบ ปัญหา เล่าเรื่องในหนังสือ ฯลฯ	3.23	ปานกลาง	3.25	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	2.88	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง

ตาราง 15 (ต่อ)

บทบาทด้านการเป็นศูนย์ ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
6. จัดห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชนรูปแบบต่างๆ เช่น รถไฟฟ้าเคลื่อนที่ หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ	3.00	ปานกลาง	3.58	มาก	3.29	ปานกลาง	2.94	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง
7. จัดหนังสือไปให้บริการตามจุดหรือหน่วยงานสำคัญ เช่น เรือนจำ โรงงาน โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา ฯลฯ	2.69	ปานกลาง	3.33	ปานกลาง	2.29	น้อย	2.25	น้อย	3.11	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมเพื่อแนะนำบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น	2.77	ปานกลาง	3.25	ปานกลาง	2.71	ปานกลาง	2.50	น้อย	3.00	ปานกลาง
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ข้อมูลท้องถิ่น เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิทยากรบรรยายหรือสาธิต	3.00	ปานกลาง	3.17	ปานกลาง	2.57	ปานกลาง	2.25	น้อย	2.78	ปานกลาง
10. จัดอบรม แนะนำบรรยายหรือประชุมนิเทศการใช้ห้องสมุดประชาชน	3.54	มาก	3.58	มาก	3.71	มาก	3.13	ปานกลาง	3.89	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

บทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
11. จัดส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ	3.46	ปานกลาง	3.75	มาก	3.14	ปานกลาง	2.94	ปานกลาง	3.67	มาก
12. จัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของชมรมต่างๆ เช่น ชมรมนักร้อง ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมห้องสมุด ฯลฯ	2.46	น้อย	2.67	ปานกลาง	2.71	ปานกลาง	2.19	น้อย	2.56	ปานกลาง
13. จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและครอบครัว ฯลฯ	3.54	มาก	4.17	มาก	3.57	มาก	4.06	น้อย	4.44	มาก
14. จัดกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น วันพ่อ วันแม่ ฯลฯ	4.00	มาก	4.50	มาก	4.00	มาก	4.06	มาก	4.43	มาก
รวม	3.13	ปานกลาง	3.38	ปานกลาง	2.95	ปานกลาง	2.76	ปานกลาง	3.28	ปานกลาง

จากตาราง 15 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 3

บรรณารักษ์ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน ในรายชื่อ ดังนี้

จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภท ไว้บริการประชาชน
จัดให้บริการสื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ
จัดให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วย ซีดีรอม จัดสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต
จัดห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชนรูปแบบต่างๆ เช่น รถไฟเคลื่อนที่ หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ
จัดหนังสือไปให้บริการตามจุดหรือหน่วยงานสำคัญ เช่น เรือนจำ โรงงาน โรงพยาบาล

บ้านพักคนชรา ฯลฯ

จัดกิจกรรมเพื่อแนะนำบุคคลสำคัญในท้องถิ่น
จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ข้อมูลในท้องถิ่น เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรบรรยาย

หรือสาธิต

จัดอบรม แนะนำบรรยายหรือปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดประชาชน
จัดส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้ ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ
จัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของชมรมต่างๆ เช่น ชมรมนักร้อง ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชมรม

ห้องสมุด ฯลฯ

จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและครอบครัว ฯลฯ

ซึ่งตรงตามสมมติฐาน ข้อ 3 จำนวน 12 ข้อ ไม่ตรงตามสมมติฐาน จำนวน 2 ข้อ

ตาราง 16 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน จำแนกตามสภาพที่ตั้งของห้องสมุด

บทบาทด้านการเป็นศูนย์ ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดประชุมสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ของประชาชนในชุมชน	2.85	ปานกลาง	2.83	ปานกลาง	2.43	น้อย	2.19	น้อย	3.00	ปานกลาง
2. จัดมหาวิทยาลัย บริการ ชุดทดลอง ชุดสาธิตทาง ด้านวิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องตกุ้ง เครื่องตรวจ สภาพความเป็นกรด-ด่าง ของดิน ฯลฯ	3.15	ปานกลาง	2.83	ปานกลาง	2.57	ปานกลาง	2.00	น้อย	2.33	น้อย
3. จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ ทางไกลไทยคม	4.46	มาก	4.17	มาก	4.00	มาก	4.13	มาก	4.00	มาก
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม หลักสูตร กศน.	4.38	มาก	4.08	มาก	4.29	มาก	4.06	มาก	4.11	มาก
5. จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาใน หลักสูตร กศน.	3.92	มาก	3.67	มาก	2.86	ปานกลาง	2.94	ปานกลาง	3.33	ปานกลาง
6. จัดสื่อการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการพบกลุ่ม ทางไกลสายสามัญ	4.08	มาก	3.92	มาก	4.00	มาก	4.06	มาก	4.22	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

บทบาทด้านการเป็นศูนย์ ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
7. จัดพื้นที่สำหรับบริการตาม หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน ของสถานศึกษาอื่นๆ เช่น จัดมุม มร. มุข มสธ. ฯลฯ	3.38	ปานกลาง	3.42	ปานกลาง	3.29	ปานกลาง	2.56	ปานกลาง	2.89	ปานกลาง
8. จัดกิจกรรมแนะแนวการ ศึกษาทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน	4.00	มาก	3.50	ปานกลาง	4.00	มาก	3.75	มาก	3.56	มาก
9. จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เช่น จัดนิทรรศการ จัดทำเนียบโรงงานและ บริษัทต่างๆ จัดตลาดนัด แรงงาน ฯลฯ	3.69	มาก	3.17	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	2.81	ปานกลาง	3.56	มาก
10. จัดทัศนศึกษาดูงานสถาน ประกอบการหรือโรงงานใน อำเภอหรือสถานที่ใกล้เคียง	2.15	น้อย	2.17	น้อย	1.71	น้อย	1.63	น้อย	1.89	น้อย
รวม	3.61	มาก	3.38	ปานกลาง	3.21	ปานกลาง	3.01	ปานกลาง	3.29	ปานกลาง

จากตาราง 16 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อ 3

บรรณารักษ์ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้

จัดประชุมสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

จัดมุมวิทยาศาสตร์ บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตทางด้านวิทยาศาสตร์เช่น เครื่องดักยุง

เครื่องตรวจสภาพความเป็นกรด-ด่างของดิน

จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร กศน ฯลฯ

จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพเช่น จัดนิทรรศการ จัดทำเนียบโรงงานและบริษัทต่างๆ

จัดตลาดนัดแรงงาน ฯลฯ

ซึ่งตรงตามสมมติฐาน จำนวน 5 ข้อ ไม่ตรงตามสมมติฐาน จำนวน 5 ข้อ

ตาราง 17 เปรียบเทียบระดับการจัดการของห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" ตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน จำแนกตามสภาพที่ตั้งของห้องสมุด

บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลาง การจัดการกิจกรรมของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักประชุม ของคณะกรรมการในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรม พระเครื่อง ฯลฯ	2.92	ปานกลาง	2.75	ปานกลาง	2.57	ปานกลาง	2.88	ปานกลาง	2.89	ปานกลาง
2. จัดแสดงและจำหน่ายของ ที่ระลึก ผลิตภัณฑ์และ ผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน	2.85	ปานกลาง	2.75	ปานกลาง	1.57	น้อย	1.69	น้อย	2.67	ปานกลาง
3. จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ	2.08	น้อย	2.17	น้อย	1.86	น้อย	1.13	น้อยที่สุด	2.11	น้อย
4. จัดอำนวยความสะดวกใน กิจกรรมทางสังคมและ วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิธีการแต่งงาน ฯลฯ	2.00	น้อย	2.17	น้อย	1.71	น้อย	1.69	น้อย	2.11	น้อย
5. จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ และนันทนาการ	2.54	ปานกลาง	3.17	ปานกลาง	2.43	น้อย	2.63	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง

ตาราง 17 (ต่อ)

บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมของชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
6. จัดทำป้ายประกาศข่าวสาร เกี่ยวกับสถานการณ์ทาง สังคมในชุมชน เช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ	3.23	ปานกลาง	3.42	ปานกลาง	2.86	ปานกลาง	2.63	ปานกลาง	3.11	ปานกลาง
7. จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหา ในวันสำคัญโดยรวมกับ สถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน	3.25	ปานกลาง	2.92	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	2.56	ปานกลาง	3.78	มาก
8. จัดนำเที่ยวสถานที่สำคัญ ภายในจังหวัด หรือจังหวัด ใกล้เคียง	2.15	น้อย	2.08	น้อย	2.14	น้อย	1.56	น้อย	2.00	น้อย
9. จัดประกวดคำขวัญของ ตำบลหรืออำเภอที่ห้องสมุด ตั้งอยู่	2.85	ปานกลาง	2.00	น้อย	2.57	ปานกลาง	1.63	น้อย	2.44	น้อย
10. จัดนิทรรศการแสดงผลงาน และพัฒนาการของชุมชน	3.54	มาก	3.00	ปานกลาง	3.14	ปานกลาง	2.38	น้อย	3.44	ปานกลาง
11. จัดแสดงศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้านของชุมชน	3.38	ปานกลาง	2.83	ปานกลาง	2.17	น้อย	2.63	ปานกลาง	3.89	มาก
รวม	2.80	ปานกลาง	2.66	ปานกลาง	2.42	น้อย	2.13	น้อย	2.86	ปานกลาง

จากตาราง 17 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อ 3

บรรณารักษ์ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกันในรายข้อ ดังนี้

จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน
 จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญโดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน
 จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ
 จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์และนันทนาการ
 จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญโดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน
 จัดประกวดคำขวัญของตำบล หรืออำเภอที่ห้องสมุดตั้งอยู่
 จัดนิทรรศการแสดงประวัติและพัฒนาการของชุมชน
 จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชน
 ซึ่งตรงตามสมมติฐาน จำนวน 7 ข้อ ไม่ตรงตามสมมติฐาน จำนวน 4 ข้อ

ตาราง 18 เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาทด้านการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชน จำแนกตามสภาพที่ตั้งของห้องสมุด

บทบาทด้านการพัฒนา เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
1. จัดห้องสมุดให้เป็นพื้นที่ทำงาน ดูงานของนักศึกษาและ ประชาชน	3.92	มาก	3.83	มาก	3.43	ปานกลาง	3.06	ปานกลาง	4.44	มาก
2. จัดบริการข่าวสารข้อมูลใน รูปเอกสาร แผ่นพับ แผ่นพับ จดหมายข่าว ฯลฯ	3.85	มาก	4.00	มาก	4.00	มาก	3.56	มาก	4.42	มาก
3. จัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือ และสื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ท้องถิ่น หนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ	4.46	มาก	3.67	มาก	4.14	มาก	4.19	มาก	4.11	มาก
4. ประสานงานกับครูศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน เพื่อสนับสนุน ประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาในเรื่อง การใช้ห้องสมุด	4.31	มาก	3.92	มาก	4.14	มาก	3.88	มาก	4.00	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

บทบาทด้านการพัฒนา เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคตะวันออก		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
5. แนะนำ ชักชวน ส่งเสริม ให้หน่วยงานต่างๆ มาจัด กิจกรรมส่งเสริมความรู้ใน ห้องสมุด เช่น นิทรรศการ	3.85	มาก	3.50	ปานกลาง	3.14	ปานกลาง	3.13	ปานกลาง	3.78	มาก
6. จัดบริการยืมหนังสือและ สื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุด และเครือข่าย	3.85	มาก	3.50	ปานกลาง	3.43	ปานกลาง	3.31	ปานกลาง	2.89	ปานกลาง
7. จัดรายการสารคดีทางวิทยุ กระจายเสียง เสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว	3.00	ปานกลาง	2.75	ปานกลาง	2.57	ปานกลาง	1.81	น้อย	2.00	น้อย
8. สมัครเป็นสมาชิกและร่วม ในกิจกรรมของชมรมและ สมาคมต่างๆ ของอำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุด โรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ	2.92	ปานกลาง	2.17	น้อย	1.86	น้อย	1.81	น้อย	2.56	ปานกลาง
รวม	3.77	มาก	3.42	ปานกลาง	3.34	ปานกลาง	3.09	ปานกลาง	3.50	ปานกลาง

จากตาราง 18 แสดงว่า บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานข้อ 3

บรรณารักษ์ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน ในรายชื่อ ดังนี้

จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักผ่อน ดูนานของนักศึกษาและประชาชน

แนะนำ ชักชวน ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ มาจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในห้องสมุดเช่น

นิทรรศการ

จัดบริการยืมหนังสือและสื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุดและเครือข่าย

จัดรายการสารคดีทางวิทยุกระจายเสียง เสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว

สมัครเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมของชมรมและสมาคมต่างๆ ของอำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ

ซึ่งตรงตามสมมติฐาน จำนวน 5 ข้อ ไม่ตรงตามสมมติฐาน จำนวน 3 ข้อ

4. ปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม ในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติม

รายการ	ความถี่
1. ปัญหาด้านการบริหาร	
1.1 บุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการให้บริการและจัดกิจกรรมของห้องสมุดเพราะต้องทำงานของศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียน เช่น นายทะเบียน การเงินและพัสดุ	32
1.2 งบประมาณมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อหนังสือและครุภัณฑ์ต่างๆ	18
1.3 ขาดความคล่องตัวในการทำงานเนื่องจากอยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียน	7
1.4 ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญของงานห้องสมุด ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับงานการศึกษาของโรงเรียนสายสามัญ และวิชาชีพ	5
1.5 ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน	3
1.6 สถานที่คับแคบไม่เอื้อต่อการจัดดำเนินงานห้องสมุด	2
1.7 ห้องสมุดอยู่ห่างไกลชุมชน ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลและยามเฝ้าในช่วงปิดทำการ	1
ข้อเสนอแนะ	
1. ควรจัดสรรอัตราเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและบรรณารักษ์เพิ่ม	17
2. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้น	6
3. ควรแยกศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนออกจากห้องสมุด	6
4. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานห้องสมุด	3
5. ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	2
2. ปัญหาด้านงานเทคนิค	
2.1 ขาดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทางด้านเทคนิค	19
2.2 งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จะปฏิบัติงานด้านเทคนิคไม่เพียงพอ	12
2.3 ไม่มีเวลาทำงานด้านเทคนิค เช่น การลงทะเบียน การให้เลขหมู่และบัตรรายการ เนื่องจากต้องทำงานในศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียน	2
2.4 การให้บริการหนังสือใหม่ล่าช้า ไม่ทันกับความต้องการของผู้ใช้	2

ตาราง 19 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
<u>ข้อเสนอแนะ</u>	
1. ควรมีเจ้าหน้าที่ธุรการ หรือบันทึกข้อมูล เพื่อปฏิบัติงานด้านเทคนิคห้องสมุด	4
2. ควรจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อปฏิบัติงานเทคนิค	4
<u>3. ปัญหาด้านงานบริการ</u>	
3.1 บุคลากรมีน้อย ทำให้บริการได้ไม่เต็มที่ ติดขัดไม่ทันใจผู้ใช้บริการ	9
3.2 ขาดแคลนสื่อ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการให้บริการ	6
3.3 ผู้ใช้บริการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด เช่น การค้างส่งหนังสือ ตัดฉีก ขโมยหนังสือ ฯลฯ	4
3.4 ห้องสมุดบางแห่งอยู่ไกลชุมชน ผู้ใช้บริการไม่สะดวกมาใช้บริการ	2
<u>ข้อเสนอแนะ</u>	
1. จัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการให้บริการ	3
2. เพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อการให้บริการ และปฏิบัติงานห้องสมุด	3
<u>4. ปัญหาด้านการดำเนินงานตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน</u>	
4.1 นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่ชัดเจน กว้างขวาง บางอย่างไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง	6
4.2 บรรณารักษ์ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายของกรมได้ เพราะมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียว แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งงานห้องสมุดและงานการศึกษานอกโรงเรียน	2
4.3 ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผู้บริหารไม่เอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจัง	2
<u>ข้อเสนอแนะ</u>	
1. ควรแยกงานห้องสมุดออกจากงานศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ	3
2. วางนโยบายให้ชัดเจน สอดคล้องและมีความเป็นไปได้กับอัตรากำลังคนที่จะปฏิบัติงาน	1
3. ควรให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ทำงานตามหน้าที่ที่กำหนดตามบทบาทที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535	1

ตาราง 19 (ต่อ)

รายการ	ความถี่
5. ปัญหาด้านอื่นๆ	
4.1 บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ไม่มีโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพเหมือนตำแหน่งอาจารย์	3
4.2 ผู้บริหารระดับสูงไม่ค่อยสนับสนุนและให้ความสำคัญกับงานห้องสมุด	3
4.3 ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	1
4.4 นโยบายการจัดซื้อหนังสือ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการซึ่งต้องการอ่านหนังสือบันเทิงมากกว่าหนังสือวิชาการ	1
4.5 ขาดการอบรมบทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน	1
4.6 วารสาร หนังสือพิมพ์ และสื่อวีดิทัศน์ยังไม่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ	1
4.7 บริการอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง	1
4.8 หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน และครูอาสาสมัครฯ ก้าวถอยงานห้องสมุด จนทำให้ขาดอิสระและความคล่องตัวในการทำงาน	1

จากตาราง 19 แสดงว่า บรรณารักษ์ มีปัญหาด้านการบริหารในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีความถี่สูงสุด คือ บุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการให้บริการและจัดกิจกรรมของห้องสมุด เพราะต้องทำงานของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน เช่น นายทะเบียน การเงินและพัสดุ รองลงมา คือ งบประมาณมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อหนังสือและครุภัณฑ์ต่างๆ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรจัดสรรอัตราเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและบรรณารักษ์เพิ่ม รองลงมา คือ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้น ปัญหาด้านงานเทคนิคที่มีความถี่สูงสุดคือ ขาดบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทางด้านเทคนิค รองลงมาคือ งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จะปฏิบัติงานด้านเทคนิคไม่เพียงพอ ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรมีเจ้าหน้าที่ธุรการหรือบันทึกข้อมูลเพื่อปฏิบัติงานด้านเทคนิคห้องสมุด ปัญหาด้านการบริการ พบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดคือ บุคลากรมีน้อย ทำให้บริการได้ไม่เต็มที่ ติดขัดไม่ทันใจผู้ใช้บริการ รองลงมา คือ ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการให้บริการ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดซื้อสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการให้บริการ ปัญหาด้านการดำเนินงานตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดคือ นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่ชัดเจนกว้างขวาง บางอย่างไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง รองลงมาคือ บรรณารักษ์ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ เพราะมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวแต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งงานห้องสมุดและงานการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ควรแยกงานห้องสมุดออกจากงานศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับปัญหาด้านอื่นๆ พบว่า ข้อที่มีความถี่สูงสุดคือ บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ไม่

มีโอกาสดำรงตำแหน่งวิชาชีพเหมือนตำแหน่งอาจารย์ รองลงมาคือ ผู้บริหารระดับสูงไม่ค่อยสนับสนุนและให้ความสำคัญกับงานห้องสมุด และขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับระดับการจัดกิจกรรม และปัญหาในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำกัดขอบเขตเฉพาะห้องสมุดที่เปิดบริการตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป สรุปผลได้ตามลำดับดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด
3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

สมมุติฐานในการวิจัย

1. บรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมในรายละเอียดแต่ละข้อตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แตกต่างกัน
2. บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดประชาชนต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมในรายละเอียดแต่ละข้อตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แตกต่างกัน
3. บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดประชาชน ที่มีที่ตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์ต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมในรายละเอียดแต่ละข้อตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เปิดบริการตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และมีการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน จำนวน 57 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการจัดกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริงตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่าย

การเขียนรู้ในชุมชน จำนวน 43 ข้อ โดยใช้รูปแบบคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้
มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด/ไม่ได้ปฏิบัติ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ ด้านการดำเนินงานตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมจดหมายขอความร่วมมือของผู้วิจัย และสอจดของเปล่าติดแสตมป์ให้ผู้วิจัยเอง ส่งให้บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่เป็นกลุ่มประชากรทางไปรษณีย์ จำนวน 56 แห่ง และที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาครบ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2543 รวมจำนวน 57 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ คำนวณค่าสถิติ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มาแจกแจงความถี่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา แล้วเสนอผลเป็นค่าร้อยละ

4.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มาแจกแจงความถี่เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน ของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสิทธิภาพในการทำงานห้องสมุด และสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด โดยใช้ค่าเฉลี่ย

4.5 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาหาความถี่ แล้วเสนอผลเรียงตามลำดับความสำคัญของปัญหาตามความถี่ที่ได้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนตัวของบรรณารักษ์ที่เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 57 คน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 56.14 ส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.32 และอยู่ในภาคกลางมากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ส่วนบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 43.86 ส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.56 และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.53

2. ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีดังนี้

2.1 บทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชนพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีระดับการจัดกิจกรรมด้านนี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวเช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว ฯลฯ สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและครอบครัว อยู่ในระดับมากเช่นกัน กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับน้อย

2.2 บทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีระดับการจัดกิจกรรมด้านนี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีการจัดกิจกรรมด้านการเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการพบกลุ่มทางไกลสายสามัญ อยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ การจัดทัศนศึกษาดูงานสถานประกอบการหรือโรงงานในอำเภอหรือสถานที่ใกล้เคียง อยู่ในระดับน้อย

2.3 บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชนพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีระดับการจัดกิจกรรมด้านนี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการจัดกิจกรรมจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมจัดทำป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมในชุมชนเช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ การจัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญโดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน และการจัดนิทรรศการแสดงประวัติและพัฒนาการของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ อยู่ในระดับน้อย

2.4 บทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีระดับการจัดกิจกรรมด้านนี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดกิจกรรมจัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือและสื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ สูงที่สุด อยู่ในระดับมากรองลงมาคือ การจัดกิจกรรมประสานงานกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการเรียนรู้เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาในเรื่องการใช้ห้องสมุด อยู่ในระดับมาก ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ การสมัครเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมของชมรม สมาคมต่างๆ ของอำเภอ จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ อยู่ในระดับน้อย

3. เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

3.1 วุฒิการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน เพียง 1 ด้าน คือ บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน ตรงตามสมมติฐานข้อ 1 ส่วนด้านอื่น ๆ อีก 3 ด้าน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 1

3.2 ประสิทธิภาพในการทำงานห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน (พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน 1-5 ปี และ 6-10 ปี มีการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรณารักษ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป มีการจัดอยู่ในระดับน้อย) บทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ตรงตามสมมติฐานข้อ 2 (พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน 1-5 ปี และตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรณารักษ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน 6 - 10 ปี มีการจัดอยู่ในระดับมาก)

ส่วนบทบาทด้านอื่นๆ อีก 2 ด้าน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 2

3.3 สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 3 ด้านคือ บทบาทด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และ บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน ตรงตามสมมติฐานข้อ 3 ส่วนบทบาทด้านการเป็นข้อมูลข่าวสารของชุมชน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 3

4. สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีปัญหาในการดำเนินงานคือ บุคลากรมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการให้บริการและจัดกิจกรรมของห้องสมุดต้องทำงานของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน รองลงมาคือ งบประมาณมีไม่เพียงพอในการจัดซื้อหนังสือและครุภัณฑ์ต่างๆ และขาดความคล่องตัวในการทำงาน เนื่องจากอยู่ในบังคับบัญชาของหัวหน้าศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน

ข้อเสนอแนะได้แก่ ควรเพิ่มอัตรากำลังบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้เพิ่มขึ้นเหมาะสมกับปริมาณงานห้องสมุด รองลงมาคือ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น และควรแยกศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนออกจากห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

4.2 ด้านงานเทคนิคพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีปัญหาในการดำเนินงานคือ ขาดบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานเทคนิค รองลงมาคือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาปฏิบัติงานเทคนิค

ข้อเสนอแนะได้แก่ ควรเพิ่มบุคลากรเช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ หรือเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลที่สามารถปฏิบัติงานด้านเทคนิคได้ รองลงมาคือ ควรจัดหาอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานเทคนิคให้เพียงพอ เช่น เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์

4.3 ด้านงานบริการพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีปัญหาในการดำเนินงานคือ บุคลากรมีน้อย ทำให้บริการได้ไม่เต็มที่ ติดขัดไม่ทันใจผู้ใช้บริการ รองลงมาคือ ขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการให้บริการและผู้ใช้บริการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด เช่น การค้างส่งหนังสือ ตัด ฉีก ขโมยหนังสือ

ข้อเสนอแนะได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มมากขึ้น เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ในการให้บริการที่ทันสมัย เพิ่มบุคลากรเพื่อให้เพียงพอต่อการให้บริการและปฏิบัติงานห้องสมุด

4.4 ด้านการดำเนินงานตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีปัญหาในการดำเนินงานคือ นโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่ชัดเจน กว้างขวาง บางอย่างไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง รองลงมา คือบรรณารักษ์ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายของกรมฯได้ เพราะมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียว แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งงานห้องสมุดและงานการศึกษานอกโรงเรียน ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และผู้บริหารไม่เอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะคือ ควรแยกงานห้องสมุดออกจากงานศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน วางนโยบายให้ชัดเจน สอดคล้องและมีความเป็นไปได้กับอัตรากำลังคนที่จะปฏิบัติงาน ควรให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทำงานตามหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535

4.5 ด้านอื่นๆ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานดังนี้ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ไม่มีโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพเหมือนตำแหน่งอาจารย์ รองลงมาคือ ผู้บริหารระดับสูงไม่ก่อนสนับสนุนและให้ความสำคัญกับงานห้องสมุดและขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย คือ

1. ระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้าน ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีระดับการจัดกิจกรรมโดยรวม ไม่แตกต่างกัน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ต่างก็ทราบ และเข้าใจในนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นอย่างดีคือ นอกจากจะเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ในในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ 36 พรรษาแล้ว ยังมีนโยบายให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นห้องสมุดประชาชนตัวอย่างแก่ห้องสมุดประชาชนในอนาคต ที่จะแหล่งความรู้และศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2538 : 36) ซึ่งต้องจัดกิจกรรมและบริการตามบทบาทที่กำหนดไว้ในระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 โดยร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนจัดสร้างอาคาร และสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอย่างเต็มที่ แต่ที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นด้วยข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีน้อย จึงทำให้บรรณารักษ์จัดกิจกรรมด้านต่างๆ ไม่เต็มที่ และต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน จึงไม่มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงาน ซึ่งชะม้าย ทองสวัสดิ์ (2536 : 27) ได้ทำการนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน พบว่า บุคลากรของห้องสมุดประชาชนยังไม่ครบตามเกณฑ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย บางแห่งยังไม่มีเจ้าหน้าที่เลย ต้องอาศัยนักการภารโรง ครูอาสาสมัครฯ ครูสอนวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่แทน และหลังจากที่เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการแล้ว กรมการศึกษานอกโรงเรียนไม่ได้จัดสรรงบประมาณ และบุคลากรเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

2. เปรียบเทียบระดับการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ ด้านการเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

2.1 วุฒิการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า บรรณารักษ์ที่วุฒิการศึกษาต่างกันมีการจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน แตกต่างกัน โดยพบว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์มีการจัดกิจกรรมในระดับน้อย ส่วนบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์มีการจัดกิจกรรมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ต้องการงานที่เกี่ยวกับความรู้ความชำนาญของตนเองที่ศึกษามามากกว่า การจัดกิจกรรมที่ต้องใช้บุคลากร งบประมาณ และพื้นที่ในการจัดกิจกรรมจำนวนมาก โดยอาศัยห้องสมุดเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม เช่น จัดพบกลุ่มของนักเรียนนอกโรงเรียน ซึ่งต้องใช้เสียงดัง ทำให้เป็นการรบกวนผู้ใช้บริการ และขัดกับความรู้สึกของบรรณารักษ์โดยทั่วไป ที่ต้องการให้ห้องสมุดมีความสงบเงียบ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ทำการศึกษาค้นคว้าอย่างมีสมาธิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม พักผล (2537 : 95) ที่วิจัยพบว่า บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ จะปฏิบัติงานเทคนิคห้องสมุด มากกว่าบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เพราะงานด้านนี้ ผู้ที่จะทำได้ถูกต้องนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เรียนมาทางสาขาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง ส่วนบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์จะขาดความรู้ความชำนาญทางด้านงานเทคนิคของห้องสมุด ดังนั้นจึงเน้นที่การจัดกิจกรรมมากกว่า แต่ที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรและงบประมาณมีจำกัดจึงไม่สามารถจัดได้เต็มที่มากนัก ซึ่งวิภาวี พงษ์อนันต์ (2539 : 135) ได้วิจัยพบว่า บุคลากรของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีจำนวนน้อย มีผลทำให้การให้บริการไม่เต็มที่ ทั้งๆที่งานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีปริมาณมาก และยังต้องไปปฏิบัติงานในหน้าที่ธุรการ การเงินบัญชี และพัสดุให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ส่วนด้านงบประมาณ พบว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ส่วนใหญ่ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ และงบประมาณที่จัดสรรให้ส่วนมากแล้วแจ้งมาล่าช้า ทำให้ไม่สามารถวางแผนในการดำเนินโครงการต่างๆ ได้

สำหรับบทบาทอีก 3 ด้าน คือ ด้านการเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารของชุมชน ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน และด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน โดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ตระหนักดีว่า กิจกรรมต่างๆ ตามบทบาททั้ง 3 ด้านนั้น เป็นหน้าที่หลักที่สำคัญของห้องสมุดประชาชน อาจกล่าวได้ว่าเป็นบริการพื้นฐานของห้องสมุดประชาชนโดยทั่วๆ ไปที่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจะต้องจัดให้บริการ เช่น การจัดบริการสืบค้นข้อมูลรูปแบบต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จัดห้องสมุดเคลื่อนที่ จัดบริการข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ จัดนิทรรศการจัดบริการยืมหนังสือและสื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุด เป็นต้น และกิจกรรมบางข้อก็เป็นนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียนที่กำหนดให้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ดำเนินการจัดกิจกรรม ซึ่งกุลธร เลิศสุริยะกุล (2542 : 22) ได้อธิบายว่า เพื่อให้กิจการของห้องสมุดได้รับการพัฒนากกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้กำหนดภารกิจของห้องสมุดประชาชนทุกประเภทให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ (Learning center) โดยให้บริการ 3 ลักษณะ คือ 1. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 2. การจัดการศึกษาออกโรงเรียน 3. การจัดศูนย์ข้อมูลชุมชน ซึ่งกิจกรรมต่างๆตามบทบาททั้ง 3 ด้านนั้น จะสอดคล้องกับการ

ให้บริการใน 3 ลักษณะของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเช่นเดียวกัน ดังนั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่จึงมีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน แต่ที่จัดได้ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร ประกอบกับต้องรับผิดชอบงานในหลายๆด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ ปิ่นแก้ว (2540 : 80) ซึ่งได้วิจัยการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนของบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด พบว่า บรรณารักษ์มีการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาในเรื่อง การขาดแคลนบุคลากร เช่นกัน

2.2 ประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด ผลการวิจัย พบว่า บรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 2 ด้าน ดังนี้

2.2.1 การจัดกิจกรรมตามบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด 1-5 ปี และ 6-10 ปี มีระดับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป จัดอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ 1- 5 ปี และ 6 – 10 ปี เป็นช่วงที่อยู่ในวัยทำงาน อายุยังน้อย ยังไม่มีการรับผิดชอบในครอบครัวมากนัก ยังมีอุดมการณ์และต้องการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และตระหนักดีว่ากิจกรรมนี้ ต้องมีการประสานงานให้ความร่วมมือกับบุคคลและชุมชนเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อความสำเร็จของงานมากกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป แต่ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะมีข้อจำกัดด้านบุคลากร ซึ่งบางแห่งมีคนเดียว แต่ต้องรับผิดชอบงานหลายด้านหลายหน้าที่ จึงจัดได้ไม่มากนัก ส่วนบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไปที่ปฏิบัติได้น้อย เนื่องจากการที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งเดิมเป็นระยะเวลานาน ทำให้เบื่องาน และยังไม่มีโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพเหมือนกับตำแหน่งข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสังกัดเดียวกัน จึงทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งนัยนา รักสกุล (2542 : 80) ได้วิจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไป มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ เพราะว่าเมื่ออายุมากขึ้น และทำงานที่เดิมไม่เปลี่ยนแปลง ซ้ำซาก จะเกิดความเบื่อหน่าย ทำให้ความพึงพอใจในการทำงานลดลง

2.2.2 บทบาทด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด 1 – 5 ปี และตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป มีระดับการจัดกิจกรรมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ในการทำงานห้องสมุด 6-10 ปี มีระดับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าบรรณารักษ์ต่างก็ทำงานด้านนี้ เพื่อสนองนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในด้านการพัฒนาเครือข่าย เพราะห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่ง ไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว อิสระไม่พึ่งพาใคร หรือไม่ให้ใครพึ่งพา แต่จะดำรงอยู่เป็นสมาชิกในเครือข่ายขององค์กรในกลุ่มที่เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเสริมกำลังกันได้อย่างมั่นใจ (บุญเรือง แก้วสะอาด. 2535 : 199) ส่วนที่บรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ 6 – 10 ปี มีการจัดอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นช่วงที่การทำงานทุกอย่างเริ่มเข้าที่เข้าทาง มีความเข้าใจ และมีประสพการณ์มากยิ่งขึ้น มีความคุ้นเคยกับบุคคลและองค์กรในชุมชนเป็นอย่างดี ส่วนบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ 1-5 ปี ยังมีการปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้น้อยกว่าบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ 6 – 10 ปี และบรรณารักษ์ที่มีประสพการณ์ ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป ส่วนมากอยู่ในช่วงวัยสูงอายุต้องรับผิดชอบครอบครัว ประกอบกับขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน เพราะอยู่ในตำแหน่งเดิมมานาน และอาจเริ่มเบื่องาน การทำงานห้องสมุดเป็นงานที่จำเจ หรือไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรม และ

การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจะช่วยให้ได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนางานในหน้าที่ จึงปฏิบัติได้ไม่มาก อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรัตน์ ปิ่นแก้ว (2540 : 77) ซึ่งวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในด้านบุคลากร คือ การขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากตำแหน่งบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดไม่สามารถเลื่อนตำแหน่งได้สูงเหมือนกับข้าราชการครูในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน และไม่ได้รับการจัดสรรอัตรากำลังให้สอดคล้องกับปริมาณงาน ตลอดจนการไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหาร จึงทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

สำหรับบทบาทด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน และด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน โดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานข้อ 2 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ต่างกัน ต่างก็ตระหนักดีว่า กิจกรรมตามบทบาททั้ง 2 ด้านดังกล่าวเป็นงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บริการผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกิจกรรมที่บรรณารักษ์ต้องจัดกิจกรรมให้บริการโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์มากนัก รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งต้องจัดบริการให้กับนักศึกษาสามัญ ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอคอยกำกับดูแล เช่น การจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม การจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น ส่วนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่า กิจกรรมบางข้อตามบทบาทดังกล่าวเป็นงานที่เกี่ยวกับการศึกษาสามัญตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่หน้าที่หรืองานโดยตรงของห้องสมุด จึงอาจเป็นสาเหตุให้บรรณารักษ์ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย จิตร์ตันอัศว (2539 : 110) พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนต่างกัน จะปฏิบัติงานของห้องสมุดประชาชนตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชนในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3.3 สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุด พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน 3 ด้าน ดังนี้

3.3.1 ด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในภาคเหนือมีระดับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในภาคอื่นๆ มีการจัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บรรณารักษ์ในภาคเหนือมีความพอใจ และภูมิใจในการทำงาน และเห็นว่าตนเองมีศักยภาพและความสามารถที่จะปฏิบัติงานทั้ง 2 ด้านนี้ได้เป็นอย่างดีซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย จึงจัดกิจกรรมทั้ง 2 ด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม พักผล (2537 : 100) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การศึกษาภาระงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดประชาชนในภาคเหนือตั้งอยู่ใกล้ชุมชนเป็นส่วนมาก ทำให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการได้อย่างสะดวก และประชาชนมีเวลาว่างมากพอที่จะใช้บริการ ดังนั้น บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจึงมีการจัดกิจกรรมได้มากกว่าบรรณารักษ์ในภาคอื่นๆ ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะห้องสมุดในภาคอื่นๆ ตั้งอยู่ไกลชุมชน การเดินทางไม่สะดวก มีบุคลากรน้อย งบประมาณมีจำกัดและต้องรับผิดชอบงานหลายด้านหลายหน้าที่ ทำให้บรรณารักษ์ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้ได้อย่างเต็มที่ และอาจเป็นเพราะนโยบายการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาไม่ชัดเจน ลักษณะงานไม่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ ตลอดจนความไม่มั่นใจในโอกาสก้าวหน้าของอาชีพ จึงทำให้มีการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

2. บทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในภาคตะวันออก และภาคกลาง มีระดับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในภาคอื่นๆ มีระดับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ในภาคตะวันออกและภาคกลาง เล็งเห็นว่า ห้องสมุดมีบุคลากรน้อยและต้องรับผิดชอบงานหลายหน้าที่ จึงทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะปฏิบัติงานนี้ และไม่มีความรู้ความชำนาญเพียงพอเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในด้านนี้เท่าที่ควร จึงทำให้บรรณารักษ์ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านนี้ได้เต็มที่ ประกอบกับบรรณารักษ์ต้องการให้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ ที่ต้องการความสงบเงียบ เป็นระเบียบมากกว่าที่จะจัดกิจกรรมที่ต้องใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางในการจัด ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก รวมทั้งบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน จึงสามารถจัดกิจกรรมได้ประสบผลสำเร็จและที่สำคัญห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีลักษณะอาคารที่คับแคบไม่สนองต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ในหลาย ๆ ด้าน ส่วนบรรณารักษ์ในภาคอื่นๆ อาจเล็งเห็นว่า งานในด้านนี้ ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาใช้บริการมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานและกิจกรรมด้านอื่นๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจัดกิจกรรมในด้านนี้มากกว่าบรรณารักษ์ในภาคกลางและภาคตะวันออก แต่ที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง นั้น อาจมีข้อจำกัดด้วยเรื่องของบุคลากร และงบประมาณที่ไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนให้ดำเนินการจัดกิจกรรมได้ ซึ่งเรณู เปียเชื้อ (2538 : 168) ได้ศึกษาพบว่า งบประมาณในการดำเนินงาน ห้องสมุดประชาชนสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะได้รับน้อยกว่าห้องสมุดประชาชนที่สังกัดหน่วยงานอื่นๆ เช่น ห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เป็นเพราะกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีห้องสมุดประชาชนอยู่ในสังกัดจำนวนมาก จึงต้องจัดสรรงบประมาณให้ทั่วถึง จึงทำให้แต่ละแห่งได้รับงบประมาณน้อย

ส่วนบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารของชุมชน พบว่า บรรณารักษ์ที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งของห้องสมุดต่างกัน มีระดับการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน โดยจัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐาน ข้อ 3 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทบาทด้านการเป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารของชุมชน เป็นบทบาทที่สำคัญ เป็นภารกิจอย่างหนึ่งที่ห้องสมุดได้ดำเนินการอยู่แล้ว ประกอบกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนมีนโยบายที่เด่นชัดให้ห้องสมุดประชาชนดำเนินการจัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการจัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภท ไว้บริการประชาชน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดอบรมการจัดศูนย์ข้อมูลของชุมชนให้กับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในทุกภาค จึงทำให้บรรณารักษ์มีความรู้และความเข้าใจในการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของระมัย จิตรัตน์อัศว (2539 : 113) พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชน ตามสภาพที่ตั้งตามภูมิศาสตร์ของห้องสมุดประชาชน คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีการจัดศูนย์ข้อมูลชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ห้องสมุดมีบุคลากรน้อย จึงต้องรับผิดชอบงานหลายๆด้าน ประกอบกับการขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อยดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ อุมพร บางภูมิ (2542 : 104) ยังได้วิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมด้านศูนย์ข้อมูลชุมชน มีปัญหา คือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดไม่มีเวลาออกหาข้อมูล การบริการข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนยังมีน้อย และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากร เป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดของการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงควรพิจารณาหาทางเพิ่มบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ให้สอดคล้องกับปริมาณงานและแนวทางพัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
2. ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาแก่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ในเรื่องการให้บริการและจัดกิจกรรมแบบต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ
3. จากการที่นำศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเขามารวมกับห้องสมุดนั้น พบว่า มีปัญหาในด้านการบริหารและการจัดกิจกรรมห้องสมุดมาก กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมโดยเร็ว เพราะมีผลกระทบต่อห้องสมุดโดยตรง ทั้งการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ และเป็นการเพิ่มงานและภาระหน้าที่ให้กับบรรณารักษ์
4. ผู้อำนวยการศูนย์หรือหัวหน้าบริการการศึกษานอกโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนมีเวลาปฏิบัติงานห้องสมุดมากขึ้น และควรให้มีเวลาในการคิดสร้างสรรค์ พัฒนาปรับปรุงงานห้องสมุดประชาชนอย่างอิสระ
5. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงความสำคัญของห้องสมุดและบรรณารักษ์ โดยเฉพาะเรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงาน เช่น ควรให้การสนับสนุนการศึกษาต่อ การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน โดยเน้นพิจารณาที่ผลงานห้องสมุดประชาชน
6. กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควรจะพิจารณาและหาหนทาง เพื่อเปิดโอกาสให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนได้เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นมากกว่านี้ หรือเป็นไปได้ควรปรับเปลี่ยนตำแหน่งจากข้าราชการพลเรือน เป็นข้าราชการครูเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ
7. ปัญหาด้านงบประมาณ ห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งได้รับงบประมาณน้อย ปัญหาที่สำคัญในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดเช่นกัน ดังนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควรจะพิจารณาเพิ่มงบประมาณของห้องสมุดให้มากกว่าเดิม และถ้าเป็นไปได้ควรจัดให้มีหน่วยงานกลางในการพิจารณาจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคา โดยให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นผู้คัดเลือกส่งมา
8. ผู้บริหารของกรมการศึกษานอกโรงเรียนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรเปิดโอกาสให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจได้เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารงานและจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนอย่างเสรี
9. ควรจัดให้การนิเทศ หรือประเมินผลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อจะทำให้ทราบถึงปัญหาในการปฏิบัติงานและหาแนวทางป้องกันแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยความต้องการการให้บริการของสมาชิกห้องสมุดสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
2. ควรทำการวิจัย เกี่ยวกับด้านอาคารสถานที่ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

3. ควรทำการวิจัยความคิดเห็นของบรรณารักษ์เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน และผู้ใช้บริการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมตามห้องสมุดแนวใหม่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

4. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค หรือความพึงพอใจของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ในเรื่องการใช้สถานที่ร่วมกันระหว่างห้องสมุดประชาชนกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน บรรณารักษ์เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และผู้ใช้บริการของห้องสมุดประชาชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2532). *คู่มือการจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2537?). *“เฉลิมราชกุมารี” แนวทางใหม่ในการจัดห้องสมุดประชาชน*. กรุงเทพฯ : กรม. อัดสำเนา.
- (2538?). *ระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียนว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535*. กรุงเทพฯ : กรมฯ. อัดสำเนา.
- (2538). *สารานุกรมการศึกษาลดชีวิต*. กรุงเทพฯ : ศึกษาภัณฑ์พานิช.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กองแผนงานและวิจัย. (2532). *สรุปการประเมินการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ปี 2532*. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กองส่งเสริมปฏิบัติการ. (2535). *คำชี้แจงระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียนว่าด้วยห้องสมุดประชาชน ปี พ.ศ. 2535*. กรุงเทพฯ : กรมฯ. ถ่ายเอกสาร.
- (2538). *แนวคิดการพัฒนาห้องสมุดประชาชน : มิติใหม่ “ศูนย์การเรียนรู้”*. กรุงเทพฯ : กรมฯ.
- (2543?). *รายชื่อห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” (เดือนกันยายน 2543)*. กรุงเทพฯ : กรมฯ. อัดสำเนา.
- กฤษณา สินไชย. (2537). *ความสนใจและพฤติกรรมในการอ่านหนังสือพิมพ์ของสมาชิกห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กิติเกษม ใจชื่น. (2536). *แนวทางการนิเทศห้องสมุดประชาชนกรมการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กุลธร เลิศสุริยะกุล. (2542, กุมภาพันธ์). “ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย,” *การศึกษานอกโรงเรียน*. 2(3) : 22.
- จุมพจน์ วณิชกุล. (2528). *ห้องสมุดประชาชน*. กาญจนบุรี : วิทยาลัยครูกาญจนบุรี.
- ชะม้าย ทองสวัสดิ์. (2536, กรกฎาคม – กันยายน). “การนิเทศติดตามผลกิจกรรมห้องสมุดประชาชนแนวใหม่,” *สานข้อย*. 11(4) : 23-33.
- (2540). *คู่มือการนิเทศ แนวคิดแนวปฏิบัติ ทิศทางใหม่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. (2536, มกราคม-มิถุนายน). “โฉมหน้าใหม่ของห้องสมุดประชาชน,” *โดมทัศน์*. 14(1) : 23.
- ทองอยู่ แก้วไทรฮะ และ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2535). “โฉมหน้าใหม่ของห้องสมุดประชาชน,” ใน *รวมบทความกรมการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 11*. หน้า 181-184. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์. (2528). *บริการของห้องสมุด*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.
- ธิดารัตน์ ปิ่นแก้ว. (2540). *การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”*. ปริญญาโท ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นัยนา รักสกุล. (2541). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง แก้วสะอาด. (2535). "ห้องสมุดประชาชนกรมการศึกษานอกโรงเรียน," ใน *รวมบทความกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 11*. หน้า 199. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- บุญเรือน แสงทอง. (2538). *คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน*. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- บุษยากร สมบูรณ์สิน. (2540?). *ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"*. (เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาดำเนินการตามอัยยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ถ่ายเอกสาร
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535. (2539). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- พรประภา จุลฟูปลาสน์. (2536, ธันวาคม). "สมเด็จพระเพริตรราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารีกับห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี," *บรรณารักษศาสตร์ มข.* 12(1) : 5.
- มงคล เทพกำเนิด. (2539). *ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชนในเขตภาคกลาง*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนวิภา เจียจันทร์พงษ์. (2538, มกราคม-มิถุนายน). "สังคมไทยกับการขาดแคลนห้องสมุดสำหรับประชาชน," *บรรณสาร มศก.ท.* 10(1) : 19-24.
- (2538, มกราคม). "ห้องสมุดประชาชน : แหล่งข่าวสารข้อมูลของชุมชนมีปัญหา," *ศิลปวัฒนธรรม*. 16(3) : 68.
- เรณู เปียชื่อ. (2538). *การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- วิภาวี พงษ์อนันต์. (2539). *การประเมินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง)*. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย วิจิตรตันอัคร์. (2539). *การศึกษาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ตามนโยบายพัฒนาห้องสมุดประชาชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี พ.ศ. 2538*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร..
- สมหมาย วงศ์วิทยากุล. (กรกฎาคม, 2537). "กศน. กับงานห้องสมุดประชาชน ศูนย์การศึกษาตามอัยยาศัย," *มิตรครู*. 1(7) : 78.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (2537). *มาตรฐานห้องสมุด*. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สมาคม.
- อนงค์ ชูชัยมงคล. (2542). *คู่มือพัฒนาห้องสมุดและจัดการเรียนการสอน การปฏิรูปกิจกรรมการเรียนรู้ห้องสมุดประชาชน : มิติใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ราชบุรี : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง.
- อรพินธุ์ พูนนารถ. (2534). *ห้องสมุดประชาชน*. อุดรดิตถ์ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูอุดรดิตถ์.
- อัญชลี กล้าเพชร. (2537, มกราคม-เมษายน). "ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" จังหวัดปัตตานี," *วิทยบริการ*. 5(1) : 1.

- อุดม พักผล. (2537). *การศึกษาภาระงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน*. ปรินซ์ตันนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร บางภูมิ. (2542). *การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกห้องสมุดต่อกิจกรรมการให้บริการของห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา*. ปรินซ์ตันนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- American Library Association. (1943). *Minimum Standard for Public Library System*. Chicago : Association.
- Aree Cheunwattana. (1998, August). *Information for Rural Development : A Multiple-case Study Of Library and Information Services to the Rural Communication in Thailand*. (CD-ROM). 60 (1) : 12. Available : UMI; Dissertation abstracts (Jul 1999).
- Connell, Kate. (1996, October). *Beyond the Display Case-the Current State of Exhibitions in the Public Library*. (CD-ROM). 34 (5) : 1724. Available : UMI; Dissertation abstracts (Jan, 1993 – Dec, 1996).
- Gertzog, Alice. & Beckerman, Edwin. (1994). *The Administration of the Public Library*. Metuchen, N.J. : Scarecrow Press.
- Kasper, Barbara. (1985). *A Comparative Analysis of Public Library Service to Children in Indiana During 1970s*. Dissertation Abstracts International. 49 : 10-A.
- Murison, William John. (1988). *The Public Library : its origins, purpose and significance*. 3rd ed. London : Clive Bingley.
- Vavrek, Bernard. (2000, January). 'Is the American Public Library Part of Everyone's Life?,' *American Libraries*. 31(1) : 60-63.
- Von Beck, Margarethe Kunhild Ehrengard Luise Bodild. (1998). *The Role of the South African Public Library in Support of Adult Black Illiterates in Urban Areas*. (CD-ROM). 59(11) : 3998. Available : UMI; Dissertation abstracts (May, 1999).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายชะม้าย ทองสวัสดิ์
วุฒิ ค.บ. (เอกบริหารโรงเรียน)
ศึกษานิเทศก์ 9 ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (งานห้องสมุดประชาชน)
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง จังหวัดราชบุรี
กรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
2. นายกิติเกษม ใจชื่น
วุฒิ กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์)
ศึกษานิเทศก์ 8 กรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
3. นางสาวอนงค์ ชูชัยมงคล
วุฒิ ค.บ. (บรรณารักษศาสตร์)
อาจารย์ 2 ระดับ 6 หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุทัยธานี
(ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชน)
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี
กรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข
จดหมายขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย และแบบสอบถาม

ที่ ทม ๑๐๑๒/๒๑๕๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๗๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายไพโรจน์ แก้วเขียว นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การจัดกิจกรรมตามบทบาท ๔ ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยมี อาจารย์นงนวล
พงษ์ไพฑูลย์ และ อาจารย์ ดร.อารีย์ ชื่นวัฒนา เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์
ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้บรรณารักษ์
หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตอบแบบสอบถาม “การจัดกิจกรรมตามบทบาท
๔ ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ในระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๕๓

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นายไพโรจน์ แก้วเขียว
ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบ
พระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๖

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

แบบสอบถาม

เรื่อง

การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ในการจัดกิจกรรมตามบทบาททั้ง 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้แก่ บทบาทหน้าที่ ที่ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ในระเบียบว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535 ดังนี้

1. เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน หมายถึง เป็นห้องสมุดของประชาชน โดยจัดกิจกรรม ด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน ด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้และความสนใจ ด้านครอบครัวสัมพันธ์และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ ตามความเหมาะสม

2. เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรม ด้านการแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน และอื่นๆ ด้านจัดและให้บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตต่างๆ จัดพื้นที่ สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากกรมการ ศึกษาออกโรงเรียน

3. เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน หมายถึง เป็นศูนย์ประชาคม โดยจัดให้บริการ สถานที่จัดประชุม สัมมนา การแสดง ผลิตภัณฑ์กิจกรรมของเด็กและครอบครัว และกิจกรรมนอกประสงค์ ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด ด้านส่งเสริมการจัดนิทรรศการ สวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น และกิจกรรมชุมชนอื่นๆ ที่เหมาะสม

4. เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยจัดและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ ในด้านพัฒนา การผลิต เผยแพร่ จัดและแลกเปลี่ยน หมุนเวียน และฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเหมาะสม

ผู้ตอบแบบสอบถามควรเป็นบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ การจัดกิจกรรมและให้บริการต่างๆ ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับ ความเป็นจริงมากที่สุด แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบทั้งสิ้น เพราะ จะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของห้องสมุดประชาชน เพื่อพัฒนา ปรับปรุงและเป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ต่อไป

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตามบทบาททั้ง 4 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ตอนที่ 1

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

.....
คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หน้าข้อความและกรณารอกข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1. สถานที่ทำงาน

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอ.....จังหวัด.....
 เปิดทำการเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.
 สังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค.....จังหวัด.....

2. ตำแหน่ง ☐ บรรณารักษ์ ☐ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ☐ อื่นๆ ระบุ 3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

4. อายุ ปี

5. วุฒิการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ปก.ศ.สูง สาขาวิชา.....
☐ ปวส. สาขาวิชา
☐ ปริญญาตรี สาขาวิชา
☐ ปริญญาโท สาขาวิชา
☐ เคยเข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่จัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จำนวน ครั้ง
☐ อื่นๆ ระบุ

6. ท่านปฏิบัติงานในห้องสมุดประชาชนมานานเท่าใด

- ☐ 1 – 5 ปี
☐ 6 – 10 ปี
☐ 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2

แบบสอบถามบรรณารักษ์ เรื่อง

การจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้าน โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมตามบทบาท 4 ด้านของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” คือ

1. ด้านเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน
2. ด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน
3. ด้านเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน
4. ด้านการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตารางที่ตรงกับระดับการปฏิบัติกิจกรรมของท่านตามที่กำหนด คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ได้ปฏิบัติมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ได้ปฏิบัติมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ได้ปฏิบัติปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ได้ปฏิบัติน้อย
น้อยที่สุด/ไม่ได้ปฏิบัติ	หมายถึง	ได้ปฏิบัติงานนั้นน้อยที่สุดหรือไม่ได้ปฏิบัติงานนั้นเลย

ข้อที่	การจัดกิจกรรมห้องสมุด	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่ได้ปฏิบัติ
	<u>ด้านข้อมูลข่าวสารของชุมชน</u>					
1.	จัดทำศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นตามประเภทข้อมูลทั้ง 9 ประเภทไว้บริการประชาชน					
2.	จัดให้บริการสื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ภาพนิ่ง (สไลด์) ภาพยนตร์ ฯลฯ					
3.	จัดให้บริการสืบค้นข้อมูลด้วย ซีดี-รอม และโปรแกรมคอมพิวเตอร์					
4.	จัดบริการสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ต					

ข้อที่	การจัดกิจกรรมห้องสมุด	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่ได้ปฏิบัติ
5.	จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น ประกวดคำขวัญ เล่านิทาน แข่งขัน ตอบปัญหา เล่าเรื่องในหนังสือ ฯลฯ					
6.	จัดห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน รูปแบบต่าง ๆ เช่น รถเคลื่อนที่ หีบหนังสือเคลื่อนที่ ฯลฯ					
7.	จัดหนังสือไปให้บริการตามจุดหรือ หน่วยงานสำคัญ เช่น เรือนจำ โรงงาน โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา ฯลฯ					
8.	จัดกิจกรรมเพื่อแนะนำบุคคลที่สำคัญ ในท้องถิ่น					
9.	จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ข้อมูล ท้องถิ่น เช่น เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นวิทยากรบรรยายหรือสาธิต					
10.	จัดอบรม แนะนำบรรยายหรือปฐมนิเทศ การใช้ห้องสมุดประชาชน					
11.	จัดส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชน ตามความรู้ความสนใจ เช่น จัดกลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ฯลฯ					
12.	จัดตั้งและร่วมในกิจกรรมของชมรมต่างๆ เช่น ชมรมนักอ่าน ชมรมอนุรักษ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมห้องสมุด ฯลฯ					
13.	จัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและ ครอบครัว ฯลฯ					
14.	จัดกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ ครอบครัว เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว ฯลฯ					

ข้อที่	การจัดกิจกรรมห้องสมุด	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่ได้ปฏิบัติ
	<u>ด้านเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ ของชุมชน</u>					
15.	จัดสัมมนา พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เห็นของประชาชนในชุมชน					
16.	จัดมุมวิทยาศาสตร์ บริการชุดทดลอง ชุดสาริตทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น เครื่องดักยุง เครื่องตรวจสภาพความเป็น กรด-ด่างของดิน ฯลฯ					
17.	จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางไกลไทยคม					
18.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร กศน.					
19.	จัดทำบรรณนิทัศน์หนังสือให้สอดคล้องกับ เนื้อหาในหลักสูตร กศน.					
20.	จัดสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุน การพบกลุ่มทางไกลสายสามัญ					
21.	จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันอื่นๆ เช่น จัดมุม มร. มุม มสธ. ฯลฯ					
22.	จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาทั้งใน และนอกระบบโรงเรียน					
23.	จัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ เช่น จัดนิทรรศการ จัดทำเนียบโรงงานและ บริษัทต่างๆ จัดตลาดนัดแรงงาน ฯลฯ					
24.	จัดทัศนศึกษาดูงานสถานประกอบการ หรือโรงงานในอำเภอหรือสถานที่ใกล้เคียง					
	<u>ด้านเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม ของชุมชน</u>					
25.	จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักประชุมของคณะ กรรมการในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมพระเครื่อง ฯลฯ					

ข้อที่	การจัดกิจกรรมห้องสมุด	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่ได้ปฏิบัติ
26.	จัดแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ผลผลิต และผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชน					
27.	จัดกิจกรรมตลาดนัดหนังสือ					
28.	จัดอำนวยความสะดวกในกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พิธีการแต่งงาน ฯลฯ					
29.	จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์และนัดพบกัน					
30.	จัดทำป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมในชุมชน เช่น งานบวช การย้ายของข้าราชการ ฯลฯ					
31.	จัดกิจกรรม เกม ตอบปัญหาในวันสำคัญ โดยร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน					
32.	จัดนำเที่ยวสถานที่สำคัญภายในจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียง					
33.	จัดประกวดคำขวัญของตำบลหรืออำเภอ ที่ห้องสมุดตั้งอยู่					
34.	จัดนิทรรศการแสดงประวัติและพัฒนาการของชุมชน					
35.	จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชน					
	<u>ด้านพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้</u> <u>ในชุมชน</u>					
36.	จัดห้องสมุดให้เป็นที่พักงาน/ดูงานของนักศึกษาและประชาชน					
37.	จัดบริการข่าวสารข้อมูลในรูปเอกสาร แผ่นปลิว แผ่นพับ จดหมายข่าว ฯลฯ					
38.	จัดกิจกรรมหมุนเวียนหนังสือและสื่อต่างๆ ไปยังเครือข่าย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ					

ข้อที่	การจัดกิจกรรมห้องสมุด	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด/ ไม่ได้ปฏิบัติ
39.	ประสานงานกับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาในเรื่องการใช้ห้องสมุด					
40.	แนะนำ ชักชวน ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในห้องสมุด เช่น นิทรรศการ					
41.	จัดบริการยืมหนังสือและสื่อต่างๆ ระหว่างห้องสมุดและเครือข่าย					
42.	จัดรายการสารคดีทางวิทยุกระจายเสียงเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว					
43.	สมัครเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมของชมรม และสมาคมต่างๆ ของอำเภอ/จังหวัดที่ห้องสมุดตั้งอยู่ เช่น ชมรมห้องสมุดโรงเรียน สโมสรโรตารี ฯลฯ					

ตอนที่ 3

แบบสอบถามปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่ท่านได้เคยประสบมาตามความเป็นจริง ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการบริหาร

ปัญหา

1.....

2.....

3.....

ข้อเสนอแนะ

1.....

2.....

3.....

2. ด้านงานเทคนิค

ปัญหา

1.....

2.....

3.....

ข้อเสนอแนะ

1.....

2.....

.....

3.....

.....

3. ด้านงานบริการ

ปัญหา

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

ข้อเสนอแนะ

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

4. ด้านการดำเนินงานตามนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ปัญหา

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

ข้อเสนอแนะ

1.....

.....

2.....

.....

3.....

.....

5. ปัญหาอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ : ถ้าท่านมีรายละเอียดมากกว่านี้ กรุณาเขียนเพิ่มเติมที่ด้านหลังของแบบสอบถามนี้

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
ระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียน
ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535

ระเบียบกรมการศึกษาออกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกรมการศึกษาออกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2529 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กรมการศึกษาออกโรงเรียน จึงได้วางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการศึกษาออกโรงเรียนว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2535

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกรมการศึกษาออกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2529

บรรดาระเบียบ คำสั่ง หรือข้อบังคับอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ให้อธิบดีกรมการศึกษาออกโรงเรียน รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 5 ห้องสมุดประชาชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 5.1 เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน
- 5.2 เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน
- 5.3 เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน
- 5.4 เพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

ข้อ 6 การจัดตั้ง การยุบเลิก และการย้ายห้องสมุดประชาชนให้จัดทำเป็นประกาศของจังหวัด ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษาออกโรงเรียนก่อน และเมื่อจังหวัดออกประกาศแล้วให้แจ้งกรมการศึกษาออกโรงเรียนทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันประกาศ

ข้อ 7 ห้องสมุดประชาชนจังหวัดหนึ่งๆ อาจมีได้มากกว่าหนึ่งแห่งตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยระบุชื่อจังหวัด อำเภอ ตำบล ถนน หรือสถานที่สำคัญอื่นๆ ต่อท้าย

ข้อ 8 ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ในอำเภอหนึ่งๆ อาจมีได้มากกว่า 1 แห่ง ตามความจำเป็นและเหมาะสมโดยระบุชื่ออำเภอ ตำบล ถนน หรือสถานที่สำคัญอื่นๆ ต่อท้าย

ข้อ 9 ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้ประกาศจัดตั้งเป็นห้องสมุดประชาชนจังหวัดหรือห้องสมุดอำเภอแล้วแต่กรณี

ข้อ 10 ห้องสมุดประชาชนที่จัดตั้งในลักษณะอื่นๆ ให้เป็นไปตามที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 11 การตั้งชื่อห้องสมุดประชาชน โดยใช้ข้อความต่อท้ายเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้บริจาค อาจกระทำได้ในกรณีที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลบริจาคทรัพย์สินและหรือสิ่งของเพื่อการก่อสร้างอาคารห้องสมุดประชาชนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของราคาก่อสร้างและต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศึกษาออกโรงเรียนก่อน

ข้อ 12 ห้องสมุดประชาชนที่มีผู้บริจาค หรือจัดสร้างให้สามารถกระทำได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการศึกษานอกโรงเรียนก่อน

หมวด 2

ลักษณะและกิจกรรม

ข้อ 13 ห้องสมุดประชาชนมีลักษณะดังนี้

13.1 เป็นห้องสมุดประชาชน โดยจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน ด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้และความสนใจ ด้านครอบครัวสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นๆ ตามความเหมาะสม

13.2 เป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมด้านแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียนและอื่นๆ ด้านจัดและให้บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตต่างๆ จัดพื้นที่สำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันอื่น ๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

13.3 เป็นศูนย์ประชาคม โดยจัดให้บริการสถานที่จัดประชุม สัมมนา การแสดงผลผลิตจากกิจกรรมของเด็กและครอบครัว กิจกรรมอเนกประสงค์ของชุมชน โดยเน้นด้านการศึกษา ศิลปและวัฒนธรรม ด้านส่งเสริมการดำเนินงานเชิงธุรกิจในห้องสมุด ด้านส่งเสริมการจัดนันทนาการ สวนสุขภาพ สถานที่พักผ่อน สานาญเด็กเล่น และกิจกรรมชุมชนอื่นๆ ที่เหมาะสม

13.4 เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ โดยจัดและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ ในด้านการผลิต เผยแพร่ จัด และแลกเปลี่ยน หมุนเวียน และฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเหมาะสม

หมวด 3

การบริหาร

ข้อ 14 ห้องสมุดประชาชนอยู่ในความควบคุม ดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค แล้วแต่กรณี

ข้อ 15 ห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่ง ให้มีคณะกรรมการห้องสมุดประชาชน 2 คณะ ดังนี้

15.1 คณะกรรมการที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษา เสนอแนะ และส่งเสริมกิจการห้องสมุดประชาชน

15.2 คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือสนับสนุนกิจการห้องสมุดประชาชน ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด และกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และสามารถแต่งตั้งอนุกรรมการดำเนินงานได้ตามความจำเป็น

ข้อ 16 ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ดังนี้

16.1 ห้องสมุดประชาชนจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดหรือผู้แทน และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 5 คน เป็นกรรมการและให้ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ หัวหน้าฝ่ายการศึกษามวลชนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

16.2 ห้องสมุดประชาชนอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด มอบหมายเป็นประธานกรรมการ ศึกษาธิการอำเภอหรือผู้แทน หัวหน้าการประถมศึกษาหรือผู้แทน

และผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 5 คน เป็นกรรมการ และให้หัวหน้าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ หรือผู้ประสานงานอำเภอหรือผู้ที่จังหวัดมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ในห้องสมุดนั้นๆ ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ข้อ 17 ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนจังหวัด และห้องสมุดประชาชนอำเภอโดยให้พิจารณาจากผู้ที่เหมาะสมในชุมชนนั้นไม่น้อยกว่า 15 คน เป็นกรรมการและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดในห้องสมุดนั้นๆ ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการเลือกประชาชนกรรมการและรองประธานกรรมการ หรือตำแหน่งอื่นๆ ตามความเหมาะสม

คณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ข้อ 18 ห้องสมุดประชาชนตามข้อ 9 และข้อ 10 ให้จังหวัดพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงาน โดยให้ความความในข้อ 15 ข้อ 16 และข้อ 17 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

หมวด 4

สื่อ

ข้อ 19 ให้ห้องสมุดประชาชนมีสื่อที่พิจารณาเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่นตามความเหมาะสมกับงบประมาณของห้องสมุดประชาชน ดังต่อไปนี้

19.1 สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ฯลฯ

19.2 สื่อโสตทัศน์ ได้แก่ วิดีทัศน์ (VDO) ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แถบบันทึกเสียง แผ่นเสียง แผ่นดิสก์ คอมพิวเตอร์ ไมโครฟิล์ม ฯลฯ

19.3 สื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ข้อมูลดิสก์ ข้อมูลรูปแบบต่างๆ

19.4 สื่อทดลอง ได้แก่

19.4.1 สื่อทดลองวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์

19.4.2 สื่อเครื่องเล่น และเกมส์ต่างๆ

19.4.3 สื่อประเภทเครื่อง หรือชุดตรวจสอบ

19.4.4 สื่อทดลองเพื่อคุณภาพชีวิต และการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

19.5 สื่อสาริต ได้แก่

19.5.1 สื่อสาริตประเภทแผ่นภาพ แผนภูมิ ป้ายนิเทศ หุ่นจำลอง ฯลฯ

19.5.2 สื่อสาริตประเภทโสตทัศน์ และคอมพิวเตอร์

19.5.3 สื่อสาริตประเภทสื่อผสม

19.6 สื่ออื่น ๆ ที่คณะกรรมการดำเนินงานเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น

หมวด 5

สมาชิกและการรับจ่ายเงิน

ข้อ 20 สมาชิกห้องสมุดประชาชน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

20.1 สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคล นิติบุคคล หน่วยงาน หรือสถาบัน ซึ่งชำระเงินค่าบำรุงเป็นรายปีหรือตลอดชีพ

20.2 สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ที่บริจาคทรัพย์สินมูลค่าตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไป หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่จังหวัดเห็นสมควร

ข้อ 21 สมาชิกห้องสมุดประชาชนแต่ละประเภท มีสิทธิได้รับบริจาคตามที่คณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนกำหนด

ข้อ 22 การเก็บเงินค่าบำรุงประจำปีจากสมาชิก ให้เก็บตามอัตราที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา

ข้อ 23 การเก็บเงินค่าบำรุงประจำปีจากสมาชิก ให้เก็บครั้งแรกในวันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก ครั้นต่อไปให้เก็บเมื่อเป็นสมาชิกครบรอบปี

การเก็บเงินค่าบำรุงตลอดชีพจากสมาชิก ให้เก็บในวันที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 24 ให้ห้องสมุดเรียกเก็บค่าปรับจากสมาชิกที่ส่งหนังสือคืน หรือสื่อต่างๆ ที่ล่าช้ากว่ากำหนดตามอัตราและวิธีการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา

ข้อ 25 การรับจ่ายเงินบำรุงสมาชิก เงินค่าปรับ หรือเงินรายได้อื่นใดของห้องสมุด ให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา

หมวด 6

สถานที่ และมาตรฐานห้องสมุดประชาชน

ข้อ 26 ห้องสมุดประชาชนต้องมีที่ทำการเป็นเอกเทศ หรือเป็นส่วนหนึ่ง ขนาดและแบบมาตรฐานตามเกณฑ์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อ 27 ห้องสมุดประชาชนที่ 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 28 ห้องสมุดประชาชนแต่ละขนาดสามารถปรับปรุงได้ตามเกณฑ์ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

หมวด 7

เบ็ดเตล็ด

ข้อ 29 ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีอำนาจออกตามระเบียบเกี่ยวกับการใช้ห้องแต่ละประเภท โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน

ข้อ 30 ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดส่งรายงานผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนทุกประเภทให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนทราบ ปีละ 1 ครั้ง หรือตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด ทั้งนี้ ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอรายงานผลการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอ ต่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อรายงานไปยังกรมการศึกษานอกโรงเรียนต่อไป

ข้อ 31 ในระหว่างที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอยังไม่มียุทธศาสตร์ปฏิบัติหน้าที่ให้ห้องสมุดประชาชนอำเภอในความควบคุมดูแลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนไปพลางก่อน

ข้อ 32 การดำเนินงานใดๆ ตามระเบียบกรมการศึกษานอกโรงเรียน ว่าด้วยห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2529 ที่อยู่ระหว่างดำเนินการให้ดำเนินการต่อไปจนแล้วเสร็จ และให้ถือว่าการดำเนินการดังกล่าวชอบด้วยระเบียบนี้

ข้อ 33 การดำเนินงานอื่นๆ นอกเหนือจากระเบียบนี้ภายหลังที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ให้ขอความเห็นชอบจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนก่อน

ประกาศ ณ วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2535

(นายสุรัฐ ศิลปอนันต์)
อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ภาคผนวก ง
รายชื่อห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

**รายชื่อห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
(เรียงตามลำดับที่ทำพิธีเปิด)**

ที่	รายชื่อ	จังหวัด	วันเดือนปีที่เปิด
1.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอบางคนที	สมุทรสงคราม	22 กุมภาพันธ์ 2535
2.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอท่าเรือ	พระนครศรี- อยุธยา	16 เมษายน 2535
3.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอโพธิ์ทอง	อ่างทอง	8 มิถุนายน 2535
4.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสวี	ชุมพร	31 กรกฎาคม 2535
5.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอพัฒนานิคม	ลพบุรี	13 สิงหาคม 2535
6.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวารินชำราบ	อุบลราชธานี	20 สิงหาคม 2535
7.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปากช่อง	นครราชสีมา	8 กันยายน 2535
8.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอริโอเสาะ	นราธิวาส	22 กันยายน 2535
9.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสิงหนคร	สงขลา	25 กันยายน 2535
10.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภออำลิก	กระบี่	27 กันยายน 2535
11.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอจังหาร	ร้อยเอ็ด	22 พฤศจิกายน 2535
12.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอปางดะ	กาฬสินธุ์	30 พฤศจิกายน 2535
13.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอหนองบัวลำภู	หนองบัวลำภู	5 มกราคม 2536
14.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวังทรายพูน	พิจิตร	1 กุมภาพันธ์ 2536
15.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอทับคล้อ	พิจิตร	1 กุมภาพันธ์ 2536
16.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอดอกคำใต้	พะเยา	3 กุมภาพันธ์ 2536
17.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอจุน	พะเยา	3 กุมภาพันธ์ 2536
18.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสันกำแพง	เชียงใหม่	5 กุมภาพันธ์ 2536
19.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเชียงแสน	เชียงราย	8 กุมภาพันธ์ 2536
20.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองฯ	ลำพูน	9 กุมภาพันธ์ 2536
21.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	1 มีนาคม 2536
22.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอลอง	แพร่	3 มีนาคม 2536
23.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวิเศษชัยชาญ	อ่างทอง	25 มีนาคม 2536

ที่	รายชื่อ	จังหวัด	วันเดือนปีที่เปิด
24.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอทองผาภูมิ	กาญจนบุรี	10 มีนาคม 2536
25.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอศรีบรรพต	สุรินทร์	24 มีนาคม 2536
26.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอกาบเชิง	สุรินทร์	24 มิถุนายน 2536
27.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอนาดี	ปราจีนบุรี	29 มิถุนายน 2536
28.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอชุมพวง	นครราชสีมา	26 กรกฎาคม 2536
29.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอจตุรัส	ชัยภูมิ	29 กรกฎาคม 2536
30.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอน้ำพอง	ขอนแก่น	30 กรกฎาคม 2536
31.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางละมุง	ชลบุรี	19 กรกฎาคม 2536
32.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอสทิงหมี่	ชลบุรี	19 สิงหาคม 2536
33.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอแกลง	ระยอง	19 สิงหาคม 2536
34.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบ้านตาขาว	ตรัง	23 สิงหาคม 2536
35.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอห้วยยอด	ตรัง	23 สิงหาคม 2536
36.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอหาดหลุมแก้ว	ปทุมธานี	30 สิงหาคม 2536
37.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอเมืองฯ	ปัตตานี	19 กันยายน 2536
38.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางปะกง	ฉะเชิงเทรา	13 ตุลาคม 2536
39.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอโคกศรีสุพรรณ	สกลนคร	16 พฤศจิกายน 2536
40.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบ้านตาก	ตาก	24 ธันวาคม 2536
41.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอเขาสมิง	ตราด	27 ธันวาคม 2536
42.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอสุวรรณภูมิ	สุโขทัย	28 กุมภาพันธ์ 2537
43.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอแสวงหา	อ่างทอง	39 เมษายน 2537
44.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอขุนหาญ	ศรีสะเกษ	30 มิถุนายน 2537
45.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอเมืองฯ	ราชบุรี	29 กรกฎาคม 2537
46.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์	18 สิงหาคม 2537
47.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอวังทอง	พิษณุโลก	8 กันยายน 2537
48.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอกาญจนดิษฐ์	สุราษฎร์ธานี	5 ตุลาคม 2537
49.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอตากลี	นครสวรรค์	19 ตุลาคม 2537
50.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอเขาย้อย	เพชรบุรี	22 มีนาคม 2538
51.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอบ้านแพ้ว	สมุทรสาคร	17 กรกฎาคม 2538
52.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอวัดสิงห์	ชัยนาท	24 มิถุนายน 2538
53.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอกะทู้	ภูเก็ต	19 ธันวาคม 2539
54.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอด่านช้าง	สุพรรณบุรี	29 กันยายน 2540
55.	ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อำเภอองครักษ์	นครนายก	31 มีนาคม 2540

ที่	รายชื่อ	จังหวัด	วันเดือนปีที่เปิด
56.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอเมืองฯ	ลพบุรี	28 กรกฎาคม 2540
57.	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอดอนเจดีย์	สุพรรณบุรี	29 กันยายน 2540

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นาย ไพโรจน์ แก้วเขียว
วันเดือนปีเกิด	17 ธันวาคม 2508
สถานที่เกิด	104 ม. 9 ต.นครปฐม อ.เมืองฯ จ.นครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	104 ม. 9 ต.นครปฐม อ.เมืองฯ จ.นครปฐม
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าหน้าที่บริหารงานธุรการ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จ.นครปฐม
พ.ศ. 2531	กศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2543	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ